გაზაფხული მახარა
პაწაწინა ენძელამ...
სად ხარ, ჩემო შავთვალავ,
უშენობა მემძიმა.

ყველამ გული გაშალა –
კვირტმაც, ვარდის კოკორმაც,

შენც ეს გული პატარა
გახსენ ჩემო გოგონა...

ყვავილების თოვლია,
ავაყვავოთ ფიქრებიც,
როგორც ზღვა და თოვლია,
მუდამ ერთად ვიქნებით.

იოსებ ნონეშვილი

მამული

ქართული გაზეთი ამერიკაში   მარტი-აპრილი, 2012 N68   ასავალ-დასავალის პარტნიორობით

რედაქტორის აუცილებელი განმარტება

გაზეთის ამ ნომრის გამოსვლამდე ორი დღით ადრე ადგილი ჰქონდა სარედაქციო საქმიანობაში უხეში ჩარევის მცდელობას ამერიკაში მცხოვრები თუ მოღვაწე სუბიექტების მხრიდან.

რედაქცია შეეცადა პრობლემის ლოკალიზებას მშვიდობიანი გზით, ისე რომ არ დარღვეულა სარედაქციო თავისუფლება.

თუმცა, გვსურს განვაცხადოთ – განმეორებით ასეთი მცდელობის შემთხვევაში ვიქნებით დაუნდობელნი და ვიმოქმედებთ „მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების შესახებ“ შეერთებული შტატების კანონმდებლობის თანახმად.

აქვე, კიდევ ერთხელ მივუთითებთ ყველას, რომ რედაქციას დაუშვებლად მიაჩნია პოლემიკაში შევიდეს ნებისმიერ ორგანიზაციასთან თუ პიროვნებასთან მკითხველის ინტერესის საზიანოდ.

გაზეთი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპით, არის აპოლიტიკური, თუმც საზოგადოებრივ–შემეცნებითი.

საგაზეთო კაბადონებში არ გამოხატავს საკუთარ პოზიციას,

არ არის ნეიტრალური,

მასში მასალები მხოლოდ მკითხველის შესამლო თუ არსებული ინტერესის შესაბამისად იბეჭდება და შესაძლოა არ ემთხვეოდეს გამომცემელთა აზრსა და ხედვას.

რედაქცია ემიჯნება საქართველოში დანერგილ უხეშ ტენდენციას პიროვნული შეურაცხყოფებისა და ცდილობს კორექტული იყოს ადამიანის უფლებათა დაცვის თუ მათი მოხსენიების მხრივ.

გაზეთის გამომცემლის უფლებას ვფლობ თავად, გაზეთი გახლავთ ისევ ჩემს პირად საკუთრებაში და შესაბამისად არ ვაღიარებ რაიმე ფორმით დამოკიდებულებას რომელიმე პოლიტიკური თუ ბიზნეს–ორგანიზაციისადმი.

გაზეთი გაისად ათი წლის ხდება, მომავალ თვეში კი „მამულს“ ჟურნალის სახით, ახალ ფორმატში, საინტერესო მასალებითა და რუბრიკებით იხილავს მკითხველი.

მომავალ შეხვედრამდე!

მიტროპოლიტი დავითი (კაჭახიძე)

ისტორიული ექსკურსი

საუკუნეთა მანძილზე ქართული ეკლესია გმირულად ებრძოდა ხილულ და უხილავ მტრებს, ღვთის შეწევნით ლახავდა მათ მიერ წარმოქმნილ მრავალ დაბრკოლებას, რათა ურყევი ყოფილიყო ჭეშმარიტი რწმენა პირველყოვლისა ბერში და მერე ერში. მრავალი ბრძოლა გადაიტანა ქრისტიანობისათვის ჩვენმა ეკლესიამ. იყო შემთხვევები, სადაც სიტყვა აღარ ჭრიდა მტრებთან, მახვილი აღუმართავს მათ წინააღმდეგ სამღვდელოებას, რათა არასგზით დაეთმო რწმენა და რჯული. ჯერ კიდევ XIII საუკუნიდან მოყოლებული მონღოლთა, სპარსთა და თურქ-მონღოლთა ბატონობამ საგრძნობლად შეარყია არათუ ჩვენი ქვეყნის სახელმწიფოებრიობა, არამედ თვით ჩვენი დედა-ეკლესიაც, მაგრამ არც სახელმწიფოს და არც ეკლესიას თავიანთი დამოუკიდებლობა არ დაუკარგავს და გვერდი-გვერდ შეთანხმებულად ებრძოდნენ მომხვდურს.

მერე იყო და რუსეთის იმპერიამ ერთმორწმუნეობის დროშით დაიპყრო საქართველო, რომელმაც თვითნებური მოქმედებით გააუქმა საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალია და იგი რუსეთის საეკლესიო წმიდა სინოდს დაუქვემდებარა. საქართველოს სამოციქულო ეკლესია რუსეთის საპატრიარქოს დაექვემდებარა საეგზარქოსო სტატუსით.

მანამდე კი:

საქართველო თავის კათოლიკოსს თავადვე ირჩევდა და თავის საქმეში დამოუკიდებელი იყო. XV საუკუნიდან დასავლეთ საქართველოს პატრიარქი მცხეთის კათალიკოსის უზენაესობას აღიარებდა. ასე იყო XIX საუკუნის დასაწყისამდე. რუსეთის სინოდმა უსამართლო გადაწყვეტილებით არაერთი მღვდელმსახური მოაშორა მშობლიურ ქვეყანას. ეს ის სამღვდელოება იყო, რომელიც მთელ თავის ძალ-ღონეს და ენერგიას მშობლიური ეკლესიის წარსულის კვლევას ანდომებდა და ზრუნავდა მისი დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის. რუსეთის ეკლესიის წმიდა სინოდმა მათში საშიში პიროვნებები დაინახა და საქართველოდან გაასახლა. გადასახლებული, დევნილი მღვდელმთავრები, რა თქმა უნდა, დედა-ეკლესიის წიაღიდან ჩამოცილებას განიცდიდნენ, მაგრამ მოგვიანებით მაინც საქართველოს უბრუნდებოდნენ და აქტიურად ებმებოდნენ ქართული ეკლესიის ავტოკეფალიისათვის ბრძოლაში. ეგზარქოსობის ასექვსწლიან პერიოდში საქართველოს პირველი ეგზარქოსი მიტროპოლიტი ვარლამი (ერისთავი) ეროვნებით ქართველი იყო, დანარჩენები კი რუსები (სულ საქართველოს ეგზარქოსებად მოვლენილი იყო ცხრამეტი სამღვდელო პირი).

1819-20 წლებში დასავლეთ საქართველოში გატარებული ე.წ. რეფორმით შეამცირეს ეპარქიები. 1905-1907 წლების სახალხო მოძრაობამ შედეგად ის გამოიღო, რომ დაჩქარდა საქართველოს ეკლესიის დამოუკიდებლობის აღდგენა. ავტოკეფალიის ხელახალი მოპოვება საქართველოს მართლმადიდებელმა ეკლესიამ 1917 წლის 12 მარტს მოახერხა, მაგრამ ქართველთათვის ამ სანეტარო ვითარებამ დიდხანს ვერ გასტანა. ქვეყნის ტოტალურმა ბოლშევიზაციამ დიდი ზარალი მიაყენა საქართველოს... დააკნინა და დააქვეითა ქართული ეკლესია... გაიძარცვა ეკლესია-მონასტრები... დახვრიტეს წარჩინებული და მამულისთვის გულანთებული მღვდელმსახურები, თუ ვისაც სადაც წაეწიენ... უსამართლო ბრალდებით დააპატიმრეს, გაასამართლეს და კარგა ხნით ციხეში გამოამწყვდიეს უწმინდესი და უნეტარესი სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ამბროსი...

ყველაფერი კი 1921 წლის 25 თებერვლის შემდეგ დაგვატყდა თავს. საქართველოს მენშევიკური მთავრობა საპროტესტო ნოტით მიმართავს რუსეთს, მაგრამ უშედეგოდ (საქართველომ რუსეთთან ომი წააგო და ამით დამარცხდა თავისუფლების იდეა ყველა ასპექტში). რუსეთის არმიებმა ყოველი მხრიდან შემოუტია ჩვენს ქვეყანას და საბოლოოდ დაიპყრო კიდეც იგი. საქართველომ ამ დროს არათუ მხოლოდ დამოუკიდებლობა, არამედ თავისი ტერიტორიების უმნიშვნელოვანესი ნაწილიც კი დაკარგა.

მასობრივ პოლიტიკურ რეპრესიებს ინტელიგენციის საუკეთესო ნაწილის სიკვდილით დასჯა მოჰყვა. ჩვენს საუკუნეში ეკლესიის ბედი არ შეიძლება შევადაროთ არც ერთ სხვა დროის და პერიოდების ვითარებას, იმდენად რთული და გამოუვალი მდგომარეობა სუფევდა.

საბჭოთა ხელისუფლება - ეს იყო მტერი, რომელმაც ძლიერი და დაუნდობელი დარტყმა პირველყოვლისა ეკლესიას მიაყენა. თვით ქართველთა ხელით ინგრეოდა, იწვოდა და მიწასთან სწორდებოდა საუკუნეების წინათ ნაგები ქართული ტაძრები და მონასტრები, ფეხქვეშ გათელეს ხატები და სიწმიდეები, ძველი საღვთო წიგნები და ხელნაწერები. 1923 წელს 1500-ზე მეტი ეკლესია დაიხურა. ამ აქციას სათავეში ადგილობრივი პარტიული ორგანიზაციები ჩაუდგნენ. „ეკლესიები იხურება ადგილობრივი პარტიული კომიტეტების გადაწყვეტილებებით იძულების წესით. შეჯიბრება გაიმართა მაზრებს შორის. საქმე იქამდე მივიდა, რომ რიგ მაზრებში არც ერთი ეკლესია არ დარჩენილა დაუხურავი, ზოგან კი დაუნგრეველიც“, - იუწყებოდა „საქართველოს კომუნისტი“.

„ერს უგმობენ და ართმევენ მშობლიურ ენას, მას უბილწავენ მამაპაპურ ეროვნულ კულტურას, დასასრულ, მას უბღალავენ წმიდათა წმიდას - სარწმუნოებრივ გრძნობას და სინდისის თავისუფლების დროშის ქვეშ ნებას არ აძლევენ თავისუფლად დაიკმაყოფილოს რელიგიური მოთხოვნილება. მისი სამღვდელოება უკიდურესად დევნილია. მისი ეკლესია - ეს ძველის ძველთავე ფაქტორი საქართველოს ეროვნული სახელმწიფოებრივი ამაღლების და ძლიერების, დღეს უფლებააყრილია იმდენად, რომ ნებაც კი არა აქვს თავისი შრომით, გარჯილობით და უნარით მოიპოვოს მუდმივი სახსარი არსებობისა“, - ასე მიმართა 1922 წელს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქმა ამბროსიმ გენუის საერთაშორისო კონფერენციის დელეგატებს. ამ განცხადების შემდეგ ენით აღუწერელი რისხვა მიიღო კათოლიკოსმა ბოლშევიკური მთავრობისაგან. მან შვიდი წელი პატიმრობაში გაატარა.

1923 წლის 26 მაისს საქართველოს დამოუკიდებლობის ხუთი წლისთავზე „საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტმა“ ერთა ლიგას საგანგებოდ მიმართა: „ისპობა და ნიავდება საუკუნეებით შექმნილი კულტურული ნაშთები. საქართველოში არ გაისმის არათუ თავისუფალი სიტყვა და აზრი, მორწმუნე ხალხს ლოცვა არ შეუძლია. ბოლშევიკურმა რუსეთმა დაანგრია და გაანადგურა ეკლესია-მონასტრები“.

მიუხედავად ასეთი ვითარებისა, ჩვენს სამღვდელოებაში იყვნენ ისეთებიც, რომლებსაც ერთი წუთით არ შეუწყვეტიათ ღვთისმსახურება და მთელი თავიანთი ცხოვრებით, თავგანწირვით ერს მაგალითს აძლევდნენ უფლისადმი სიყვარულისას.

რუსეთის დამპყრობლურმა პოლიტიკამ ბიძგი მისცა ქართველ ხალხს აჯანყებაზე ფიქრი დაეწყოთ. საქართველოში არსებული პარტიებისაგან შემდგარი გაერთიანება „დამკომი“ და ქაქუცა ჩოლოყაშვილის „შეფიცულები“ დიდხანს გეგმავდნენ აჯანყებას. აჯანყების ცეცხლმაც იფეთქა საქართველოს თითქმის ყველა კუთხეში, მაგრამ ბოლშევიკურმა მთავრობამ უმალვე მოახერხა მისი ჩახშობა.

დედა-ეკლესიამ ამ განსაცდელსაც გაუძლო, რადგან იცოდა, რომ ყველა ჯოხი მასზე გადატყდებოდა. ღვთის შეწევნით მან აიტანა ეს აუტანელი გვემა, გადარჩა თვითონაც და გადაარჩინა ქართული სულიც. ეს კი იმ სხივმოფენილ მოღვაწეთა, ღვთიური მადლითა და მნათით აელვარებულ მამულიშვილთა დამსახურებაა, ამ პერიოდში ქართულ ეკლესიას რომ მესაჭეობდნენ.

ერისკაცობაში ექვთიმე კაჭახიძე ერთ-ერთი იმათგანი იყო, ვისაც ფასდაუდებელი ამაგი მიუძღვის ქართული სულიერების წინაშე. მან მტკიცედ ატარა ჭაპანი მამულიშვილობისა და მომავალ თაობებს უმწიკვლოდ გადასცა წინაპართაგან მიღებული ეს მარადი საგანძური. იგი ის დიდი და სასიქადულო მამულიშვილი იყო, ვინც მთელი თავისი ცხოვრებით დაკავშირებული იყო ქართულ ეკლესიასთან.

მიტროპოლიტ დავითის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შტრიხები

მიტროპოლიტი დავითი დაიბადა 1872 წლის 15 ოქტომბერს ქუთაისში. ერისკაცობაში ექვთიმე ოქროპირის ძე კაჭახიძე - დავითად მღვდელმონაზვნად კურთხევის შემდეგ მოინათლა. მან ბავშვობიდანვე მიიღო სასულიერო განათლება ჯერ სამეგრელოში, შემდეგ კი თბილისის სასულიერო სემინარიაში. მისი როგორც საეკლესიო მოღვაწედ ჩამოყალიბებაში დიდი ამაგი მიუძღვის მამამისს, რადგან იგი თავად გახლდათ მღვდელი და საკუთარი გამოცდილებითა და პირადი ცხოვრებით ცოცხალ მაგალითს აძლევდა შვილს.

„დავით ეპისკოპოსი სადაც კი სწავლობდა, ყველგან სამაგალითო მოწაფე გახლდათ, სათანადო თვისებების, დინჯი ხასიათის, სამაგალითოდ კაცთმოყვარე, მასთანვე სწორი-მართალი ყველა ამხანაგის წინაშე. სიმართლე და ჭეშმარიტება მის გულსა და სულს ალმასივით ეტყობოდა. იგი ერთი სამაგალითო მისაბაძი გახლდათ“- წერდა ზაქარია ჭიჭინაძე მიტროპოლიტ დავითზე.

სწორედ ოჯახით იყო განპირობებული დავითის მომავალი. თუ ისევ და ისევ ზ. ჭიჭინაძეს დავესესხებით: „დავითს პატარაობის დროსვე ეტყობოდა დიდი მამულიშვილობა. ეს საოცრება იყო იმ დროს კოსმოპოლიტურ ხანაში, ვინაიდან მაშინ ქართველთ მამულიშვილობა უმეცრად მრავალგან ადვილად უარყოფილი გახლდათ, ნამეტურ იმ დროს სემინარიის მოწაფეთა შორის“.

დავითი პირველდაწყებით სასულიერო განათლებას სამეგრელოში დაეწაფა, სწორედ აქ მიიღო მან ის აუცილებელი თვისებები, რასაც წიგნთან სიახლოვე ჰქვია. მისი სწავლისადმი მიდრეკილება, სათანადო ხასიათი არ გამოპარვიათ სასულიერო სემინარიაში. იგი მალე მისაბაძ მოწაფედ იქცა არამარტო თავის თანატოლებში, არამედ მასწავლებლებშიც კი. ყველა მეგობარი ცდილობდა მისგან ის თვისებები გადმოეღო, რაც მას ასე აკეთილშობილებდა.

ყაზანის სასულიერო აკადემიაში დავითს სავსებით გაუმყარდა ცოდნა. სამშობლოზე უზომოდ მონატრებული ახალგაზრდა სწავლაში იოხებდა გულს. მშობლიური ქვეყნის და კუთხის ლამაზი მოგონებით იკვებებოდა შორეულ მხარეში. თუმცა ყოველთვის გონებით სჯიდა ნაფიქრალს და გრძნობებს ნაკლებად ჰყვებოდა. მოთმინება იყო სწორედ მისი ყველაზე დიდი იარაღი, მისი ნებისყოფის მთავარი ძალა, რომლის მეშვეობითაც იგი ყველაფერს უმკლავდებოდა. ამ სიტყვებში იყო შორეული რაღაცნაირი მუხტი - „თუ გინდა გამარჯვებული იყო, დაუჯერე ნათელ გონებას და უარყავი ბრმა გრძნობა, ებრძოლე მათ და არ შეგეშინდეს მსხვერპლისა, რომელიც ბრძოლას მოჰყვება. შემდეგი ნათელი გონების მოთხოვნისა, მუდამ ბრწყინვალეა, ხოლო ბრმა გრძნობა სამწუხარო და უსახელო“.

დავითი ყაზანის სასულიერო აკადემიის დამთავრებისთანავე დაბრუნდა სამშობლოში. ქართველმა სამღვდელოებამ კარგად იცოდა მისი სათანადო ბუნება და დიდი ადამიანობა. ამიტომაც იყო, რომ საქართველოში ჩამოსვლისთანავე საპასუხისმგებლო თანამდებობა მიანდეს - იგი კავკასიის ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების სკოლების ინსპექტორად დაინიშნა. მასწავლებლობა თელავის სასულიერო სასწავლებელში სცადა (იგი ასწავლიდა ქართულ ენასა და ლიტერატურას). დავითმა იმთავითვე დაიმსახურა როგორც კოლეგების, ასევე მოსწავლეთა დიდი სიყვარული. იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი ქრისტიანული სწავლებისა და ზნეობრივი აღზრდის საქმეში დიდ როლს სამღვდელოების იმ ნაწილს ანიჭებდა, რომელიც აღზრდა-განათლების საქმეს მისდევდა. ერთ-ერთ ქადაგებაში იგი წერდა: „უკეთუ შენ ხარ მასწავლებელი, ესე იგი გყვანან მოწაფეები, რომელთა შენ ასწავლი, ანუ წიგნსა, ანუ რომელიმე ხელობასა. მაშინ უფრო ფიცხელი და პირმოუთნელი ანგარიში უნდა მისცე შენს სინდისსა, რა სახით ასრულებდი ამ მოვალეობას წარსულის წლის განმავლობაში, გახსოვდეს შენ ყოველთვის, რა დიდი საქმე არის მოწაფის გამოზრდა, რა მძიმე პასუხს მოითხოვს ღმერთი მასწავლებლისაგან. მასწავლებელმა მარტო წიგნი, ანუ ხელობა კი არ უნდა ასწავლოს მოწაფესა, არამედ უპირველეს ყოვლისა პატიოსნება, შრომის მოყვარეობა, ერთი სიტყვით ქრისტიანობა“.

როგორც პედაგოგისთვის, პატიოსნება, სიკეთე და ღვთის სიყვარული იყო ის განზომილებები, რომელითაც სპეტაკი სიტყვისა და უსაზღვრო გრძნობების გამოხატვით ასაზრდოებდა მოსწავლეებს, რაც ასე მძაფრად ჩაუბეჭდა თითოეულ მათგანს გონებაში. სულ ორი წელი გაატარა დავითმა თელავის სასულიერო სასწავლებელში, რის შემდეგაც იგი გადაჰყავთ სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველად. საყვარელი პედაგოგის სასწავლებლიდან წასვლა მტკივნეულად განიცადა ყველა მოწაფემ და ასე ამბობდნენ - „ნეტავი იმას, ვინც არამც თუ ჩვენთან ყოფნით გვწრთვნის ჩვენ, არამედ მარტო თავისის სახელის ხსენებითაცო“.

სულ მალე დავითი დროებით რუსეთში იდებს ბინას. იგი 1903 წელს სოლოკამენის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველი ხდება, მოგვიანებით პოლოცკის სასულიერო სასწავლებელში გადაჰყავთ. პოლოცკის სასწავლებელს ვიტებსკის სასულიერო სემინარიის რექტორობა მოჰყვა. იმავე წელს იგი არქიმანდრიტად აკურთხეს. ყველგან ტოვებდა დავითი ღვთივსათნო მადლს, რასაც კაცთმოყვარეობა ჰქვია. ისევ ნოსტალგია აწუხებს დავითს და ისევ სამშობლოს სიყვარული გაასმაგებით დუღს მის სისხლ-ძარღვებში.

ცხოვრების კატაკლიზმებში კარგად გათვითცნობიერებულ დავითს წადილი უსრულდება და იგი სამშობლოში ბრუნდება. მისი განუშორებელი ფიქრები საქართველოს კეთილდღეობაზე, მის ნათელ მომავალზე ყველგან თან დაჰყვებოდა და ასულდგმულებდა. სამშობლოს ტკივილს თავის პირად ტკივილად აღიქვამდა. დაუღალავმა მუშაკობამ თავისი ნაყოფი გამოიღო. სამშობლოში დაბრუნებული დავითი ალავერდის ეპისკოპოსად იქნა ხელდასხმული 1907 წლის 4 ნოემბერს. ამით მან ახალგაზრდობის დროინდელი სურვილები და ოცნებები შეისრულა. იმ დღიდან დაიწყო მან ენერგიული შრომა მღვდელმთავრის ხარისხით. დავითი იმჟამად უმეტესწილად თბილისში იყო და ფერისცვალების მონასტერში ცხოვრობდა.

ზაქარია ჭიჭინაძე დავითის შესახებ წერდა: „ამ დროს იგი მოქმედებდა დიდის ჭეშმარიტებით და ქრისტიანულის თანახმა მცნებათა სიყვარულითა. იგი ირიცხებოდა მაშინ ბევრ საზოგადო საქმეთა წევრად, მისთანავე შრომობდა სინოდის გამგეობაშიც. მღვდელმთავრობის დროს დავით ეპისკოპოსმა მთელს ქართველობაში მალე მოიპოვა პატიოსანი სახელი. მის სახელს და ცნობებს ყველა სიამოვნებით ახსენებდა. მისი პატივისმცემელი იყო ქართველი, რუსი, ბერძენი, ოსი და ყველანი, ვისაც კი მასთან რაიმე საქმე ჰქონია და გაუცვნია დავითი.“

ცხუმ-აფხაზეთის ეპისკოპოსობა დავითისათვის 1912 წელს მიუნიჭებიათ. სამაგალითო მღვდელმთავარს სოხუმშიც სამაგალითოდ დახვდრიან, თუმცა არც აქ დარჩენილა დიდ ხანს. იგი იმავე წელს საქართველოდან გაუსახლებიათ ეგზარქოს ინოკენტის ბრძანებით და პიატიგორსკის ეპისკოპოსად დაუნიშნავთ. გაზეთ „საქართველოს“ 1916 წლის მეექვსე ნომერში ვკითხულობთ: „დავით ეპისკოპოსს ქართველობა კარგად იცნობს, როგორც მოუსყიდველ პირდაპირ ადამიანს, იცის მისი საღი ზნეობა-აზროვნება, იცნობს როგორც სამღვდელოს და ჭეშმარიტ ქართველ ქრისტიანს, ყოვლად პატივცემული მღვდელმთავარი გაბედული და პირში მთქმელი ერთადერთი ადამიანია, რომელიც დიპლომატიას ანგარიშს არ უწევს და შეძლებისდაგვარად სიმართლეს ყოველთვის პირში ამბობს“.

1917 წლის 17 სექტემბერს სამშობლოში უკვე მერამდენედ დაბრუნებული ეპისკოპოსი საქართველოს საეკლესიო კრებამ ურბნისის ეპისკოპოსად დაადგინა, 1919 წელს კი საკათალიკოსო საბჭოს წევრი ხდება. 1921 წელს იგი ჯერ ჭყონდიდის, ხოლო შემდეგ ბათუმ-შემოქმედის ეპარქიაში გადაჰყავთ.

„ხე აყვავდება დროებით, ხეხილსაც მოისხამს, ამით სარგებელიც მოაქვს, თან ბუნებრივი სილამაზეც ახლავს, მაგრამ აცივდება რა, დაჰყრის ფოთოლს და დაკარგავს სარგებლობასა და სილამაზეს. ასეთია ზოგიერთი ადამიანიც - აყვავდება, მაგრამ ხელი თუ შეეშალა, დაკარგავს ფასს. ზოგიერთი მარადმწვანე ხე კი ზამთარზაფხულ ერთნაირად გამოიყურება, ასეთი უნდა იყოს ადამიანიც. ძლიერი და შესაბამისად გამძლე, რათა არც ერთ შემთხვევაში თავისი ფასი არ დაკარგოს“. ასეთი იყო დავით ეპისკოპოსი ძლიერი და გამძლე, ხელის შეშლის დროსაც რომ არ დაუკარგავს საკუთარი თავის ფასი. პირიქით, ცდილობდა ყოველთვის ნათელ მომავალზე ფიქრით დაეტვირთა გონება.

გასული საუკუნის 20-იან წლებში ეპისკოპოსი დავითი ისევ ალავერდის კათედრაზე გადაჰყავთ, მოგვიანებით კი ქუთაის-გაენათის ეპარქიის ეპისკოპოსი ხდება.

1926 წლის 21 დეკემბერს ქუთაისის საეპარქიოს დადგენილების თანახმად ეპისკოპოსი დავითი მიტროპოლიტის ხარისხში აჰყავთ.

დავითის განსწავლულობაზე იმ დროს ფართო წრეებში ყველგან საუბრობდნენ. სწორედ მისი განათლება და მწიგნობრობა იყო ის მთავარი წინაპირობა იმისა, რომ იგი სანიმუშო ღვთისმსახური გახლდათ და ღირსეულად ჩაიბარა კომუნისტების მიერ წამებული მიტროპოლიტ ნაზარის თანამდებობა. მას ოდნავადაც არ შეუბღალავს იმ მძიმე წლებში ქართველი მღვდელმთავრის პატიოსანი სახელი. მიტროპოლიტი დავითი წარმატებით თანამშრომლობდა როგორც ქართულ, ასევე რუსულ პერიოდულ გამოცემებში. მას დაწერილი აქვს წიგნები ქართულ ენაზე - „კონდაკის ტექსტის შესწორების აუცილებლობის შესახებ“ (1910წ.); „სიტყვები“ (1912წ.). მაშინდელ სამღვდელოებაში დიდი ინტერესით სარგებლობდა ასევე მისი რუსულენოვანი წიგნი „Слова Епископа Давида“ და „Мысли вслух“.

1930 წელს იგი ბათუმ-შემოქმედის ეპარქიის მიტროპოლიტია.

როგორც ზაქარია ჭიჭინაძე წერდა, დავითი დაინტერესებული ყოფილა ქართველ მაჰმადიანთა განათლებით. მაშინ მას ქართველ მაჰმადიანთათვის ერთი სახალხო წიგნიც კი გამოუცია თავისი სახსრებით. მათთვის სასოფლო სკოლის გახსნაც კი ნდომებია, მაგრამ სკოლის გახსნის ნებართვა მისთვის არ მიუციათ და სურვილი სურვილადვე დარჩენილა.

მიტროპოლიტი დავითი ქუთაისში 1935 წლის 19 მარტს გარდაიცვალა. იგი ქუთაისში პეტრე-პავლეს სახელობის საკათედრო ტაძარში დაკრძალეს სამხრეთ კარიბჭესთან. მისი მრავალი საეკლესიო ჯილდო ნათლად მოწმობს დიდი მამულიშვილისა და მღვდელმთავრის ღვაწლს ჩვენი ქვეყნის ეკლესიის ისტორიაში.

ყოველი კაცისთვის დიდად სასურველია, რომ იცოდეს ნამდვილი ისტორიით თავისი გვარ-ტომის ყოფა-ცხოვრება,

როგორ მივიდა შთამომავლობამდე წინაპრები,

ვინ იყვნენ გმირები და მეფეები,

რა სარწმუნოებამ მოატანინა მათ თავი აქამდე.

ეს და სხვა საკითხები მრავლად აწუხებს ყველას, ვისაც გული შესტკივა თავის სამშობლოზე.

ვკითხულობ ამ დიდბუნებოვან მღვდელმთავრის ცხოვრების შესახებ და მისი განვლილი გზის თითოეული ეტაპი პირუთვნელად პასუხის გაცემაა ამ ჩამოყალიბებულ თეზისა. თითოეული წამი დავით მიტროპოლიტის მიერ განვლილი ცხოვრებისა მაგალითია თითოეული ჩვენთაგანისთვის, ხოლო მთელი ცხოვრება - სკოლაა სიყვარულის და სათნოების, ტანჯვათ დათმენისა და ჭეშმარიტების მარადი ძიებისა.

წინაპრები

ყველა ქართველს ეამაყება თავისი გვარეულობის წარმომადგენელთა სახელოვნება. ყველა თავისებურად წარმოაჩენს და ასე ვთქვათ აფეტიშებს კიდეც მათ ღვაწლს ერის წინაშე.

ეს კარგიცაა.

არც ერთი კეთილი საქმე არ უნდა დაიკარგოს ადამიანთა თვალსაწიერის გარეშე, მითუმეტეს თუ ასეთ საკეთილო საქმეზე ხელი შენს შორეულ თუ ახლო ნათესავს, ან სულაც გვარის მოზიარეს უჭირავს. ვცდილობთ კიდეც დავაახლოვოთ მათი ღვაწლი ჩვენს პიროვნულ მისწრაფებებთან ლეიტმოტივად იმისა, რომ ჩვენც ასე უნდა ვაკეთებდეთ და, უკეთეს შემთხვევაში, მათზე უკეთ, თუ ეს ჩვენს პოტენციალს ძალად შესწევს. ეს ტრაბახი არაა, ეს ერთგვარი კეთილშობილური მიზანია თითოეული ადამიანის.

გვარეულობა ისეთი რამაა, და მაინც ქართველებისთვის, რომ იგი იმთავითვე ინდივიდუალურად განგაწყობს სუბიექტურად მის მიმართ. თვალსაც დახუჭავ შენი გვარის წინაშე. იმიტომ, რომ იგი შენია კონკრეტულად - შენი შვილის და შვილიშვილის და ა.შ.

ერი ზოგადი ცნებაა, სადაც ყველა ჯიშის გვარი იყრის ერთად თავს. მაგრამ გვარი - ეს შენი ოჯახია, საკუთრივ შენი, მამა-პაპის საძვალე, რელიქვია და ოჯახური სიწმიდეები. ასე მაგალითად, თუ ოჯახში სათუთად ინახება ჯარისკაცის სამკუთხა ბარათები დიდი სამამულო ომის ფრონტიდან გამოგზავნილი, ის მნიშვნელოვანი და საპატივცემულო შენთვისაა, თორემ სხვაგან რომ წაიღო, იმას დაეკარგება საკრალობის მნიშვნელობა, რადგან შეიძლება სხვასაც ჰქონდეს ასეთივე ბარათები. სწორედ, ასეთ სიწმინდეებზეა საუბარი -

„ბარათი სისხლის ცრემლნატბორავი,
ბეჭედი, ძვირფას ალთა მთოვარი,
საყურე, ტკბილის ჩრდილის მთხოვარი -
ყველას რაიმე აქვს სახსოვარი.
თმა, როგორც განძი ძნელსაშოვარი,
წიგნი რამ, ომით მონაპოვარი,
საფერფლე, მამის დანატოვარი -
ყველას რაიმე აქვს სახსოვარი“.

ეს სახსოვარია კონკრეტული ადამიანისთვის ძვირფასი, თორემ, სიტყვაზე ერეკლეს ხმალი ჩემი გვარისთვისაც დიდმნიშვნელოვანია, შენი გვარისთვისაც, იმის გვარისთვისაც, და ყოველი ქართული გვარეულობისთვის არის დიდად სახსოვარი.

სახსოვარი მარტო ნივთები არაა. სახსოვარი თვით ადამიანებიც არიან, რომლებსაც მეტ-ნაკლებად ვაქცევთ ყურადღებას. ასე მაგალითად, რომელი გვარის წარმომადგენელი არ იამაყებდა რუსთაველის წინაპრობით?

ამიტომ არ შემონახულა მისი გვარი, სრულიად საქართველოს კუთვნილება რომ გამხდარიყო!

ისტორიულმა პროცესებმა ოდითგანვე ჩამოაყალიბა ადამიანთა მცირე გაერთიანებები საგვარეულოებად და ყველა მათგანმა თავისი ტრადიცია შექმნა ეთნოსთან შესაბამისობაში, იყო ეს სამეფო ოჯახის წარმომადგენლები, მეფეებთან დაახლოებულ-დანათესავებული თავადები, დიდ-აზნაურები, აზნაურები, აზატები, თუ გლეხები. ყველას თავისი ისტორია აქვს. რაც უფრო დიდგვაროვანი იყავი, თავისთავად მეტი რელიქვია გრჩება შთამომავალს სახსოვრად. იერარქიულად, რაც უფრო დაბალი გვარის წრიდან ხარ, რელიქვიაც კლებულობს, მაგრამ იმ დიდი გვაროვნის რელიქვიაც და დაბალწრის გვარის წარმომადგენლის რელიქვიაც თანაბარზომიერად ძვირფასია თავთავიანთი პატრონებისათვის, ოღონდ რაოდენობრივი სხვაობაა მხოლოდ, სხვა არაფერი.

რელიქვიას ვამბობ და ნივთსაც ვგულისხმობ და ადამიანსაც, რადგან სახელოვანი ადამიანი განივთებულია უკვდავებაში.

მანუჩარ კაჭახიძე

ქადაგება უძღები შვილის კვირას

დღეს თქვენ გესმათ თქმული იესო ქრისტეს მიერ იგავი უძღებ შვილზე. ვისწავლოთ ამ იგავიდან. უძღების მოქმედების ქვეშე უნდა ვიგულისხმოთ კაცის მოქმედება.

შვილმა მოსთხოვა მამას თავისი წილი ქონებიდან. განეყო მას, წარვიდა მისგან შორს, იქ ცხოვრობდა არაწმიდებითა, გაფლანგა თავისი საცხოვრებელი და შემდეგ დიდ გაჭირვებას განიცდიდა. კაცმა მიიღო ღვთისგან, ზეციერ მამისაგან, ქონება-ნიჭნი: გონება, გული, მნებელობა, ღონე - და განეშორა მას; მასთან მჭიდრო, ცხოველი კავშირის დაჭერას, მასთან ერთად ცხოვრებას ამჯობინა განცალკევებით ყოფნა, იმის ნების ასრულებას, იმის მიერ ნაჩვენებ სათნოებათა განხორციელებას არჩია თავის ნებაზე მოქმედება, თავისი თავმოყვარეობით ბიწიერი სურვილების დაკმაყოფილება. ამნაირის ქცევით მან წარადო თავისი ქონება, დაკარგა მსგავსება ღვთისა და ამასთან ერთად ბედნიერებაც. ამიტომ იგი აწ წუხს და იტანჯება ბუნებისაგანაც და კაცთაგანაც.

უძღები შვილი მოვიდა გონს და უთხრა თავისთავს: რამდენი კაცია მამაჩემთან კმაყოფილებაში და მე კი აქ ვწვალობ, წავალ მასთან და ვეტყვი: შეგცოდე, მამავ, ძლიერ გაწყენინე, არა ვარ ღირსი, ვიწოდო შენს შვილად, გარნა მაპატიე და მიმიღე მოსამსახურედ.

ქრისტიანი უნდა ჩაუკვირდეს თავის მდგომარეობას, უნდა მიხვდეს, რომ არ ვარგა მისთვის ყოფნა განშორებით ღვთისა, რომ იგი კაცურ დანიშნულებას აასრულებს და ბედნიერებას იპოვნის მაშინ, როცა უფალთან დაბრუნდება. მას შეუერთდება და მის მცნებათაებრ იცხოვრებს. უძღებმა შვილმა თავისი განზრახვა, თავის ნათქვამი სისრულეში მოიყვანა, აღდგა, მივიდა მამასთან და უთხრა მას: მამავ, შეგცოდე, არა ვარ ღირსი ვიყო შენი შვილი, გარნა შემინდევ, მიმიღე, როგორც ერთი მუშაკთაგანი. - კაცმა უნდა შეიგნოს აუცილებლობა ღმერთთან დაბრუნებისა, იმის წმ. ნებისამებრ ცხოვრებისა და მართლაც უნდა მიიქცეს იმისადმი, უნდა მოიკვეთოს, განაგდოს ცუდნი ჩვეულებანი, ცოდვითნი მიდრეკილებანი და შეიძინოს კეთილნი თვისებანი, უნდა მოიპოვოს მსგავსება ღვთისა.

მამამ დიდის სიხარულით მიიღო უძღები შვილი, შემოსა იგი და გამართა ლხინი იმის მოსვლისა გამო. - ღმერთიც სიყვარულით მიიღებს ყოველივე კაცს, რომელიც ისურვებს მასთან მისვლას, რომელიც მოიშორებს ბოროტ ჩვეულებათ და ღვთის ნებას დაემორჩილება, სახარებისამებრ მოიქცევა; უფალი მას აღავსებს სასიხარულო გრძნობებითა, მიანიჭებს თავის ცხოველმყოფელ მადლსა და ნეტარყოფს მას საუკუნოდ.

მაშ, ძმანო, ვისწრაფოთ უფლისადმი, გავისწოროთ ხასიათი, ვიცხოვროთ კეთილად, შევიმოსოთ სათნოებით და ზეციერი მამა მოგვცემს სულის კმაკოფილებას, ჩვენს გულში აჩქეფს უშრეტ წყაროს ბედნიერებისას.

ქვაშვეთის ტაძარში, 1910 წ.

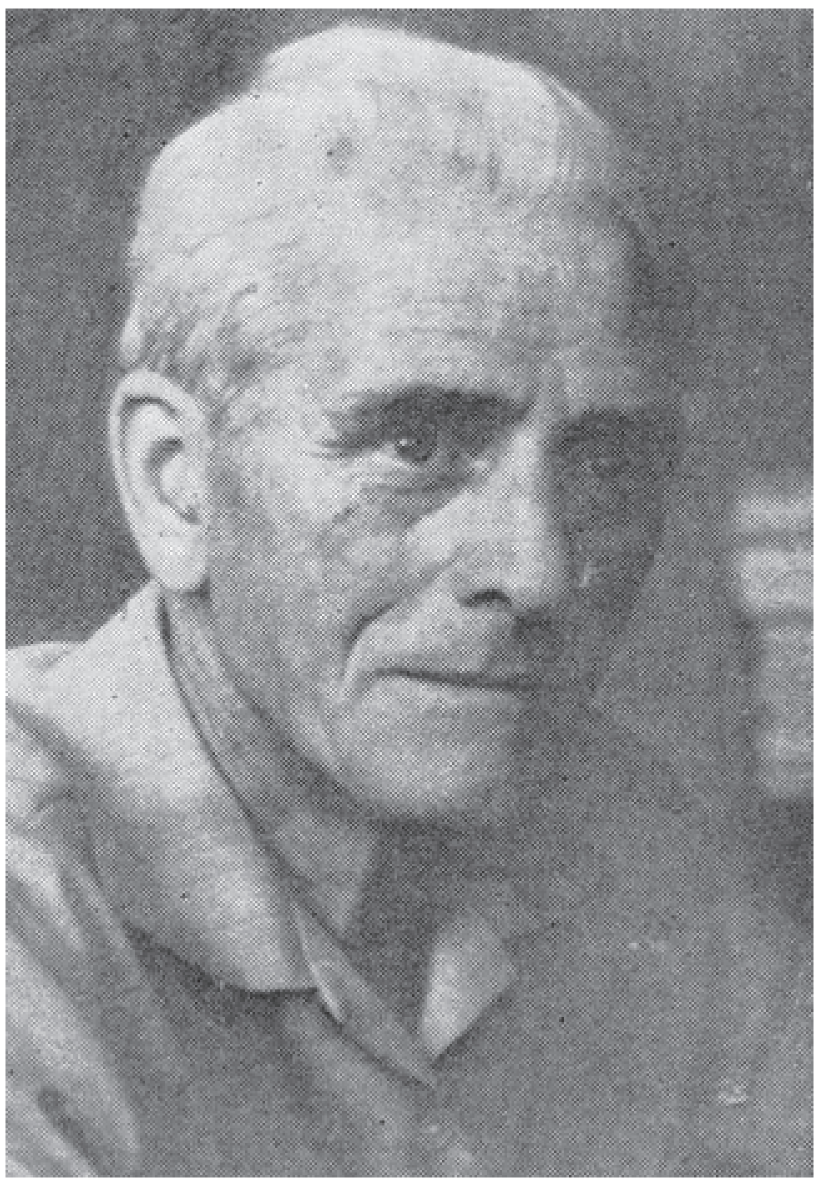

პოეტი გიორგი კაჭახიძე

გასული საუკუნის 20-იანი წლებია... მწერლობით გატაცებული ახალგაზრდობა ერთად იყრის თავს, გადაწყვიტეს, ახალგაზრდა მწერალთა წრე ჩამოაყალიბონ. გადაწყვეტილებას შედეგიც მოჰყვა. მათი უმრავლესობა უნივერსიტეტის სტუდენტი იყო. ერთ საღამოს საკუთარი ლექსის წაკითხვა საშუალოზე მაღალმა, გამხდარმა ჭაბუკმა ითხოვა.

წამოდგა, ქაღალდი გაშალა. ერთ ხანს უხმოდ დაჰყურებდა თავის ლექსს, თვალით კითხულობდა. ბოლოს გვერდზე გადავარცხნილ თმაზე გადაისვა ხელი და თქვა: ლექსის სათაურია „ვატმანი".

ყველა სმენად იქცა. ლექსი მოიწონეს. ახალგაზრდა ავტორს უთუოდ ეამა, მაგრამ სიხარული არ შეიმჩნია.

ლექსის ავტორი 20 წლის ახალგაზრდა, შემდეგში საკმაოდ ცნობილი პოეტი გიორგი კაჭახიძე იყო. სულით პოეტი და გულით ბავშვების უსაყვარლესი მეგობარი დაიბადა 1907 წელს ქვემო იმერეთში. ბავშვობა და ყრმობა გიორგიმ სოფლად, დიდ ჯიხაიშში, გაატარა - დედის, ბებიისა და ბაბუის მეთვალყურეობის ქვეშ, რადგან მამა თბილისში მუშაობდა და სოფლად დროგამოშვებით უწევდა ჩასვლა.

ცხოვრების ავ-კარგში გათვითცნობიერებულმა ჭაბუკმა სამშობლოსა და ხალხის სამსახური საპატიო მოვალეობად მიიჩნია. თავისი ახალგაზრდული ოცნებები ლექსებს გაანდო და ეცადა მკითხველის გულსაც ამ სულისკვეთებით შეხმიანებოდა. ლექსები ჯერ მის პატარ-პატარა კრებულებში შეეწყვნენ ერთმანეთს, შემდეგ და შემდეგ - მოზრდილ წიგნებში.

ოცი წლის იყო პირველი ლექსთა კრებული რომ გამოაქვეყნა - „ჩემი პირველი უჯრედი". ის პირველი წიგნია, ხელში რომ დაიჭირა და ასე თამამად შეძლო სამწერლო კიბის პირველ საფეხურზე შედგომა. თამამი იყო მისი ნაბიჯები კიბის მომდევნო საფეხურებზეც... ორი წლის შემდეგ ბავშვებს საჩუქრად საბავშვო ნაწარმოებთა ახალი კრებული „ჩემი ძმა" უძღვნა.

თვით დიდი შემოქმედნიც დიდ ხანს ცდილობდნენ თვითდამკვიდრებას ერის წიაღში. ფიქრთა ჟღარუნით ლეწდნენ და ლეწდნენ სიტყვის კალოებს, მაგრამ „კიდევაც დაილეწებაო",- უთქვამს ქართველ პოეტს, მთავარია სათქმელი მკითხველამდე გულით მიიტანო, მთავარია შენი ნაფიქრი მისეულად მახლობელი გახადო, რათა მკითხველმა იგრძნოს... იფიქროს და არა იტანჯოს,- თავსატეხად გაუჩინო კითხვები: რატომ? ვისთვის?

ერთხელ ბიჭისთვის ქართულის მასწავლებელს უკითხავს - „რომელი დიდი ქართველი პოეტები იციო". პატარა ბიჭი ამდგარა და ყელმოღერებით მოჰყოლია ჩამოთვლას: „აკაკი წერეთელი, გალაკტიონ ტაბიძე და გიორგი კაჭახიძეო". მასწავლებელს უნებურად გასცინებია და უთქვამს: „ვინ გითხრა ეს, აბა შენ კაჭახიძის ლექსებიც გეცოდინებაო". ბიჭს თვალიც არ დაუხამხამებია, ისე უპასუხნია: „როგორ არა, დედიკომ მითხრა, მე რისი თქმაც მინდა, ამ ლექსებში წერიაო. ისწავლე და დარიგებაც აღარ დაგჭირდებაო".

ის ბიჭი მაშინ გულწრფელი იყო... გულწრფელი იყო კაჭახიძის ის ლექსები, რომლებიც მან წაიკითხა. პოეტი მომავალ თაობას თავისი შემოქმედებით არა მხოლოდ ცოდნას, სიკეთესაც უნერგავდა.

სწორედ ბავშვების სიყვარულმა დაათმობინა პოეტს ყველაზე დიდი დრო და ადგილი საკუთარ შემოქმედებაში საბავშვო ლექსებისათვის. მისი პოეზია სწრაფად აიტაცეს ბავშვებმა. ადვილად შეითვისეს და შეისისხლხორცეს.

„გქონდეს წიგნის სიყვარული,
გქონდეს სწავლის ხალისი
ცოდნის მძებნელს გამოაჩენს
ბეჯითობა თავისი".

პოეტმა სწავლასა და თავის საყვარელ მასწავლებელს მიუძღვნა ცნობილი ლექსი „ჩვენი მასწავლებელი"- „შეგვასწავლა ანი, ბანი, შეგვაყვარა დედა ენაო",- ამბობს იგი და დასძენს, რომ მასწავლებელი თავს არ ზოგავს „თავს გვევლება, ფრთებს გვისწორებს, რომ თამამად შევძლოთ ფრენაო".

ვისთვის უსაზღვრო ტკივილია, ვისთვის - მცირე ნაღველი, თუნდაც ერთი გაფიქრება... მშობლიური კერაა ის დიდი საფიქრალი, რომელიც პოეტს მღელვარე შემოქმედებით პროცესშიც არ ტოვებდა. მისი პოეზიის ერთ-ერთი მთავარი თემა, მისი შემოქმედების წყარო განახლებული სოფელია და სოფლელთა თავდაუზოგავი შრომა. ლექსი „მიწის სურნელი" ერთ-ერთი იმათგანია, რომელიც გ. კაჭახიძემ მშობლიურ სოფელს მიუძღვნა. თითოეული სტრიქონი ღრმა ლირიზმითა და სიყვარულითაა გამთბარი.

„სოფელი იყო ჩემი აკვანი,
წიგნი სიახლის, წიგნი სიძველის,
ყანას აქ თოხი ბავშვმა დავკარი
და მიწა ქვეყნად ასე ვიგრძენი".

„სახლი, რომელშიც მე დავიბადე, ფიცრული იყო ფარღალალა და ისლით დახურულიო",- იხსენებდა წლების შემდეგ,- იატაკად დატკეპნილი აყალო მიწა ჰქონდა, ჭერად ჩელტები. ბოლოს მშობლებმა ოდა-სახლი შეიძინეს და ძველი სახლი გაყიდეს. გული დამწყდა, ამ სახლში დაირწა ჩემი აკვანი და უფრო გვიან მოჩიტული ყმაწვილი ამ სახლში ვსწავლობდი ჭრაქის შუქზე გაკვეთილებს და ვოცნებობდი არაჩვეულებრივ საგმირო საქმეებზე.

1925 წელი... გიორგიმ მაშინ ხალისიანი განწყობითა და ოდნავ ცრემლნარევი თვალებით დატოვა სოფლის შარაგზები, დიდი ჯიხაიშის ცხრაწლიანი შრომის სკოლა.

მისი მოგონებები ხშირად მშობლიური სოფლის გარშემო ტრიალებდა, სოფლისადმი სიყვარულით იყო გამსჭვალული: „ბაბუაჩემი კოხტა, თუმცა ხშირად ავადმყოფობდა, შრომისმოყვარე კაცი იყო. იმისმა და გამრჯე მეზობლების მაგალითმა მეც ადრევე შემაყვარა შრომა. ერთხელ ბაბუამ თოხი პატარა ტაროზე მოარგო, ხელში მომცა და მითხრა: საჩუქრად გქონდეს, აბა ვნახოთ, როგორ მოიხმარო - შემდეგ ბოსტანში ადგილი გამომიყო დასამუშავებლად. მეც თოხით მოვჩიჩქნე და პირველი თესლი, რომელიც შიგ ჩავთესე, იყო ცერცვის მარცვლები - ჩემს სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა, როდესაც მარცვლები აღმოცენდა, მცენარე გაიზარდა და პარკები მოისხა. შემდეგ წლებში ნორჩი ხეების რგვა და გახარება შევძელი. უფრო მეტი სიხარული ვაშლის პატარა კვირტმა მომანიჭა, რომელიც ნერგზე დავამყენი და გაიხარა"- წერდა იგი.

გასული საუკუნის 30-იან წლებში ძლიერი ლიტერატურული თაობის გვერდით პოეტი გიორგი კაჭახიძე ღირსეულად იკავებს ადგილს მშობლიურ მწერლობაში. პოეტს არ გასჭირვებია სამწერლო სარბიელზე გამოსვლა და თავისთავად დამკვიდრება, რადგან მიხეილ ჯავახიშვილის, ალექსანდრე ქუთათელისა და კარლო მელაძის კეთილმა სიტყვებმა დიდი სტიმული მისცეს ახალგაზრდა პოეტს თამამად ევლაწა ქართული მწერლობის კორიფეების გვერდით. გიორგი კაჭახიძე პატივისცემით განიმსჭვალა მათ მიმართ, რომლებიც ნიჭიერ ახალგაზრდას ნათელ პოეტურ მომავალს უწინასწარმეტყველებდნენ, და ასეც მოხდა.

დღეების რიტმს, თვეების რიცხვსა და წლების დინებას მოჰყვა პოეტის გამოცდილების დაგროვება. თავიდან იყო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. გიორგის რჩეული ქართული ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტი გახდა, მერე იყო პედაგოგიკის სამეცნიერო-საკვლევი ინსტიტუტი; მწერალთა კავშირშიც დატოვა თავისი კეთილი კვალი და სახელმწიფო გამომცემლობებშიც.

გიორგი კაჭახიძე მომავალი თაობის სწავლა-განათლებას პროფესიული კუთხიდანაც მიუდგა. 1930 წელს ერთ-ერთ სკოლაში მასწავლებლად დაიწყო მუშაობა. მას პატივისცემითა და სიყვარულით ეპყრობოდნენ კოლეგებიცა და აღსაზრდელებიც, რადგან იგი ისეთივე კარგი პედაგოგი იყო, როგორც ადამიანი. წლების განმავლობაში კი ჟურნალ „პიონერის" რედაქტორი გახლდათ.

წიგნზე, მის სიდიადესა და ამოუწურავ მნიშვნელობაზე, ვინ იცის, რამდენ მწერალს და სწავლულს გამოუთქვამს აზრი, რამდენი ლექსი ან მოთხრობა დაწერილა. გიორგი კაჭახიძემაც სცადა ამ თემას შესჭიდებოდა. ცხოვრების გამოცდილებამ, თავად წიგნიდან მიღებულმა ძალამ და ნიჭმა შეაძლებინა პოეტს ეს კარგად ნაცნობი, საყოველთაოდ გავრცელებული თემა შესანიშნავად დაეძლია.

„ცოდნა ჩემი ძალ-ღონეა,
სიხარული - წიგნის კითხვა,
ბევრი კარგი, ბევრი ავი
წიგნით ვიცი, წიგნმა მითხრა,
მთები ცისკენ რამ აღმართა,
ცაში ადგილს მზე რად იცვლის,
მიწის გულში, ზღვის სიღრმეში,
თუ რა ხდება - წიგნით ვიცი".

საუკუნეები კრძალვით ილეოდა, წლები კი წამიერი სიზუსტით შთანთქავდნენ ერთმანეთს. დრომ მრავალი სათქმელი შემოგვინახა. ზოგი ითქვა, ზოგი უსიტყვოდ ინთხეოდა გაცრეცილ ფურცლებზე, სიტყვა სიტყვას ეკონებოდა, სტროფი-სტროფს. ერთად აკინძული კი ჩვენმა დროებამ სამუდამოდ შემოგვინახა. დროებამ გიორგი კაჭახიძის ოცდათექვსმეტი წიგნი აჩუქა მომავალ თაობას. „ის უბანი და ის კარ-მიდამო" (1943წ.); „ახალი ლექსები" (1950წ.); „რჩეული" (1958წ.); „სწავლასა და სიხარულში" (1955წ.); „მალხაზებისთვის რაც მიმღერია" (1959წ.) მხოლოდ რამდენიმეა იმ ოცდათექვსმეტიდან.

გიორგი კაჭახიძე თავისი ლექსებით დიდ ქართველ მწერლებსა და პოეტებსაც ეხმიანება. შოთა რუსთაველმა, შიო მღვიმელმა, იაკობ გოგებაშვილმა, ილია ჭავჭავაძემ პოეტის შემოქმედებაში განსაკუთრებულია ადგილი დაიკავეს.

არ არის ძნელი ადამიანში ის თვისება აღმოაჩინო, რომელსაც თავად ნაკლებად ამჟღავნებს, მაგრამ ძნელია შემოქმედმა მკითხველის სიყვარული დაიმსახუროს, რადგან პოეტის სიტყვები მართალი უნდა იყოს და მართლადვე უნდა მიდიოდეს მკითხველის გულამდე. სწორედ ის მართალი სიტყვაა მთავარი საზომი ერთეული მწერლის აზროვნებაში, მართალი სიტყვა და გულწრფელობა ერთდროულად. მწერლის შემოქმედების ეს აუცილებელი ნიუანსი უფლებას გვაძლევს ჩვენს მკითხველსაც გულწრფელნი და მართალნი ვიყოთ.

გიორგი კაჭახიძის სასახელოდ გამართლდა მათი დიდი იმედები, ვინც პოეტს ნათელი მომავალი უწინასწარმეტყველა, იგი 70 წლის კარიბჭეს ისე მიადგა, რომ მის მართალ სიტყვას ძალა არ მოჰკლებია, სიღრმე, ფესვები და ხატოვანება არ გაუფერულებულა. ამას მოწმობს ბოლო წლებში გამოქვეყნებული ნაწარმოებებიც წიგნში „იმ ვარსკვლავების შუქი" (1976წ.) ამ წიგნს რომ წავიკითხავთ, თვალწინ პოეტის დაუცხრომელი ბუნება წარმოგვიდგება, რომელმაც არაერთხელ, სიჭაბუკეშიც და სიჭარმაგეშიც, ძალუმად განგვაცდევინა დედა-სამშობლოს სიყვარულის ძველ-ახალი გრძნობა:

„ხან სერს ვამწვანებ,
ხან სიტყვას ვრანდავ,
ხან მომატარებს
ცხრა ცას ოცნება
მაინც ამქვეყნად
სამშობლოს გარდა
ჯერ არ მინახავს
სხვა საოცრება.
ჯერ ვარსკვლავების
ასე შემკრები
სხვა ცა-ფირუზი
მე არ მინახავს;
არ მომივლია
უცხო ქვეყნები,
არც ოკეანე
გადამილახავს.
თითქოს ბავშვი ვარ,
თმათეთრა ბავშვი,
თითქოს ვაზი ვარ,
ჭიგოს ჩაკრული,
წინანდლის ზვარში,
ვარციხის ზვარში
ხელმადლიანი
კაცის ჩარგული."

ხანდაზმული მწერალიც ყოველთვის თავის გმირების გვერდით დგას დაუღლელი და უბერებელი. იგი შეჰხარის ყველას, ვინც დაუზარელად შრომობს, ვისაც „შერთვია სისხლში სურნელი მიწის", ვინც „ქვეყნის სიყვარულს ადლით არ ზომავს" და „სიხარულის და წუხილის გემო იცის".

„მიტაცებს მათი
შრომა და წესი,
სინდისი, წყაროს
ჩქერივით სუფთა,
მათშია ჩემი
სიმღერის ფესვი,
ჩემი კაცობის
ღელვა და სუნთქვა."

სწორედ გიორგი კაჭახიძის ადამიანურ ბუნებას, თავდადებას, მოკრძალებას, შთამომავლობის წინაშე პირად პასუხისმგებლობას გამოხატავს ეს სტრიქონები. სწორედ ასეთი თვისების გამო, მადლიერმა მკითხველმა კარგად შეიცნო და შეისწავლა მისი ცხოვრებისა და შემოქმედების პოეტური ხიბლი და ძალა, მართალი სიტყვის სითბო და სილაღე.

უკვალოდ არ ჩაუვლია გიორგი კაჭახიძის ცხოვრებას. წლების მანძილზე პოეტი გულიდან გადმოღვრილ სათქმელს ნატიფი, ოდნავ გაკრული ხელით სუფთა ფურცლებზე წერდა თითქოს თავდახრილი, ჩუმად მომზირალი, შორს - უსასრულობაში.

გიორგი კაჭახიძე გარდაიცვალა 1979 წლის 30 ნოემბერს და იგი დაკრძალულია დიდუბის მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა პანთეონში.

წერდა უპრეტენზიო, ხანაც მუზებს ფარდაგებს უშლიდა. ამბობენ, მუზა თვითონ მოდისო, მას კი ხშირად თავად მოჰყავდა. წერდა და, ისე წერდა, რომ მისი გარდაცვალებიდან აგერ უკვე ოცდარვა წლის მერეც გადამთიეთში ვიხსენებ სანიმუშო პოეტს და გვარიშვილობის ერთ-ერთ საამაყო წარმომადგენელს.

მანუჩარ კაჭახიძე,
2007 წლის 30 ნოემბერი

მხიარული და სევდიანი „სიცილის დედოფალი"

27 იანვარს 62 წლის გახდებოდა. გავოცდი, ნინოობას დაბადებულს მზია როგორ დაარქვეს-მეთქი? ქალბატონმა ვიოლამ, მისმა დამ, რომელიც გარეგნობით საოცრად მივამსგავსე ქართველ „სიცილის დედოფალს", ღიმილით მითხრა: ამაზე თვითონაც ხუმრობდა, - აბა, ანეგდოტი არ არის, ასეთ დღეს დაბადებულს მზიას რომ დაგარქმევენო?!

უნიჭიერესი და ენერგიული ქალბატონი საუცხოო იუმორით, შესანიშნავი პაროდიებით გაგვეცნო და ყოველი გამოჩენისას მხოლოდ თითოეული ჩვენგანის გუნებაზე მოყვანას ცდილობდა - თვითონაც გულიანად იცინოდა და ჩვენც გვარიანად გვამხიარულებდა. თუმცა... მეტისმეტად ნაადრევად წავიდა ამ ქვეყნიდან და ქართულ ესტრადასაც დააკლდა და მაყურებელსაც. დასევდიანებულმა თაყვანისმცემლებმა მისგან ნაჩუქარი „სიცილების" სანაცვლოდ, ცრემლების ზღვა გაატანეს „სიცილის დედოფალს"...

ქალბატონ ვიოლა კვირიკაშვილს არცთუ დიდი ხნის წინ გარდაცვლილ დაზე ლაპარაკი ძალიან გაუძნელდა. ცდილობდა, მზია კვირიკაშვილის ხუმრობებით, მისი თუნდაც აქამდე უცნობი საოჯახო იუმორის გახსენებით კვლავაც გვეხალისა, მაგრამ მოგონებას მაინც დიდი სევდა ახლდა...

რასაკვირველია, „საოჯახო სიცილებთან" ერთად.

- მახსოვს, სტუდენტობისას მზიას გლანდების ოპერაცია გავუკეთეთ და გამოსაჯანსაღებლად წაღვერში გავუშვით. იქიდან მოიწერა: „ჩემო კეთილებო! მე თქვენი კეთილები... ჩემს წერილს პასუხი არ უნდოდა? ხომ იცით, რომ ჩემთვის ახლა წერილობანაა აუცილებელი. უნდა ცდილობდეთ, ყველანაირად მასიამოვნოთ და არ მანერვიულოთ, იმიტომ, რომ მე გლანდების ოპერაცია გადავიტანე... არ უნდა მაგას სიცილი (რა თქმა უნდა, იცოდა, რომ ამის წაკითხვისას ბევრს ვიცინებდით)! ისე, არა მიშავს - ფერი და მადა კარგი მაქვს, მაგრამ ერთი უცნაური რამ დამემართა. არ ვიცი, რას მივაწერო: ადრე ფრჩხილები ძალიან რბილი მქონდა და წამოზრდისთანავე მტყდებოდა, ახლა კი გამეზარდა და გამიმაგრდა. ნუთუ ესეც გლანდებთან არის დაკავშირებული? ღმერთო, იქნებ ცხვირიც დამიპატარავდეს, ჰა?!"

- ისე, ახალგაზრდობაში განიცდიდა იმას, რომ ცოტა გრძელი ცხვირი ჰქონდა?

- არასოდეს. პირიქით, რომ ეტყოდნენ, ცხვირის ოპერაცია გაიკეთეო, - რას ამბობთ, ეს მაჭმევს პურსო! - ცნობილი მსახიობის, ეკატერინე ვერულაშვილის სიტყვებს იმეორებდა (იცინის)... მზია გლდანში ცხოვრობდა. ერთხელაც, მასთან მორიგი სტუმრობისას, მისვლისთანავე სამზარეულოში შემიყვანა, ონკანი მოუშვა და ერთ-ერთი თბილისური ბაიათი დაიწყო. ონკანი სასწაულ ხმას გამოსცემდა, ისეთს, რომ ბაიათისთვის უკეთესი ფონის შექმნა, მთელი სერიოზულობით ვამბობ, კარგ აკომპანიატორსაც კი გაუჭირდებოდა. მზიას ონკანზე ეკიდა ხელი და ისე ოსტატურად არეგულირებდა წყლის ხმას, შეუძლებელი იყო, მოშორებით მყოფ მსმენელს შემსრულებელთა მაღალ პროფესიულ დონეში ეჭვი შეჰპაროდა. წყლის წნევის ამგვარი მუსიკალური თამაში გლდანში კარგა ხნის განმავლობაში გაგრძელდა და მზიასთან ყოველი სტუმრობა ასეთი „კონცერტით" ტკბობითა და გულის წასვლამდე სიცილით სრულდებოდა. დამიჯერეთ, მისი სცენაზე გადატანა რომ მოეხერხებინა, ეს მზიას მართლაც ერთ-ერთი საუკეთესო საკონცერტო ნომერი იქნებოდა...

- თქვენ შორის რამდენი წელი იყო სხვაობა?

- 5 წლით უფროსი ვიყავი. ცალ-ცალკე გავიზარდეთ, მზია 2 წლიდან დედასთან, წყალტუბოში იზრდებოდა, მე ბებია-ბაბუასთან, წაღვერში. მიუხედავად იმისა, რომ საკუთარ თავს ძირძველ წაღვერელად მივიჩნევ, მზიას კი იქ სტუმარს ვუწოდებდი, რომ წამოვიზარდეთ და წაღვერში ერთად გავივლიდით ხოლმე, იქაურები ჩვენთვის უცნობ ადამიანებს მზიას დად მაცნობდნენ, რაც ძალიან მაბრაზებდა (იცინის). მერე, გამოსათხოვარ წერილში დავწერე კიდეც, ერთადერთხელ გამაღიზიანა შენმა პოპულარობამ, წაღვერში მზიას დად რომ გააცნეს ვილაცებს ჩემი თავი-მეთქი. ხასიათით განსხვავდებოდით და დედა გვეტყოდა ხოლმე, თქვენი ცომივით მოზელა რომ შეიძლებოდეს და მერე შუაზე გაჭრა, 2 ნორმალური შვილი შემრჩებოდაო.

- ბავშვობიდან მაკვარანცხი იყო?

- აბა, არ იყო?! საერთოდაც, ჩვენს ოჯახში ყოველი დღე იუმორით სავსე იყო. მართალია, მზია გამორჩეულად ნიჭიერი, ტალანტი აღმოჩნდა, მაგრამ მშობლების მხრიდანაც გამოჰყვა გენები. მამა ისეთი კომიკოსი, პაროდისტი იყო, ისეთი მრავალმხრივ განათლებული ადამიანი, ესტრადას ან კინოხელოვნებას რომ გაჰყოლოდა, ამბობდნენ, ლუი დე ფიუნესი მონაგონი იქნებოდაო. ჩანს, მზიამ მშობლებისგან ყველაფერი „წამოიღო". პლასტიკაც კი მამის ჰქონდა. პატარაობიდანვე, რაც ფეხი აიდგა, მახსოვს, „ტაბურეტს" გადმოაბრუნებდა ხოლმე, ჩადგებოდა შიგ დედაჩემის მაღალქუსლიანი ფეხსაცმლით, კაბით, მის სამკაულებსაც დაიკიდებდა და კონცერტებს გვიწყობდა. მეხუთე კლასიდან წყალტუბოში, სამეზობლოში (სანატორიუმების დირექტორები და ექიმები ცხოვრობდნენ ირგვლივ) ერთი სტუმარიც კი არ გაიჭაჭანებდა, მასპინძლებს სუფრასთან მზია რომ არ მიეპატიჟებინათ. ნეტავ გენახათ, ეს ერთი ციცქნა, პატარა გოგო როგორ ალხენდა 50-კაციან სუფრას! ერთადერთი, კლასიკას ვერ მიაკარებდით. არადა, დედას ძალიან უნდოდა, მზიას კლასიკური მუსიკალური განათლება მიეღო. მუსიკალურ ტექნიკუმშიც ისწავლა, მაგრამ კონსერვატორიაში სწავლის გაგრძელება აღარ ისურვა. არადა, გასაოცრად დიდი დიაპაზონის ხმა ჰქონდა, იულია ფალიაშვილსა და ზაქარია ხუროძესაც კი მოვასმენინეთ; ძალიანაც მოიწონეს, მაგრამ თვითონ არაფრით მოინდომა. ესტრადაზე უნდოდა სიმღერა, მაგრამ თავისივე ვოკალის პედაგოგებმა გადააფიქრებინეს, ამით ბევრს ვერაფერს მიაღწევო; ამიტომ აირჩია ის, რაც ყველაზე მეტად უნდოდა და საუკეთესოდ გამოსდიოდა.

პაროდიული გამოსვლებისთვის თავდაპირველად პროგრამაც კი არ ჰქონდა, ამიტომ, წყალტუბოდან წამოღებული, ანეგდოტად ქცეული ნაღდი ამბები აქცია საესტრადო ნომრებად. სცენაზე ახალფეხადგმული, ღარიბი რეპერტუარის მქონე ახალგაზრდა გოგონა კი ფილარმონიის იმჟამინდელმა დირექტორმა, დორიან კიტიამ რუსეთში, ქალაქ გორკიში დაგეგმილ იუმორისტულ კონკურსზე ყოველგვარი პროგრამისა და წინასწარი მომზადების გარეშე, ფაქტობრივად, მხოლოდ ნიჭის ამარა გაუშვა. მერე გვიყვებოდა, ქართულად კი ვლაპარაკობდი, მაგრამ მაყურებელი მაინც სიცილით ძირს წვებოდაო. 3 ტური გაიარა და მესამე ადგილით დაგვიბრუნდა. საბოლოოდ მაინც ბატონი ჯემალ ბაღაშვილის დამსახურებაა, რომ მზია ასე დაიხვეწა. მერე ლექსების წერაც დაიწყო და კარგადაც გამოსდიოდა...

- ეს მხიარული ადამიანი ნუთუ სევდიანი არ იყო ხოლმე?

- სევდიანი ხშირად იყო, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც მეუღლეს დასცილდა და ძალიან მძიმე წლები გაიარა. მიუხედავად იმისა, რომ მე და დედა ყველანაირად ვეხმარებოდით ერთადერთი ვაჟის - დიტოს გაზრდაში, ოჯახის სიმძიმე, ძირითადად, მაინც მას დააწვა მხრებზე. მაინც მარტოსული, ეული იყო. დიტომ კი ძალიან გაუმართლა - კარგი ბიჭი დადგა და კარგი ოჯახიც შექმნა, მაგრამ ოჯახის გამრავლებამ ახალი პრობლემები გამოიწვია. მართალია, არაჩვეულებრივი ბებია იყო, მაგრამ უპირველესად, შემოქმედი გახლდათ და საკუთარი კუთხე სჭირდებოდა, თუნდაც რეპეტიციებისთვის, პროგრამის მოსამზადებლად. ასეთ დროს რამდენიმე დღით ჩვენთან გადმოდიოდა ხოლმე. ერთ-ერთი ასეთი სტუმრობისას, მახსოვს, რამდენჯერმე მოუწია მაღაზიაში ჩემი ბიჭის ჩაგზავნამ და, შესაბამისად, დაფინანსებამაც. მოულოდნელად ფილარმონიაში გამოუძახიათ და შინ დაბრუნებულებს ასეთი წერილი დაგვხვდა: „ადმინისტრაციას! კიდევ დავრჩებოდი, მაგრამ ძალიან მეძვირეები ხართ. კლიენტი მ. კვირიკაშვილი"...

- ფიქრობთ, ამერიკაში რომ არ წასულიყო, დღეს ცოცხალი იქნებოდა?

- საიუბილეო წელი ჰქონდა - 60 წლის იყო, ამერიკაში რომ გაემგზავრა. არ მინდოდა, რომ წასულიყო. ამის გამო დიდი უსიამოვნებაც გვქონდა (ცრემლი მოერია. - ავტ.). ვეუბნებოდი, ეკონომიკური კრიზისი ამერიკიდან მოდის, რატომ გგონია, რომ იქ უკეთესად წავა შენი საქმე-მეთქი? არადა, აქ რამდენიმე ქალაქში საიუბილეო კონცერტები ჰქონდა დანიშნული, მაგ-

> „გაუღიმებელი სული დამაქვს,
> ქვეყანა ჩემთვის ცივია.
> სხვა რა ვთქვა, თვითონ გულიანად
> ერთხელ არ გამიცინია".

რამ სერიოზული ფინანსური პრობლემები ჰქონდა და მაინც წასვლა არჩია. წერას ჰყავხარ აქტანილი-მეთქი, თითქოს გულთმისანივით მივამახე... სამწუხაროდ, იქაც ხელი მოეცარა. სულ მგონია, რომ ამდენმა ნერვიულობამ დამართა ის საშინელი დაავადება. არც ვიცოდი, ასე სერიოზულად თუ იყო საქმე. მეგონა, მხოლოდ თრომბი ჰქონდა, არადა, მეოთხე სტადიის სიმსივნე ჰქონია. ისიც, აქ რომ ჩამოვიდა, მაშინ გავიგე. ამერიკიდან ყველას უკრძალავდა, ჩემთვის და დიტოსთვის სიმართლე ეთქვათ. იქ მამა ალექსანდრე მიუყვანიათ, ქართველი მღვდელი და ის ამშვიდებდა თურმე, ლოცვებს უკითხავდა. დიდი ნუგეში იყო მზიასთვის იმ ადამიანის თანადგომა. აეროპორტშიც გამოუცილებია. და არა მარტო მას - ქართული სათვისტომო ძალიან ამოუდგა მხარში. თურმე ცუცა კაპანაძე, ხათუნა იოსელიანი და სხვებიც გვერდიდან არ შორდებოდნენ.

აეროპორტში ყველამ გამოაცილა და ისე გამოეთხოვნენ, მსახიობებს რომ ეთხოვებიან ხოლმე უკანასკნელად - მქუხარე ტაშით. რომ ჩამოვიდა, მიყვებოდა, - ერთი ფერადკანიანი მოაგორებდა ჩემს ეტლს და უცებ რაღაც გრუხუნი გავიგონე; თურმე ტაშმა იგრიალა და უკან რომ მივიხედე, ყველა ტირილით მიკრავდა ტაშსო (ტირის). ხათუნა იოსელიანი ახლა აქ ყოფილა. მინდა, დავუკავშირდე და მისი მეშვეობით სამადლობელი წერილი გავგზავნო ამერიკაში. ქართული დიასპორა იქ გამოსცემს გაზეთ „მამულს" და სურვილი მაქვს, მასში ჩემი წერილი გამოქვეყნდეს... თბილისის აეროპორტშიც ბევრნი დავხვდით. ეტლით რომ დავინახე, მივხვდი, ცუდად იყო ჩვენი საქმე. ამერიკაში თურმე საჭმელსაც აღარ ჭამდა. აქ მადა მოუვიდა, თითქოს მოიხედა კიდეც, მაგრამ... ისეთ დროს მოვასწარით მისი ზიარება, რომ ველარ ლაპარაკობდა, მხოლოდ მიმიკით აგებინებდა მოძღვარს შეკითხვებზე პასუხს. ხმამაღლა ვერც შენდობას სთხოვდა უფალს და ვუთხარი, გულში წარმოთქვი, - შემინდე უფალო-თქო. ვიცი, აუცილებლად იტყოდა, რადგან ზიარება მიიღო...

- მართლა უამრავ ადამიანს დასწყვიტა გული ქალბატონი მზიას გარდაცვალებამ, მაგრამ ცხოვრება გრძელდება. მას თქვენ დარჩით, ძმა, შვილი და შვილიშვილები...

- ორი შვილიშვილი დარჩა - 4 წლის გიორგი და მეოთხეკლასელი მარიამ კაციაშვილები. ბიჭს მზია, ცხადია, არ ახსოვს, თუმცა ამას წინათ იკითხა: „სად ალის ამდენ ხანს მზია ბებო?" და - ზეცაშია-თქო, რომ ვუთხარით, პასუხმა აშკარად არ დააკმაყოფილა, რადგან მერე კიდევ რამდენჯერმე გვკითხა. ძალიან ლამაზი ბიჭია გიორგი და ისეთი არტისტული, თუ მანაც სცენა აირჩია, მგონი, ბებიამისს უკან ჩამოიტოვებს. მარიამიც საოცრად ლამაზი გოგონაა და ძალიან პლასტიკური, „ერისიონის" სტუდიაში ცეკვავს და კარგადაც ხატავს. ასე რომ, ვნახოთ, როგორ ასახელებენ მზია ბებოს!

ირმა ხარშილაძე

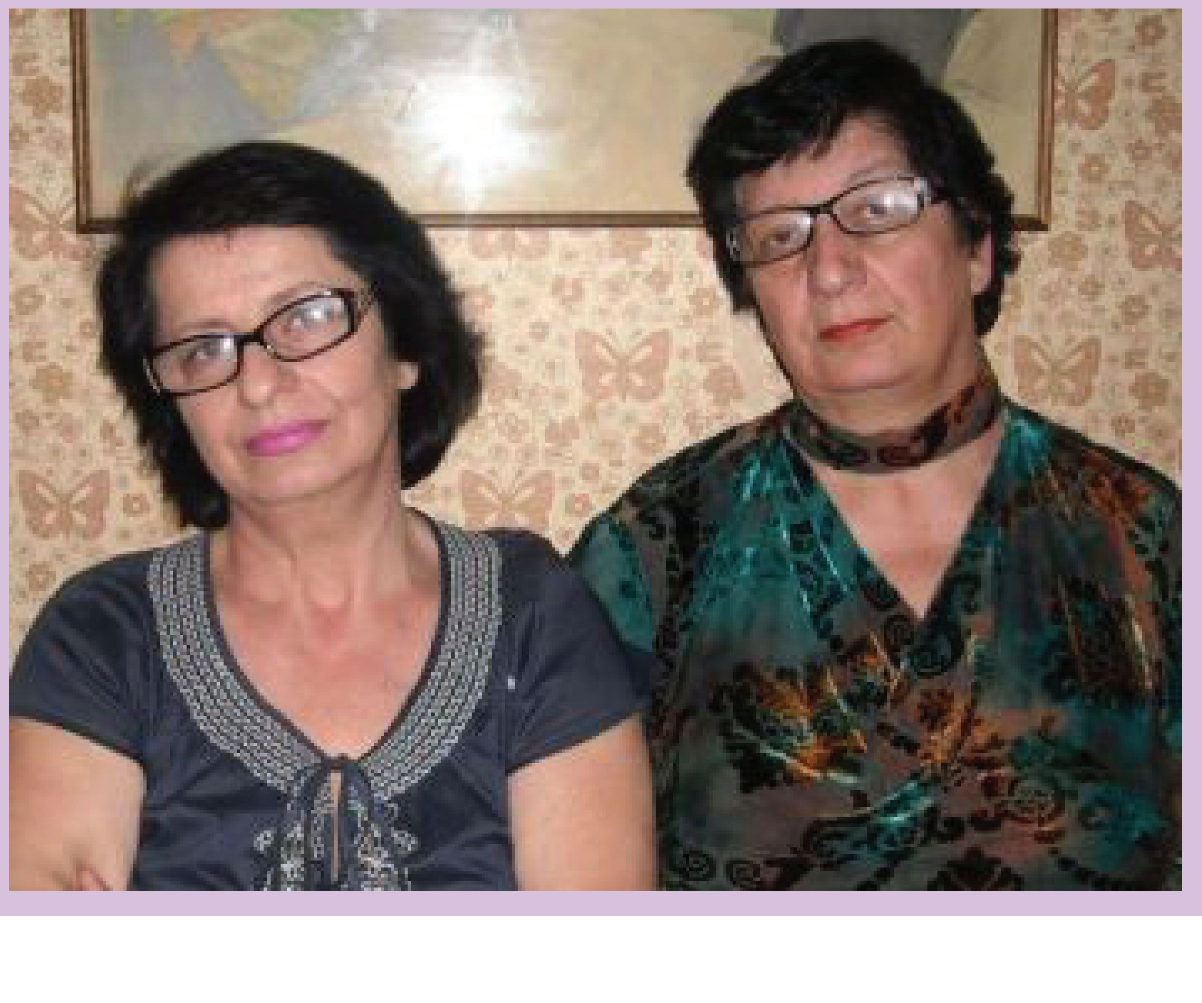

„ჯეოსტარი" და „ანაბანა" ამერიკაში" - ასე ეწოდება საერთაშორისო ფესტივალი „ჩვენებურების" და ფონდ „ქართული ამერიკის" ახალ პროექტს, რომლის შესარჩევი ტური მიმდინარე წლის 30 აპრილსა და 1 მაისს ჩატარდება, ხოლო მაყურებელი მათ დასკვნით გალა-კონცერტს იხილავს 6 მაისს, „მილენიუმის" საკონცერტო დარბაზში. ორივე პროექტი ქართულ ტელესივრცეში წარმატებული მუსიკალური პროექტია, რომელთა საშუალებით ქართველმა საზოგადოებამ არაერთი პროფესიონალი მომღერალი შეიძინა. ამერიკასა და კანადაში ამ შოუს მიზანია აღმოაჩინოს და წარუდგინოს ქართველ მაყურებელს სამშობლოდან შორს, ემიგრაციაში მყოფი ნიჭიერი ახალგაზრდა შემსრულებლები.

ჟიურის წევრები უკვე ცნობილია. ჟიურს ქალბატონი მარინა ბერიძე უხელმძღვანელებს, აგრეთვე წევრებად ვიხილავთ ქალბატონ ლანა ქუთათელაძეს და ბატონ ნიკა რაჭველს(მემანიშვილს). კონცერტს წაუძღვებიან ჯეოსტარელები - სალომე ბაკურაძე და ნოდიკო ტატიშვილი.

ამ პროქტის სამზადისში, კულისებში გაზეთ „მამულის" რედაქციამ „შეიჭყიტა" და ტელეფონით დაუკავშირდა ქალბატონებს - მარინა ბერიძეს, ლანა ქუთათელაძეს, ფესტივალ „ჩვენებურების" პრეზიდენტს - ქალბატონ გიული ალასანიას, ვიცე-პრეზიდენტს - ქალბატონ დარეჯან კუხიანიძეს, ფონდ „ქართული ამერიკის" ხელმძღვანელს - ბატონ გურამ შალუტაშვილს.

მათ სახელდახელო ინტერვიუებს ქვემოთ გთავაზობთ.

მკაცრი და მომთხოვნი არ ვიქნები!

მარინა ბერიძე

- საუბრის დასაწყისშივე შეგეკითხებით ქალბატონო მარინა, საიდან გაჩნდა ეს იდეა და რამდენიმე სიტყვით იქნებ თქვენს მოღვაწეობაზეც გვესაუბროთ?

- ეს არის ძალიან მნიშვნელოვანი პროექტი ამერიკის დიასპორისთვის. პირველად, „ჩვენებურებთან" ერთად მოვიარეთ ამერიკა. პირველ რიგში იმიტომ, რომ ქართული სიმღერის პოპულარიზაცია მოვახდინოთ ქართულ დიასპორაში, ადგილზე ვნახოთ რა დონეზეა მანდ ქართული სიმღერის ფესტივალი, მოვუსმინოთ ბავშვებს თუ როგორ მღერიან, ჩავატაროთ სახელდახელო მასტერკლასები. კასტინგის შემდეგ, ის ბავშვები, რომლებიც მოგვეწონება, მოვამზადოთ 6 მაისის გალა-კონცერტისათვის. აგრეთვე განსაკუთრებით დაინტერესებული ვართ საქართველოს ასეთ ... ვიცი, რა ძნელია სამშობლოსგან შორს ყოფნა... მათ შეიძლება მიეცეთ შანსი, რომ მიიღონ მონაწილეობა ჯეოსტარში, საქართველოში წამოვიდნენ კასტინგის საფუძველზე. ჩვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი მაინც დიასპორის გაერთიანებაა, ქართული სიმღერის მოწოდება ისე, როგორც საქართველოში, და ამის შემდეგ (მიყვარს ეს სიტყვა) დავარცხნა, ახალგაზრდა შემსრულებლების. მერე უკვე ვნახოთ რა მოხდება.

- რომ არ გკითხოთ, არ შეიძლება. სოციალურ ქსელში გავრცელდა ერთ-ერთ ჟურნალში გამოქვეყნებული თქვენი ინტერვიუ, სადაც ...

- დარწმუნებით შემიძლია განვაცხადო, რომ შეთანხმება ... და რუსთავი2-ს შორის, დანამდვილებით ვიცი, რომ ჩვენ მოვდივართ „ჯეოსტარისა" და „ანაბანის" ოფიციალური ლოგოთი. ვეძებთ ნიჭიერ ადამიანებს, ის ნიჭიერი ადამიანი მერე რისთვის გამოდგება, ეს სხვა თემაა, ჯერ უნდა ვნახოთ რა არის ამერიკაში, გამიგეთ, სრულიად ახალ მინდორზე მივდივართ და არ ვიცით რა დაგვხვდება. მე ყოველთვის ვიცი გორში რა ხდება, ყოველთვის ვიცი ზუგდიდში რა ხდება წლის განმავლობაში, აი, ჩვენ საერთოდ არ ვიცით რა ხდება ამერიკაში. ჩათვალეთ, რომ ეს უნდა იყოს მოთვლა. მარტო 200 ქართული სიმღერა გადავუგზავნეთ ამერიკაში ორგანიზატორებს, რომ ისწავლონ ბავშვებმა. ჩვენ ხომ არ ვიცით რას მღერიან, ეგება მღერიან „...", და ვერ მღერიან რეზო ლაღიძის და ბიძინა კვერნაძის სიმღერებს. მერე რას ვშვებით?

- თუ ძალიან მოგეწონებათ?

- მოვკიდებ ხელს და აუცილებლად წამოვიყვან ნახევარფინალში. ეგება ისე მომეწონოს რომ ... ხო, სოლო კონცერტით ჩამოვიყვანო. მარტო „ჯეოსტარზე" არა ვართ მიბმული, ჩვენ გვაინტერესებს ემიგრაციის ჩართვა საქართველოს ცხოვრებაში, აღმოვაჩინოთ ადამიანი, ვისაც მერე აქეთკენ წამოვიყვანთ. ეს ბევრად უფრო ფართო მასშტაბია, ვიდრე ეხლა მე „მოვჭრა თავი" ნახევარ ამერიკის ემიგრაციას და პრიკოლებში ვაჩვენო რუსთავი2-ში, მე ხომ ვერც ისეთი მკაცრი ვიქნები, ემიგრაციასთან სხვა მოპყრობაა საჭირო.

სტუმრად აგრეთვე მოდიან ნოდიკო ტატიშვილი, სალომე ბაკურაძე, რომ უბრალოდ აჩვენონ დამწყებ შემოქმედებს, რას მიაღწიეს მათმა თანატოლებმა. ეს იქნება პირველი ეტაპი, შერჩევითი, ავარჩევთ ჩვენი და არასატელევიზიო ხედვით ჯეოსტარელს, დავასაჩუქრებთ. ვიმეორებ, შეიძლება ისე მომეწონოს, ხელი მოვკიდო, წამოვიყვანო თბილისში, დავვარცხნო, საკუთარი კონცერტი გავუკეთო.

რაც შეეხება ხაბურძანიას განცხადებას. როცა ეს ინტერვიუ მისცა, ხაბურძანიამ საერთოდ არ იცოდა ამერიკის გეგმებზე. არც უნდა სცოდნოდა იდეაში, ჩვენ არაფერს ისეთს ვაკეთებთ, რომ ყველა ინსტანცია ჩამეყენებინა საქმის კურსში. მე დავრეკე ჯეოსელში, რახან შენ ხარ და თავად მიდიხარო, დამეთანხმენ.

ისეთი შთაბეჭდილება დამრჩა ამ ინტერვიუს მოსმენის შემდეგ, რომ მანდ გყავთ ვიღაცეები ჩასაფრებულები, ვისაც არ უნდა ეს მოხდეს. მე აქედან ვგრძნობ ამას. აქ არავინ კითხულობს ჟურნალ-გაზეთს საიმისოდ, რომ შემდეგ სოციალურ ქსელში გაავრცელონ. მითუმეტეს, საინტერესოა რაღა მაინცდამაინც მაგ საკითხზე სასაუბროდ კონკრეტულად ხაბურძანიას მიადგნენ და რატომ არ მოვიდნენ ჩემთან? ეს არის მუსიკალური პროექტი და მე ვარ ამ პროექტის მუსიკალური პროდიუსერი. ჩემთან რატომ არ მოვიდნენ? ზუსტად იმ კაცს მიადგნენ, სადაც იყო შანსი, რომ არც სცოდნოდა და გაბრაზებულიყო.

- საუბრის დასაწყისში ახსენეთ, მკაცრი არ ვიქნებიო. როგორ, თქვენეულ შარმს საზღვარზე სტოვებთ? თუ ამერიკაშიც ველოდოთ თქვენს ობიექტურ სიმკაცრეს?

- ყოველ შემთხვევაში ნამდვილად ვიცი, რომ ისეთი მკაცრი და მომთხოვნი არ ვიქნები, როგორც საქართველოში და თბილისში ვარ. ზუსტად ვიცი, რომ ადვილი არაა ცხოვრობდე უცხო ქვეყანაში და იყო ქართულ მუსიკალურ ხელოვნებაში სრულად გამართული. ზუსტად ამიტომ მოვდივართ, ეს არის ჩვენი მისია, ვნახოთ რა მდგომარეობაა. ქართველმა, სადაც არ უნდა იყოს იგი, უნდა იცოდეს რეზო ლაღიძის სიმღერა, უნდა იცოდეს ბიძინა კვერნაძის სიმღერა, გოგი ცაბაძის სიმღერა. ეს აუცილებელიცაა.

ბევრად უფრო მნიშვნელოვანი ამ სიმების გაღვიძებაა, ვიდრე იმის ძახილი, რომ „ჯეოსტარზე" იქნებიან... ჩვენი ქვეყნისთვის მიგრაციის ამ უზარმაზარ ფონზე ის კი არაა მეტად მნიშვნელოვანი, რომ კასტინგი ჩავატარო და ვიღაც ვიპოვო, არამედ მთავარია ჩვენი წვლილი შევიტანოთ ემიგრაციის ქართულად აღზრდაში, მათთვის მუსიკალური გემოვნების ჩამოყალიბებაში. მე ვპირდები ქართულ დიასპორას ამერიკაში, რომ გარდა იმ გალა-კონცერტისა, რომელსაც ჩვენ 6 მაისს ჩავატარებთ „მილენიუმის" დარბაზში, ეს იქნება საინტერესო მასტერ-კლასები, ასევე საინტერესო გაკვეთილები, რომელიც აუცილებლად გაშუქდება ქართული ტელევიზიით და იქნება პრაქტიკულად ჩვენი პირველი შეხება ემიგრაციასთან „ჩვენებურების" ეგიდით, პირველი შეხება იმ მხრივ, რომ პირველად ვნახულობთ, რა მდგომარეობაა ამერიკაში ამ მხრივ.

- პირადად, ეს თქვენი პირველი ვიზიტია შეერთებულ შტატებში?

- მე არასოდეს ვყოფილვარ ამერიკაში, ამიტომაც მოლოდინი დიდია. რასაც ვკითხულობ, რასაც ვხედავ მთელი ცხოვრების მანძილზე, ეს არის ქვეყანა, რომელიც პირველ რიგში დიდ თავისუფლებას აძლევს ადამიანს ნიჭის გამოვლინების, ამიტომაც განსაკუთრებით საინტერესოა ჩვენი ჩამოსვლა, ვნახავთ ვინ როგორ მღერის, როგორ სტიმულს აძლევს ეს თავისუფლება მათ შემოქმედებაში...

- როგორც მუსიკოსი, რამდენად გეგმავთ დატვირთოთ ეს ვიზიტი თუნდაც ბროდვეის მიუზიკლების ნახვით?

- აუცილებლად, ჩვენთან ერთად მოდის ნიკა მემანიშვილი, რომელიც უბადლო ოსტატია ამისა, რამოდენიმეჯერ ყოფილა ამერიკაში, ისიც შეპირებულია, რომ ვნახავთ თითქმის ყველა მნიშვნელოვან მიუზიკლს. ჩვენთვისაც ეს იქნება დიდი ნაბიჯი წინ, რადგან საოცნებოა შეეხო იმ ქვეყნის ხელოვნებას, რომელიც მთელს მსოფლიოში არის წამყვანი.

- მომავალ შეხვედრამდე..

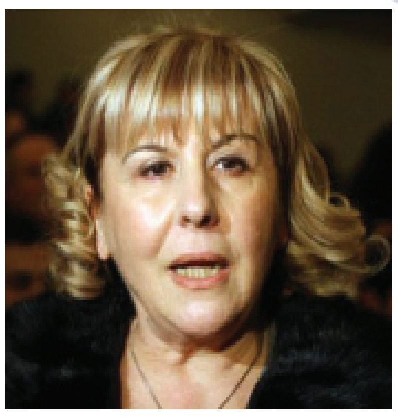
გიული ალასანია:

- ქალბატონო გიული, ჩვენი ემიგრაცია თვალს ადევნებს „ჩვენებურების" ყოველ ინიციატივას. გასულ წელს ნიუ-იორკში ჩატარებული ყოველწლიური ფესტივალიც სითბოთი მიიღო ემიგრაციამ. დიდი მადლობა ამისათვის. დღეს ამერიკაში დაგეგმილი „ჯეოსტარისა" და „ანაბანას" ღონისძიების შესახებ გვსურს საუბარი. საიდან გაჩნდა ეს იდეა, რა ამოძრავებდა „ჩვენებურების" ხელმძღვანელობას, როცა ამოირჩია ამერიკა ამ პროექტისთვის, რამდენიმე სიტყვით იქნებ ამის შესახებ მოგვითხროთ?

- მრავალრიცხოვანია ჩვენი დიასპორა, თქვენ ეგ ჩემზე უკეთესად იცით, განსაკუთრებით ბევრი ქართველი ცხოვრობს ნიუ იორკში, ვაშინგტონში, სხვადასხვა ქალაქებშიც. ჩვენი სურვილი იყო, რაც შეიძლება აქტიურად ყოფილიყვნენ ეს ადამიანები თავის სამშობლოსთან კავშირში, რაც ჩვენს ქვეყანაში ხდება, მათთვისაც ხდებოდეს. ბევრი ბავშვი იბადება უკვე ემიგრაციაში, იზრდებიან ისე, რომ საერთოდ არ უნახავთ სამშობლო. უკანასკნელ წლებში დაიწყო აქტიური მოძრაობა ყოველგვარი ქართულის შესანარჩუნებლად, გაჩნდა საკვირაო სკოლები, ცეკვის, სიმღერის წრეები თუ ანსამბლები. ჩვენ დავდივართ, ვნახულობთ და გვიხარია, რომ კარგად მუშაობენ ჩვენი საელჩოებიც, რომ თვითონ დიასპორებში აღმოჩნდნენ აქტიური ადამიანები, რომლებიც თავის თავზე იღებენ ფინანსურ თუ ორგანიზაციულ მხარეებს.

- როგორ მოხდა ფესტივალ „ჩვენებურებისა" და „ჯეოსტარის" დაახლოება ამერიკული პროექტის ფარგლებში? რატომ კონკრეტულად „ჯეოსტარი" ან „ანაბანა"? რას ჰპირდებით ამერიკაში დაბადებულ ბავშვებს?

- „ჯეოსტარი" არაქართული, მაგრამ ნაყიდი პროგრამაა და არის ძალიან პოპულარული, წარმატებული. ძალიან ბევრს, ვინც არ ცხოვრობს ამჟამად საქართველოში და სხვა ქვეყნებში არიან, გაუჩნდათ სურვილი მონაწილეები გახდნენ ამ პროექტისა, ჩვენც ამის სურვილი გვაქვს. თანდათან მოიძებნება ალბათ უკეთესი ვარიანტებიც, დაიხვეწება, სპონსორებსაც კიდევ უფრო მოვიძიებთ, მუშაობა გაგრძელდება ამ მიმართულებით, მაგრამ ამ ეტაპზე იქნება პირველი ცდა, მოსინჯვა ახალ ქვეყანაში. „ჯეოსტარის" ლოგო ჩამოდის ამერიკაში. აგრეთვე ის ადამიანებიც ჩამოვლენ, ვინც ბოლო წლებია შემოქმედი ახალგაზრდობის მაჯისცემას აყურადებენ. „ჯეოსტარი" საქართველოში ხანგრძლივი პროცესია, ის ვინც დიასპორაში ცხოვრობს, იმათთვის ეს ძალიან რთული იქნება, რომ ჩამოვიყვანოთ ეს ადამიანები და თუნდაც თვეები ვაცხოვროთ... ეს, შეუძლებელია, ვერ მოხერხდება. ამიტომ, ის რაც ამერიკაში გაკეთდება, იქნება დაახლოებით 10 დღიანი ტური, იქნება მათი მოსმენა, შერჩევა, სწავლება და ეს ყველაფერი დაგვირგვინდება გალა-კონცერტით, რომელიც გაშუქდება ქართული ტელევიზიით. გარდა ამისა „„„ჩვენებურების" ფესტივალი ყოველწლიურად ტარდება საქართველოში და ქვეყნის გარეთაც, ამ კონკურსის გამარჯვებულებს მოვიწვევთ ფესტივალში მონაწილეობის მისაღებად. ჩვენი სურვილია, რომ ისინი რაც შეიძლება ხშირად იყვნენ თავის ქვეყანაში, მაქსიმალურად ყველაფერში მონაწილეობდნენ, იყვნენ იმ სამყაროს ნაწილი, რასაც სამშობლო ჰქვია.

ჩვენ ვაგრძელებთ ფიქრს სხვა ახალ პროექტებზეც. არ არის ადვილი ამერიკაში ჩამოსვლა, ბევრ რამესთან არის დაკავშირებული, თუმცა სურვილი ყოველთვის გვაქვს, იმიტომ რომ, ვიცით, მანდ ბევრი ადამიანი გველოდება. ცოტა ხნის წინ იტალიაში გაიმართა „ჩვენებურების" კონცერტები... მთელი დარბაზი ქვითინებდა, დარბაზი და სცენა გაერთიანდა, ყველა ერთად მღეროდა და ცეკვავდა. ეს ადამიანები გვეუბნებოდნენ, რომ ჩვენ ეს ემოციები გაგვყვება თვეებიო.

- საუბრის დასასრულს, რას უსურვებთ ჩვენი ქართული ემიგრაციის თითოეულ წევრს, სამშობლოდან მყოფ დედებს, მამებს, შვილებს?

- მე ვუსურვებ ეს ადამიანები იყვნენ ძალიან წარმატებულნი, რომ მათ უყვარდეთ თავისი სამშობლო პირველ რიგში, რაც შეიძლება ხშირად ჩამოვიდნენ. ვიცი, ვერ ხერხდება, რომ ყველანი ეხლავე დაბრუნდნენ და იცხოვრონ საქართველოში, მაგრამ სადაც იქნებიან, ვისურვებდი წარმატებულები იყვნენ. რეალურად, თითოეული წასული წარმატებული ადამიანი, ძალიან მნიშვნელოვანია ჩვენი სამშობლოსათვის, ისინი ჩვენი ნაწილი არიან და თავისი წარმატებით ეხმარებიან ჩვენს ქვეყანას. კარგია, რომ მიეცათ ადამიანებს იმისი შესაძლებლობა - გავიდნენ, ბევრი ნახონ, ბევრი შეიძინონ, განათლება, გამოცდილება და ეს ყველაფერი დაუბრუნდება ისევ ჩვენს სამშობლოს.

პროექტი ერთი პრინციპით მუშაობს.

- რა სურათი გვაქვს ამ სამუშაო პროცესში, რეგისტრაციას ვგულისხმობ?

- ჩვენმა ორგანიზაციამ და პარტნიორებმა ძალიან მკვეთრი პოლიტიკა ჩამოვაყალიბეთ ამ კუთხით. სრული პასუხისმგებლობით მინდა გითხრათ, რომ თავადაც არ ვიცი ვინ ღებულობს მონაწილეობას. ჩვენ შევძელით დიასპორაში გვენახა ადამიანი, ვისაც ვენდეთ და ვანდეთ ეს საპასუხისმგებლო საქმე. ნატალი გოდერძიშვილი არის ის ერთადერთი ადამიანი, რომელმაც იცის მონაწილეების ვინაობა და რაოდენობა.

- საინტერესო იქნებოდა მოგეთხროთ ხმის მიცემის სისტემის შესახებაც. როგორ წარმოგიდგენიათ ეს ამერიკაში? ვინ არჩევს გამარჯვებულს? როგორ მოხდება ხმების დათვლა?

- უნდა გავითვალისწინოთ ის, რომ აქ ორი პროექტი მუშაობს ერთდროულად. ანაბანას და ჯეოსტარს ერთმანეთისაგან განსხვავებული ტექნიკური პროცესი აქვს მუშაობის. საერთოდ ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ეს პროექტები სრული სახით ვერ იმუშავებდა ამერიკის შეერთებულ შტატებში, დროის რესურსების გამოც. ეს არის ერთგვარი ვერსია ამერიკისთვის. ვთვლი, რომ სოლიდური ჟიური ჩამოდის, იქნება ორდღიანი შესარჩევი ტური, სრულიად დახურული, სადაც ჟიური დამოუკიდებლად შეარჩევს 6 ჯეოსტარის და 6 ანაბანას მონაწილეს საფინალო კონცერტისთვის. 3-3 გამარჯვებულის შერჩევა მოხდება გალა-კონცერტზე - ჟიურისა და „ესემესის" მეშვეობით. „ესემესი" გადაწყვეტილების 40-50 პროცენტს შეადგენს და თითოეულ მონაწილეს ექნება თავისი ნომერი, რომელზეც დამსწრე მაყურებელი შეძლებს ხმის მიცემას დარბაზში, ეს მონაცემებიც ადგილზევე, ვირტუალური პროგრამების საშუალებით დაითვლება და ჟიურიც გაითვალისწინებს მაყურებლის სურვილს.

- ამ ინტერვიუს ახლა თქვენი კონკურსის პოტენციური მონაწილე ან მათი მშობელი შეიძლება კითხულობდეს. რას მოუწოდებდით მათ?

- ეს ახალგაზრდა თაობის პროექტია, შესაძლებლობაა შეეხონ ქართულ სიმღერას, საქართველოს, გახდნენ ამ პროცესის მონაწილე. დარწმუნებული ვარ, მონაწილეთა დიდ ნაწილს თავი წარმოუდგენია ქართულ სიმღერაში და ვთვლი, რომ ეს საუკეთესო შესაძლებლობა იქნება მათთვის. კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი გახლავთ სამართლიანობის მომენტი - გადაწყვეტილებას ღებულობს ხალხი და ჟიური ერთად. მიმაჩნია, რომ ჟიურის ამ შემადგენლობას ხალხის ნდობის დიდი ფაქტორი გააჩნია საქართველოში.

- ჩვენი მეგობრობა მაძლევს იმის უფლებას, პირდაპირ გკითხო: ასეთ წარმატებულ ბიზნესმენს რამ გადაგაწყვეტინა ენერგია და ფინანსები ჩაგედო, ღიად ვთქვათ, არამომგებიან პროექტში?

- პირადად, ბევრი მიზეზი მაქვს იმისთვის, რომ მონაწილეობა მივიღო და შევქმნა ასეთი პროექტები. პირველ რიგში ჩვენი ქვეყნის, ჩვენი სამშობლოს სიყვარულია, ჩვენი ენის, ქართული კულტურის, ქართული სიმღერის და შემდეგ იმ ნიჭიერი ახალგაზრდების სიყვარულია, რომლებიც იბადებიან ამერიკაში და წარმოადგენენ ჩვენი ქვეყნის სახეს ამ ქვეყანაში. თუმცა, ეს არ არის მთავარი მიზეზი, მნიშვნელოვანი მხოლოდ ისაა, რომ მეც, როგორც ყველა ადამიანი, საკუთარ მომავალზე, საკუთარ შვილებზე ვზრუნავ. ეს გარკვეულწილად ბუდის შექმნის პრინციპია, რადგან ჯერ შვილები არ მყავს. ალბათ, აქედანვე, ამ ფორმით ვაკეთებ იმას, რაც შემიძლია - ვამზადებ ჯანმრთელ გარემოს, სადაც ჩემი შვილები, თქვენი შვილები და საერთოდ ყველა ამერიკაში დაბადებული ქართველი იცხოვრებს.

გურამ შალუტაშვილი:

- რატომ „ჯეოსტარი"?

- ეს არის პროექტი, უპირველეს ყოვლისა, ქართულ სულზე გათვლილი, რადგან თითქმის ყველა ნაწარმოები, ყველა ჰანგი თუ სიტყვა, ქართულია. ამერიკაში ქართველი ბავშვების დიდმა ნაწილმა არათუ სრულად, საერთოდ არ იციან ქართული და ყველაზე მეტად ეს პროექტი დააახლოვებს მათ ქართულ ენასთან, ქართულ ხელოვნებასთან. გარდა იმისა, რომ ეს ბავშვები მონაწილეობას მიიღებენ ქართულ პროექტში (შესაძლებლობა ეძლევათ გახდნენ ქართული შოუბიზნესის ნაწილი), აგრეთვე ეს იქნება საუკეთესო მომზადება ამერიკული პროექტებისთვისაც, რადგან თითქმის ყველა

ლანა ქუთათელაძე:

ანაბანა

- ჩვენ 10 დღით ჩამოვდივართ ამერიკაში, მცირე დრო გვაქვს იმისათვის, რომ გავეცნოთ იქაურ ემიგრაციას, მაგრამ დიდი სიამოვნებით მოვისმენთ ყველა მსურველს, მოვუსმენთ ძალიან ყურადღებით და შევეცდებით, რომ მაქსიმალურად გავაღვივოთ მათში სიმღერის სურვილი და შევაყვაროთ ქართული მუსიკა. ძირითადად ჩვენი მისიაა, რომ გავეცნოთ იქაურ ემიგრაციას და თუ აღმოვაჩენთ ისეთ ადამიანს ემიგრანტებს შორის, რომელსაც ჩავთვლით რომ ნამდვილად აქვს იმის პოტენციალი, რომ მიიღოს ქართული კასტინგებში მონაწილეობა, ჩვენ მას აუცილებლად მივიწვევთ.

რაც შეეხება ანაბანას, ამ პროექტის ავტორი თავად გახლავართ. აქედან გამომდინარე, ჩვენ ამ ემიგრანტების პროექტში მონაწილეობის სეგმენტი ყოველთვის გვქონდა და იყო განუყოფელი ნაწილი.

ანაბანას ყველა სეზონზე გვყავდა სხვადასხვა ქვეყნებიდან ემიგრანტი ქართველები, როგორც მონაწილეები ამ პროექტის და ყოველთვის გვიხაროდა მათი მონაწილეობა. მე გახლავართ მოხარული რომ უკვე თავად მეძლევა იმის შესაძლებლობა, ჩამოვიდე ამერიკაში ადგილზე და იქვე მოვისმინო ბავშვები (მათ საცხოვრებელ გარემოში) და სიამოვნებით დავპატიჟებ თითოეულ ბავშვს, რომელიც მოგვეწონება ამ პროექტისათვის.

- თქვენთვისაც პირველი ვიზიტია შეერთებულ შტატებში?

- დიახ, პირველად ჩამოვდივარ. რაღა დაგიმალოთ და უკვე ვცდილობ ბროდვეის სპექტაკლებზე ბილეთების დაჯავშნას, რამდენადაც მოვასწრებთ და შევძლებთ. ამერიკაში მოხვედრა დიდი ბედნიერებაა და კარგი შანსია ნებისმიერი მუსიკის სფეროსთან მიახლოებული ადამიანისათვის. მონაწილეობას მივიღებ ყველა იმ ღონისძიებაშიც, რომელსაც დაგვიგეგმავს დიასპორა.

დარეჯან კუხიანიძე:

- თქვენ თავად ბრძანდებოდით მოწმე შარშანდელი ჩვენებურების ღონისძიებისა, რომელიც ჩავატარეთ ნიუ იორკში, ვაშინგტონსა და ფილადელფიაში. გახსოვთ ალბათ, მაშინ დაიბადა იდეა ეს ურთიერთობები გაგრძელებულიყო. კონკრეტულად „ანაბანაზე" და „ჯეოსტარზე" არ გვიფიქრია, მაგრამ იმდენად თბილი შეხვედრა მოგვიწყვეს მაქაურმა ქართველებმა, ისეთი ბედნიერები წამოვედით, რომ გადაწყვიტეთ კიდევ ბევრჯერ გაგვეხარებინა ქართული ემიგრაცია. მაშინ ჩვენ გავიცანით ადამიანები, დავმეგობრდით, ურთიერთობა დავამყარეთ საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებთან, ჩვენი მიზანიც ხომ ეს არის? ძალიან ლამაზი ფრაზა სთქვა მაშინ ჩვენმა ელჩმა, ბატონმა თემურ იაკობაშვილმა: „როცა ქართველი ვერ მიდის სამშობლოში, სამშობლო მოდის მათთან ამ ფესტივალის სახითო". ვცდილობთ, რომ სამშობლო მივიყვანოთ ამერიკელ ქართველებთან და განსაკუთრებით ბავშვებთან, რომელთაც ქართულიც არ იციან. ვიცი, რომ უკვე რამდენიმე საზოგადოება, კოლექტივი არსებობს ამერიკაში - ქართულ ცეკვას სწავლობენ ბავშვები, სიმღერებსაც სწავლობენ. წელს ჩვენთან ფესტივალზე იყო ჩამოსული ქალბატონი თამარ დავითაშვილი, რომელმაც ჩამოიყვანა რამდენიმე ბავშვი „თამარიანიდან", დიდი წარმატება ჰქონდა მათ მიერ შესრულებულ სიმღერას „ჯორჯია". ამ კონტაქტებმა და განსაკუთრებით ფონდმა „ქართული ამერიკა" შემოგვთავაზა ეს კულტურული ურთიერთობები, დაიბადა აზრი, რომ „ანაბანა" და „ჯეოსტარი" ამერიკაში მცხოვრები ქართველი ბავშვებისთვის, მოზარდებისთვის ჩამოგვეტანა. პირობითად ვამბობ ჩამოგვეტანა, ანუ ამ პროექტების რაღაც ნაწილი განხორციელებულიყო მანდ.

მოგეხსენებათ, როდესაც „ჯეოსტარი" იწყება, ორგანიზატორები დადიან საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში, ამოწმებენ ახალგაზრდებს, შერჩევით ტურებს ატარებენ და შემდეგ ხდება მათი ჩამოყვანა უკვე დედაქალაქში. წარმოვიდგინოთ, რომ ეს საქართველოს კუთხეა, მანდ ხომ პატარა საქართველოა, ასე არ არის? ჩვენ მხარს გვიჭერს საქართველოს კულტურისა და დიასპორის სამინისტროები. დიასპორის სამინისტრო ყოველთვის დაინტერესებულია საზღვარგარეთ მცხოვრებ ქართველებთან ურთიერობით, მითუმეტეს ეს კულტურული ურთიერთობა მოსწონთ, ასევე კულტურის სამინისტროსთვის ეს არის კულტურული პროექტი - ქართული სიმღერის, ქართული კულტურის პოპულარიზაციის საზღვარგარეთ და განსაკუთრებით ბავშვებში, სიყვარული ქართული სიმღერისა, ეს ხომ ძალიან მნიშვნელოვანია.

ჩვენ ყოველდღიური კონტაქტი გვაქვს ჟიურის წარმომადგენლებთან, მოგეხსენებათ აქედან მობრძანდებიან ქალბატონები მარინა ბერიძე, ლანა ქუთათელაძე, ბატონი ნიკა რაჭველი-მემანიშვილი, მანანა მორჩილაძე, ორი ჯეოსტარელი. სერიოზულად მუშაობენ უკვე აქ და გვაქვს სამუშაო ურთიერთობა „ქართულ ამერიკასთან", ბატონ გურამ შალუტაშვილთან და ქალბატონ ეკატერინე შველიძესთან. ეს ურთულესი შრომაა, მითუმეტეს მანდ, რთულია საერთოდ კულტურული პროექტების განხორციელება, ყველა შრომობს, ყოველი წუთი აქვთ განსაზღვრული, ყოველი დღე გაწერილი... ბარაქალა მათ, რომ მაინც ცდილობენ ბავშვები არ მოსწყვიტონ ქართულ სამყაროს, ქართულ სიმღერას, ქართულ ხელოვნებას აზიარონ.

ძალიან მაწუხებს ის, რომ ბავშვები სწავლობენ ამერიკულ სკოლებში, თანდათან ივიწყებენ ქართულს, მშობლები კი ელაპარაკებიან, მაგრამ წერას, კითხვას ხომ მაინც სხვა მნიშვნელობა აქვს? ბავშვი უნდა გაიზარდოს რუსთაველზე, ვაჟაზე, უნდა გაიზარდოს გალაქტიონზე, უნდა იცოდეს ქართული მწერლობა, ქართული მუსიკა, ქართული ფოლკლორი და ამას რომ არიან მოწყვეტილები, ძალიან განვიცდი.

დიდი მადლობა მანუჩარ, ვიცი რომ დიდ ქართულ საქმეს აკეთებთ, ჟურნალისტი ბრძანდებით და ობიექტურად აშუქებთ ყველაფერს. ძალიან დიდი მადლობა ამ საქმიანობისთვის.

- ულრმესი მადლობა.

- მომავალ შეხვედრამდე, მოკითხვა „ქართულ ამერიკას", ბავშვებს, ყველას, ვინც მონაწილეობას მიიღებს ამ შესანიშნავ და საჭირო ღონისძიებებში.

ოთარ სეფიაშვილი
ანუ
ძველი თბილისის ზმანებანი მტკვრის პირას

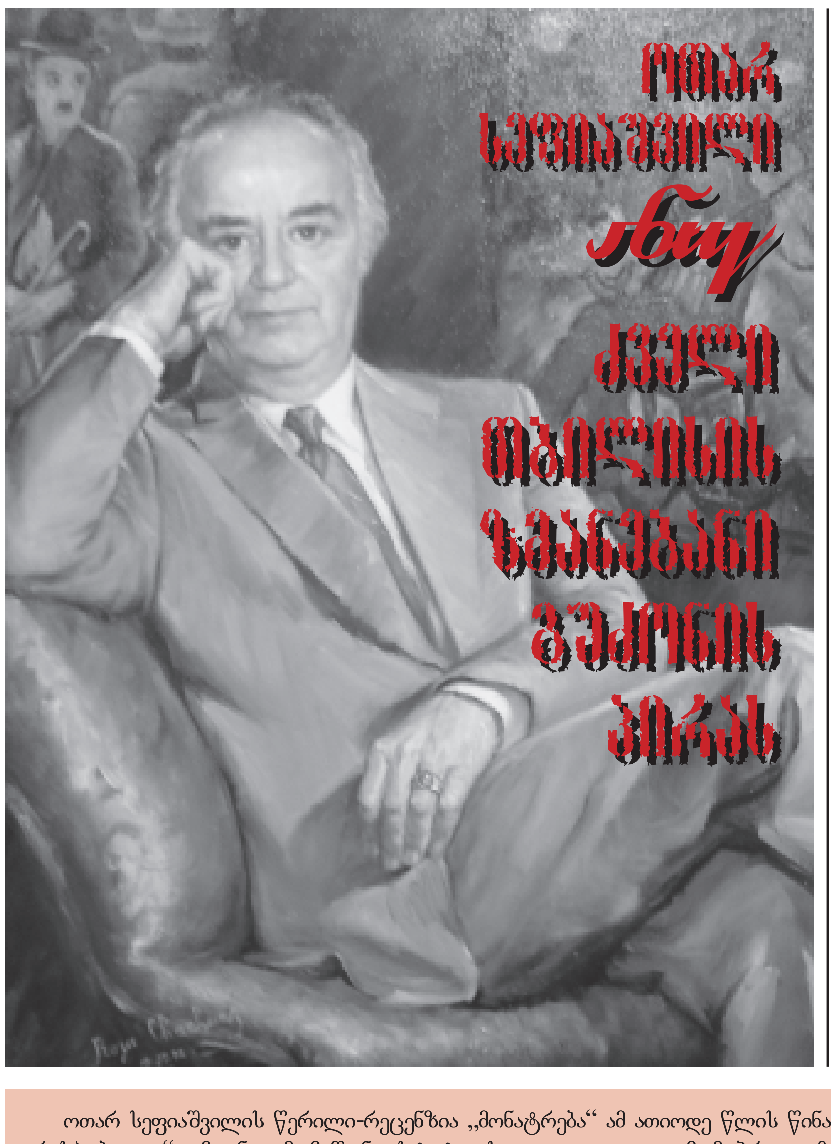

ოთარ სეფიაშვილის წერილი-რეცენზია „მონატრება“ ამ ათიოდე წლის წინათ დაიბეჭდა გაზეთში „საქართველოს რესპუბლიკა“. იმდენად მომეწონა, სტატია საგულდაგულოდ ამომიჭრია გაზეთიდან და საინტერესო სტატიების ჩემეულ ზანდუკში ჩამიკეტავს. ამ რამოდენიმე დღის წინ მას შემთხვევით წავაწყდი, გადავიკითხე და ცრემლებიც თავად მოსწყდა თვალს... ეს სტატია რეცენზია არაა, არ მახსოვს ვინმეს ასე წარმოსახავად დაეხატოს თბილისი საგაზეთო კაბადონებში თუ სასტამბო საღებავებით. წაიკითხეთ და თავად დამეთანხმებით.
რაც შეეხება წერილის ავტორს, ოთარ სეფიაშვილს, მას წარდგენა არ სჭირდება ჩვენი მკითხველის წინაშე... ცნობილი ჟურნალისტი, საქართველოს ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, კინოკრიტიკოსი და სცენარისტი, წლების მანძილზე პოპულარული სატელევიზიო პროგრამის „ილუზიონის“ წამყვანი, ჩვენი იუბილარიც!

- რა არის მონატრება?

არ მინდა მოვიხმო სიტყვა „ნოსტალგია“, რამეთუ მასში დარდიც იგულისხმება, სინანულიც, ერთგვარი მელანქოლიაც.

მონატრება კი, რაღაც უფრო სხვაა, - ფაქიზი, უფრო ნათელი, ის, რაც „ერთხელ ცხოვლად სულს დააჩნდების“, რაც შენშია მუდამ, რაც არ გეთმობა, - ერთი სიტყვით, მონატრება შეიძლება მხოლოდ იმის, რაც გიყვარს.

სიყვარული კი, ხომ სიტყვით გამოუთქმელი და აუხსნელია. რა კარგად თქვა პოეტმა:

„ჩემი თბილისი და ფიროსმანი,
არ ვიცი, ასე რამ შემაყვარა.“

ასევე, დაუვიწყარია ის გაოცება და აღტაცება, ძველთბილისური სურნელი რომ ახლდა: „რად მიყვარხარ...“, რომელსაც მოჰყვებოდა ხოლმე ჩამოთვლა ყველანაირი ხიბლისა, მათ შორის - „იმიტომ, რომ ეს დუნია ბეჭედია და ამ ბეჭდის დიდი თვალი შენა ხარ!“, თუმცაღა, ამაოდ, რამეთუ ბოლოს ისევ ისმოდა თბილისქალაქურ კილოზე ის მიამიტი შეკითხვა და წრფელი პასუხიც ერთდროულად:

„ბემურაზი ვიყო, თუ ვიცოდე!“

ამ სიტყვებში თითქოს ჩვენი გულისთქმაც იხატებოდა.

და გვიყვარდა დედამდინარის, მტკვრისგაყოლებაზე შეფენილი თბილისქალაქი - ცისკრის ვარსკვლავზე ჟრიამულით გაღვიძებული და საღამო ხანს, მზის ჩაბინდებისას იდუმალებით მოცული, ამქვეყნიურ ცოდომადლზე ფიქრის აღმძვრელი, დარდიმანდი და დარდიანიც, ენამჭევრი და სიტყვაძვირიც, ლოთიანი და შფოთიანი, მართალი და პირუმტკიცოც, სახემცინარი და მოღრუბლულიც, შუბლგახსნილი და წარბშეკრულიც, ხუმარა და დამცინავი და, იმავდროულად, ალერსიანი და თანამლმობელიც... იქნებ ამიტომაც არასოდეს მოჰკლებია თბილისს ტრფიალი და მეხოტბე - ყველა ერისა და მოდგმის კაცთაგან, მე კი აქ მაინც ჩვენი სისხლისმიერი პოეტის, გიორგი ხუხაშვილის, ჩვენი საყვარელი გიგლას სიმღერის სიტყვებს გავიხსენებ:

„ერთი დღითაც რომ დაგტოვო,
მომენატრები,
სულში მუდამ შრიალებენ
შენი ჭადრები“...

ხედავთ, აქაც „მონატრებაა“, ანუ ისევ ის, რასაც ვერ თმობ, ვერ ელევი, - „რაც ერთხელ ცხოვლად სულს დააჩნდების“.

განა არა, ყოველი ჩვენგანის სულში ბავშვობიდანვე ხმიანობდა პოეტურად მაღალი და ფილოსოფიური „ფიქრნი მტკვრის პირას“: „ვინ იცის, მტკვარო, რას ბუტბუტებ, ვისთვის რას იტყვი...“, მაგრამ ასევე, ბედისწერასავით მუდამ თანგვდევდა დუდუკის სევდიან ჰანგზე ძველთბილისურად თქმული:

„მტკვარი ჩაუდის თბილის-ქალაქს
ჩვენს დარდს წაიღებს,
ჩვენს ფიქრს წაიღებს,
ჩვენი გულის მურაზს წაიღებს,
ბოლოს, იქნება და,
ჩვენც თან წაგვიღებს...“

და თითქოს მართლა მიჰქონდა და მიჰყვებოდა გულჯავრიან მტკვრის დინებას თბილისის განუმეორებლობა, აქვარელის ფერებივით ირეცხებოდა და იშლებოდა მისი არაჩვეულებრივი ხიბლის კონტურები და სახე-იერი. ახლა თბილისი, რაგინდ არ უნდა ვცდილობდეთ მის იდეალიზირებას, ერთი განახლებული, თანადროული ქალაქია, შესაძლოა, თავისი ლანდშაფტითა და ბუნებით მართლა გამორჩეულად ლამაზი და მიმზიდველი, მაგრამ მაინც ისეთი, ანალოგი სხვაგანაც რომ დაეძებნება. თბილისის განუმეორებლობასა და ერთადერთობას კი, ქმნიდა მისი ძველი უბნების ნაირფეროვნება, მათი აუწერელი თვითმყოფობა და კოლორიტი: ჭრელი და ათასსჯული ხალხით მოზიმზიმე მაიდანი - მართლა იმ ჟამუხსოვარი ბაბილონივით ენებაღრეული და ცოდვისშვილობით დაღდასმული; ღვინის რუმბებიანი სირაჯხანა და სუფსარქისის ქარბუქისაგან შებოჭილი ხარფუხი; აშპაშხანა და ნარიყალა; ქუჩაბანდებიანი ჩუღურეთი და ყომარბაზების საბუდარი ტიალი ხოჯევანქი; მზისაგან დაჭორფლილი შაითანი და ბაზაზხანა; შელმათიანი ფეთხაინი და სოლოლაკი; ხელოსანთა რიყე და ბამბისრიგი; ორთაჭალის ბაღები და მტკვრის გაღმა კლდიდან ალმაცერად გადმომზირალი ავლაბარი; „პირდაბანილი“ კოპწია ზემელი და ბოჰემური ვერისუბანი...

და, რაღა თქმა უნდა, იყო ე. წ. არისტოკრატიული თბილისიც, „პატარა პარიზს“ რომ ეძახდნენ, თავისი მოვარდისფრო-მოიისფრო, ევროპული ტიპის ჩუქურთმებით დამშვენებული სახლებით, კონკის გზებით გასერილი გოლოვინისა და მიხაელის პროსპექტებით, თეატრებით, „ოდეონ“-„ილუზიონებით“, სამორინოებით; ბროლის ჭაღებით გაბღვრიალებული სამეჯლისოებით, მუსიკალურ-ლიტერატურული სალონებით... აქ ისმოდა კლავისინებისა თუ ფორტეპიანოების აკომპანემენტით საოპერო არიები, სონატები, სერენადები, ბაიათების წილ - ნეაპოლიტანური სიმღერები, „ბაღდადურის“ ნაცვლად „მაზურკებს“ ცეკვავდნენ თავმომწონე და ნარნარი წყვილები - „ქმნულნი კეთილ ფრიად“; სუფრებზე იღვრებოდა დარბაისლური „მრავალ ჟამიერ“ და მოდერნული - „ალავერდი, გოსპოდ სტაბოიუ“, ხელიდან ხელში გადადიოდა აზარფეშები - სევადიანი ვერცხლის თასები და ასევე სატუჩებოზე მოვერცხლილ-მოვარაყებული უშველებელი ყანწები... აქ გაისმოდა საკუთარი გვარიშვილობით ამაყი და რუსეთ-ევროპამოვლილი „პიტიკოსის“, ვახტანგ ორბელიანის -

„არ გამაგონოთ დაფა-ზურნის
ჰანგი ველური,
ჩემს თბილისში ვარ, დაუკარით
ტკბილქართველური“.

დიახ, ესეც იყო, იყო და მასაც „ძველი თბილისის ბოჰემა“ ჰქვია. და არა მის პარალელურად ან მისგან განცალკევებულად, არამედ მასთან შერწყმულად, როგორც ერთსულ და ერთხორც, იყო დემოკრატიული თბილისქალაქი - დღენიადაგ მკლავმოუღლელი და მუხლჩაუხრელი მაშვრალი, შუბლსა და მკერდზე დადენილ ოფლშეუმშრალი და მაინც გულგაუტეხელი, რომანტიკულად რომ ღიღინებდა:

„მთვარიან ღამეს ძილი ჩემი
მკრთალია,
უსაყვარლოდ გული ჩემი, -
ვაიჰ, - მკვდარია...“

და ალალად გულიდან ამოხეთქილი:

„შენ არზრუმის ცისკარი ხარ,
გულნარა!..“

და ამ აღმოსავლურ-დასავლურ, ევროპულ-ამიერკავკასიურ ეკლექტიკას თუ ნამდვილ თბილის-ქალაქური სულის მთლიანობას მუდამ აღტაცებაში მოჰყავდა ყველა, და რაც მთავარია, აოცებდათ და აოგნებდათ მის მრავალფეროვნებაში დავანებული და მკვეთრად გამოვლენილი ეროვნულ-სარწმუნოებრივი შემწყნარებლობა, სიმბოლურად რომ გამოიხატა მიწის ერთ მტკაველზე დატეული სამი რელიგიური სიწმინდის - ქრისტიანული სიონის ტაძრის, იუდეველთა სინაგოგისა და მუსლიმთა მეჩეთის მშვიდი და უწყინარი თანაარსებობით. და მღეროდა კიდეც ამით შთაგონებული თბილისელი აშუღი, იეთიმ გურჯი:

„მეჩეთი და სინაგოგა,
და სიონი წმიდათწმიდა,
კაცი იყავ კაცური და
იქ ილოცე, სადაც გინდა...“

ასე, რომ თბილისის სახე-იერს, მის განუმეორებლობას და ერთადერთობას მართლა ოდენ მის ვიწრო შუკებში ამოძახილი - „მაწონი!.. ნახშირი!.. პანტა!.. კნაპა!.. თუთა-ხართუთა“ - კი არ ქმნიდა, არამედ სხვადასხვა სჯულის ხალხთა შვილების ერთნაირი სიყვარული მშობლიური ქალაქისადმი, მათი ერთნაირად თბილისური თანადგომა და ურთიერთგამტანობა. ეს მრწამსი, სისხლში და ხორცში გამჯდარი, ეს იდეოლოგია განსაზღვრავდა და განაპირობებდა თბილის-ქალაქის გამორჩეულობას. და ეს ყოველივე, თითქოს, მართლა წაიღო მტკვარის ამღვრეულ წყალთა დინებამ. ზოგი ამას ჟამთასვლის სიავესა და ულმობელობას მიაწერდა. რაღა თქმა უნდა, დროთა დამანგრეველი სრბოლაც ტოვებდა თავის კვალს, მაგრამ მეტი სიავე მოჰქონდა გულგრილობას და განუკითხაობას. ცოდვა, მიუტევებელი ცოდვა იქნა ჩადენილი. მართალია, გასული საუკუნის ბოლო მეოთხედში ზოგ-ზოგი თითქოს გონს მოეგო, დაიწყეს უკვე იავარქმნილ და ნამუსრალ ძველი თბილისის უბნების აღდგენა-რესტავრირება, მაგრამ ეს კეთილშობილური მცდელობა უკვე განსვენებულის ზიზილ-პიპილოებით მორთვას უფრო ემსგავსა, რამეთუ სულის აღდგენა შეუძლებელია. და მწარედ აგვიხდა ის სიტყვები, ამ ოცდათვრამეტი წლის წინ (ჰაუ, რა დრო გასულა!), რომ ვწერდი ერთ ჩემს კინორეცენზიაში, რომელიც ეძღვნებოდა უნიჭიერესი, თხემით-ტერფამდე თბილისელი ხელოვნის, მიხეილ ჭიაურელის ფილმს - „რაც გინახავს, ვეღარ ნახავ“, აქსენტი ცაგარლის უბერებელი პიესის ეკრანულ ხორცშესხმას: „დრო და ახლის შემტევი ძალა, - ვწერდი მაშინ, - ისე მოსრავს წარსულის ნაშთებს, რომ მალე, ალბათ, კინოშიც კი სანატრელი გაგვიხდება ძველი თბილისის ცოცხალი ნატურის ხილვა. გამოხდება ხანი და სასოებით ვნახავთ ამ ფილმის ბევრ კადრს, რომლებშიც თითქოს პირველქმნილი უშუალობით წარმოგვიდგება ძველი თბილისის საოცარი კოლორიტი, მისი სიკეთე და ცოდვისშვილობა, პატიოსნება და ხელმრუდობა, გაურანდავი ხუმრობა და ალალი გული. ერთი სიტყვით, ძველი ქალაქის მართალი სახეც და ფერუმარილიც...“

ახლა ეს ჩემი დიდი ხნის წინანდელი კინორეცენზია და კომედიოგრაფი აქსენტი ცაგარლის პიესაც გამახსენა ქართული კლასიკური დრამატურგიის კიდევ ერთი ნიმუშის - „ხანუმას“ მოულოდნელმა დადგმამ ნიუ-იორკში, ბუხარელ-ებრაელ ემიგრანტ სცენის მოყვარულთა თეატრ „აღორძინებაში“. ვინ იფიქრებდა, რომ აქ, ოკეანის გამოღმა, გუძონის პირას კვლავ ვიხილავდით ძველი თბილისის გაუხუნარ კოლორიტულ სახეებს.

მართლა საოცარი ხალხია ეს ბუხარლები, ოდენ დაუზარელი გარჯითა და ხელხვავიანობით კი არა, არამედ თავიანთი კულტურული ტრადიციებისა და თვითმყოფობისადმი ზრუნვითა და წარმოჩენისაკენ სწრაფვითაც. არაფერს ვამბობ მათ მეცნიერ-ისტორიკოსთა წიგნებისა და ბეჭდვითი გამოცემების სიმრავლეზე, მაგრამ აგერ უკვე ცხრა წელია არსებობს და წარმატებით მოღვაწეობს ბუხარელ-ებრაელ სცენის მოყვარულთა თეატრალური დასი, რომელსაც სათავეში უდგას უზბეკეთის დამსახურებული არტისტი, რეჟისორი სემიონ აულოვი. დაიდგა ცხრა სპექტაკლი, მათ შორის - „ხანუმა“, რომელსაც მაყურებლისა და პრესის განსაკუთრებული აღიარება ხვდა. თავად რეჟისორი კი ამბობს: „ხანუმას“ სცენური ხორცშესხმით მიზნად ვისახავდი ნიუ-იორკში ბუხარელ და ქართველ ებრაელთა თემების კიდევ უფრო დაახლოებასა და შეკავშირებასო. უდავოდ, კეთილშობილური მიზანსწრაფვაა. თუმცაღა, ეტყობა, სპექტაკლის წარმატება მარტოდენ ამით არ უნდა იყოს განპირობებული. როგორც ჩანს, ცაგარლის კომედიაში ასახული სოციალური გარემო და სიტუაციები, მეტ-ნაკლებად განსხვავებული ეროვნული ნიშნების მიუხედავად, მაინც ერთნაირად დამახასიათებელი და ნაცნობი ყოფილა სხვადასხვა კუთხის ხალხებისათვის“.

„ხანუმაში“ მოქმედება ხდება მე-19 საუკუნის ბოლო მეოთხედში. გადავარდნილია ბატონ-ყმობა, გადაშენების გზაზეა ფეოდალიზმის ინსტიტუტი. შემოჭრილა და ფეხს იკიდებს სავაჭრო კაპიტალიზმი. დეგრადაციას განიცდის თავადაზნაურობა. უკვე რახანია უიმედოდაა დაგირავებული ბანკებში მათი მამულები, მთელი ქონება და ავლადიდება, თვით საგვარეულო რელიქვიებიც კი - ტრადიციულ ვერცხლის ქამარ-ხანჯალ-დამბაჩამდე. არადა, კუდი მაინც ყავარზე აქვთ გადებული, ღვინის სმასა და ქეიფს ვერ თმობენ, გარჯა-სამსახურს თაკილობენ კვლავინდებური ამპარტავნობით, სინამდვილეში კი მდიდარ მზითვებიან ქალების ცოლად შერთვაში ეძებენ შველას, სუფრებზეც მღერიან გულახდილად, შელვიანებულ-შეზარხოშებულნი:

„გინდა იყოს გონჯი, გინდაც
ჰგავდეს კუნძსა,
ოღონდ ჰქონდეს ფული, ვითხოვ,
ღმერთი-რჯული...“

მეორე მხრივ კი, ოდესმე ქალაქის მშვენებისა და „მარილის“ - ყარაჩოხელების დაკნინებული მოდგმის - კინტოს ნაშიერ, გაქსუებულ ჩარჩ-ვაჭრებს ოქრო-ვერცხლით გაუვსიათ თავიანთი მამაპაპური ძველი ზანდუკები, თავდაჯერებული და, ცოტა არ იყოს, დამცინავებიც არიან, რაკილა ახლა ყველასი და ყველაფრის ყიდვა შეიძლება ფულით. ოღონდ ის კია, რომ ღალატობთ საკუთარი მდაბიური გვარიშვილობა, აკლიათ ტიტულები, პრესტიჟული წოდებები, ეპოლეტებს და ჩინ-მედლებს ნატრულობენ. და არაფერს იშურებენ ე. წ. „ღერბიან“ მაღალ საზოგადოებაში გასარევად „კეთილშობილთა წრეებში“ შესასვლელად. მათი იმედიც თავიანთი, უკვე „ფრანცუზულად“ გაზრდილი ქალიშვილების სარფიანად გასაღება-გათხოვებაა. არა უჭირს, თუ „ღერბიანი“ სასიძო უკვე მიხრწნილი, თავქარიანი და ჯიბეგამოფერთხილია, ოღონდ „ღენერალი თუ არა, აფიცერი მაინც იყოს.“

და ორივე მხარისათვის, - როგორც გუდაფშუტა დიდგვაროვნებისათვის, ისე ფულით გატენილ ტომარა ქორვაჭრებისათვის, - შეუცვლელი და აუცილებელი ხდება გაქნილი და ხერხიანი შუამავალ-გამრიგებელი, ანუ მაჭანკალი.

ასე გაჩნდა ძველი თბილისის ყველაზე ცნობილი და ყბადაღებული პერსონაჟი ხანუმა - ცბიერი და თვალთმაქცი, ეზო-ეზო და კარდაკარ მოსიარულე, ყველგან და ყველაფერში ჩახედული, არავისი რომ არა გამოეპარება რა, იცის როგორ შერთოს მზითვებიანი გონჯი გადაყრუებულ დიდგვაროვანს და უმზითვო ლამაზმანი გააზნაურებულ მდაბიოს.

და თვალმახვილმა კომედიოგრაფმა აქსენტი ცაგარელმა შესანიშნავი პიესაც დაწერა მის ოინებზე, მისგან გაცურებულ ყეყეჩებსა თუ გაბედნიერებულ შეყვარებულ წყვილებზე. ისინი უკვე ას წელზე მეტია ცოცხლობენ სცენაზე. განა არა, ქართულ თეატრში ამ თემაზე სხვაც არაერთი კომედიური პიესა თუ ვოდევილი დადგმულა, მათ შორის - ცრემლნარევი „სოლომონ ისაკიჩ მეჯღანუაშვილი“ - ლავრენტი არდაზიანისა, მაგრამ ყველაზე გამძლე და პოპულარული მაინც „ხანუმა“ აღმოჩნდა - თავისი მართალი ხალხური ხასიათებით, გონებამახვილი კომიკური სიტუაციებით და კვიმატი დიალოგებით, ძირმომპალი ადათ-წესების ქირდვა-ქილიკით და გამწკეპლავი, უარმყოფელი სიცილით. დიახ, სიცილი ერჩიათ. და თუ იკითხავთ - რატომ მაინც და მაინც სიცილიო, სოციალურ მსხვრევას ხომ ადამიანთა ბედიღბლისა და სულიერი მსხვრევაც მოჰყვებოდაო. - მაშინ გავიხსენოთ ერთი ბრძენკაც-ფილოსოფოსის ნათქვამი - „კაცობრიობა სიცილით ეთხოვება თავის წარსულს“.

თეატრალურ სცენაზე პიესის განსაკუთრებულმა წარმატებამ და მისდამი მაყურებლის სიყვარულმა განაპირობეს, რომ გასული საუკუნის 20იან წლებში „ხანუმა“ ფილმადაც გადაიღეს - იმჟამინდელი ქართული ეკრანის „ვარსკვლავების“ - კოტე მიქაბერიძის, თამარ ბოლქვაძის, მიშა ჭიაურელის მონაწილეობით და ეს სურათი ჩვენებური ადრეული კინოკომედიის საუკეთესო ნიმუშადაა აღიარებული ეროვნული კინოს ისტორიაში.

შემდეგ „ხანუმას“ მოტივებზე კომპოზიტორმა ვიქტორ დოლიძემ შექმნა არაჩვეულებრივად ხალისიანი და მჩქეფარე კომედიური ოპერა „ქეთო და კოტე“ რომელშიც ახლებურად ჟღერდა ძველთბილისური მუსიკალური ფოლკლორის ჰანგები, ცოცხლდებოდა ქალაქური ქორეოგრაფია, ისმოდა თბილისური სულის გადამრჩენელი მხიარული სიცილ-კისკისი.

მოგვიანებით კი (ეს უკვე ომისშემდგომი პირველი წლები იყო) ცაგარლის პიესაც და დოლიძის ოპერაც ერთად საფუძვლად დაედო ქართული კინოს თვალსაჩინო, შეიძლება ითქვას, ყველაზე მზიურ ფილმს - „ქეთო და კოტეს“, რომელიც იმთავითვე აიტაცა და, რომ იტყვიან, გულში ჩაიხუტა სიცილსა და ლამაზ, რომანტიკულ სანახაობას მონატრებულმა ომგამოვლილმა მაყურებელმა და ეს სიყვარული მას დღემდე არ განელებია. სცენარი შექმნა ძველი თბილისის ყოფისა და ფოლკლორის შესანიშნავმა მცოდნემ, მწერალმა სიკო ფაშალიშვილმა, დადგმა კი განახორციელეს იმჟამად ახალგაზრდა, ნიჭიერმა და თეატრალურ ხელოვნებაში უკვე აღიარებულმა რეჟისორმა ვახტანგ ტაბლიაშვილმა და პარიზში, ჟან ვილარის სახელოვან დასში წვრთნაგამოვლილმა შალვა გედევანიშვილმა. ყოველგვარი ყალბი თავმდაბლობის გარეშე უნდა ითქვას: „ქეთო და კოტე“ არაფრით - არც მდიდრულობით და არც მხატვრული შესრულებით, არ ჩამოუვარდება იმ დროის ჰოლივუდში გადაღებულ მიუზიკლებს და, იქნებ, კიდევაც ჯობნიდეს მათ თავისი ბუნებრიობით და უშუალობით, რამეთუ ეს ქართული ფილმი გადაღებულია ცოცხალ და არაჩვეულებრივად მომხიბლავ რეალურ გარემოში, რითაც ნამდვილ ისტორიულ დოკუმენტად რჩება. იგი მაყურებელს ხიბლავს არა შუქ-ეფექტებით, თვალმომჭრელი დეკორაციებითა და ბუტაფორიებით, არამედ იმჟამად ჯერ კიდევ შემორჩენილი ნამდვილი სასახლეებით, ბრწყინვალე მოსარკული დარბაზებით თუ ვიწრო მიხვეულ-მოხვეულ ქუჩებში ჩადგმული, ხალხური არქიტექტურით ნაგები კოპწია სახლებით, ხის რიკულებიანი და თვითმყოფი ჩუქურთმებით დამშვენებული აივნებით. ფილმის ავტორებმა კიდევ უფრო გაამდიდრეს სურათის ლიტერატურული და მუსიკალური თავწყაროები თამამი პოეტური, ვოკალური და ქორეოგრაფიული დივერტისმენტებით. ამ მხრივ, თუნდაც, მარტოდენ ყარაჩოღელთა სცენები რად ღირს, მათი მრავალხმიანი - „მე რომ ვლოთობ, შენ რას გიშლი, ძმობილო“, ან ყოფილ მეფისნაცვლის სასახლის ეზო-ბაღში გადაღებული ღამის სერენადად წარმოდგენილი „მუხამბაზი“ - ღიღინით დაწყებული და რეჩიტატივით განვითარებული - „გინდ მეძინოს, მაინც სულში მიზიხარ, თვალს ავახელ - ზედ წამწამზე მიზიხარ...“ ან კიდევ, ბრწყინვალედ დადგმული ცეკვები: ილიკო სუხიშვილისა და შურა თოიძის - „ქართული“, ნინო რამიშვილის დაუვიწყარი - „ჯეირანი“, გიორგი შავგულიძის მიერ ვირტუოზულად შესრულებული - „ბაღდადური“, რომელშიც სულს იდგამდა მხატვარ ლადო გუდიაშვილის „ძველი თბილისის სურათების“ განუმეორებელი პლასტიკა. დაუმატეთ ამას ულამაზესი მედეა ჯაფარიძისა და ბათუ კრავეიშვილის - ქეთოს და კოტეს დუეტი, ვასო გოძიაშვილისა და გიორგი შავგულიძის - კინტოების ტანდემი, თამარ ჭავჭავაძის საოცარი ხიბლის იუმორით გათამაშებული ხანუმა, პეტრე ამირანაშვილის - გულზვიადი თავადი ლევანი, შალვა ღამბაშიძის გამჭრიახი ჭკუის სოვდაგარი მაკარი; თვით მცირე ეპიზოდურ როლებსა და მასობრივ სცენებშიც კი, - იმჟამინდელი ქართული თეატრისა და კინოს ბრწყინვალე მსახიობთა ნამდვილი თანავარსკვლავედი, თითოეული მათგანის თვალშეუდგამი ნიუანსებით აღსავსე და მკვეთრი არტისტული ინდივიდუალობით აღბეჭდილი უზადო სახეები, - და ადვილი წარმოსადგენია, თუ რამ განაპირობა ამ ფილმის დღეგრძელობა და პოპულარულობა. და, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ამ სურათითაც დადასტურდა „ხანუმას“ კიდევ ერთი, იმთავითვე თანდაყოლილი თვისება: დროთა სვლის კვალდაკვალ მისი სოციალურ-ესთეტიკური გარდასახვის, ცხოვრების სხვადასხვა პერიოდის მოთხოვნებთან ორგანულად შეხმიანების საოცარი უნარი.

უთუოდ, ამის შედეგიც იყო, რომ ფილმ „ქეთო და კოტეს“ გადაღებიდან თითქოს სამი ათეული წლის შემდეგ, ცაგარლის ლამის მივიწყებული პიესა უკვე სცენურ მიუზიკლად გაიაზრა ქართული თეატრალური სკოლის განმაახლებელმა და ნოვატორმა, შესანიშნავმა რეჟისორმა მიხეილ თუმანიშვილმა. მან ძალზე ნიჭიერ და საყოველთაოდ აღიარებული კომპოზიტორის, გია ყანჩელის მუსიკის თანხლებით „ხანუმას“ ახლებური ვერსია წარმოადგინა რუსთაველის აკადემიური თეატრის სცენაზე. კლასიკურმა პიესამ ბუნებრივად მოირგო და მოიხდინა თანადროული სახეიერი; შეიცვალა და სხვაგვარად გადანაწილდა ძველი ლიტერატურული თავწყაროსეული აქცენტები, ლაღად განვითარდა მოქმედება. დახვეწილი მიზანსცენებით, დღევანდელობის პრიზმაში გარდატეხილი ძველ-თბილისური მელოდიებითა და მიხრა-მოხრის პლასტიკით, გონებამახვილი ხუმრობების კასკადით იკვეთებოდა პერსონაჟთა ხასიათები, რომლებშიც დუღდა და იკვესებოდა უნიჭიერეს მსახიობთა - ეროსი მანჯგალაძისა და სალომე ყანჩელის, რამაზ ჩხიკვაძისა და მედეა ჩახავას თვითმყოფი ტალანტი და ხელოვნება. სპექტაკლი ძველი თბილისის განუმეორებლობასთან კვლავ შეხვედრის სიხარულად და ზეიმად იქცა.

სულაც არ იყო მოულოდნელი, რომ „ხანუმას“ სწორედ ეს ახლებური ვერსია ირჩია და უკვე რუსულ ენაზე თარგმნილი, ლენინგრად-სანკტ-პეტერბურგის სახელმოხვეჭილი დრამატული თეატრის სცენაზე დადგა თბილისური სულისა და ქართულ თეატრში ფეხადგმულმა ნაცადმა რეჟისორმა გუგა ტოვსტონოგოვმა. სპექტაკლი იმჟამინდელმა რუსულმა თეატრალურმა კრიტიკამ და მადლიერმა მაყურებელმა სეზონის სენსაციად აღიქვა. მისი ჩანაწერი საკავშირო ტელე-ეკრანებზეც გავიდა წარმატებით. ოღონდ, ის კია, რომ ქართველი მაყურებელი ვერ ეგუებოდა და ყურს ვერ აჩვევდა ცაგარლის პერსონაჟთა სპეციფიკურად რუსული აქცენტებით მეტყველებას. ერთგვარ უხერხულობას იწვევდა ის გარემოებაც, რომ ტოვსტონოგოვის სპექტაკლში ძველი თბილისის ავლაბარი და მისი მკვიდრნი რატომღაც ხაზგასმულად სომხური იერისად გამოიყურებოდნენ, თავად ხანუმაც მარტოოდენ „ავლაბარის დიასახლისად“ მოინათლა და მის სახე-იერში „ჰაოსური“ მეტი იყო, ვიდრე „ქართლოსური“. სინამდვილეში კი, თბილისის ეს უძველესი უბანი ქართული და სომხური ქალაქური კულტურების რაღაც საოცარ სინთეზად წარმოგვიდგებოდა. მან წარმოშვა სრულიად განსხვავებული სოციალური ფენა, - სუფთა თბილის-ქალაქური სახე-იერისა, - თავისებური მეტყველების კილოთი, საკუთარი ზნე-ჩვეულებებითა და ადათწესებით, ცხოვრების ავ-კარგზე თავისი შეხედულებებით. და, რაც მთავარია, ქართულ ეროვნულ კულტურასთან გაერთიანებისა და მასთან შერწყმის შინაგანი მოსწრაფებით... სხვათა შორის, მისი ეს თვისებები ვლინდებოდა თბილისურ არქიტექტურაშიც, რომლის ნიმუშები დღემდეა შემორჩენილი არა მარტოოდენ მტკვრის მარცხენა ნაპირის უბნებში, არამედ ყოფილ „დვორცოვზე“, სოლოლაკში, ზემელსა თუ ვერაზე. ასე რომ, ავლაბარი, იქნებ, მართლა ჭრელი და ეკლექტიკური, - მაინც ნამდვილი თბილისური ფენომენი იყო და მისი მთლიანად მიკუთვნება-მიწერა ერთი რომელიმე ეროვნული კულტურისადმი აშკარა შეცდომა და მკრეხელობაც კია.

არადა, სულაც არ იყო გამორიცხული, რომ ამგვარ უნებურ გადახრას თუ ტენდენციას თავი ეჩინა სცენის მოყვარულთა ბუხარულ-ებრაული დასის სპექტაკლშიც. რადგან ცაგარლის "ხანუმას" ამ დადგმასაც პიესის სწორედ რუსული ვარიანტი უდევს საფუძვლად. და თუ ამჯერად, საბედნიეროდ, ეს საფრთხე არიდებული აღმოჩნდა, ამაში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვის ფაქიზად და ტაქტით შესრულებულ სცენოგრაფიას, რომელიც ჩვენს თანამემამულე და სისხლისმიერ ნიჭიერ მხატვარს სოსო ჯინჯიხაშვილს ეკუთვნის. უთუოდ აქვე უნდა აღინიშნოს: სპექტაკლის დამდგმელ სემიონ აულოვის, როგორც რეჟისორისა და საზოგადო მოღვაწის, ალღო და წინგახედულობა იმაშიც გამოვლინდა, რომ მან კონსულტანტად და მხატვრულ გამფორმებლად მიიწვია სოსო, ხელოვანი, რომელსაც პროფესიულად აქვს შესწავლილი და თავის გრაფიკულ თუ ფერწერულ ნამუშევრებში განცდით გადმოსცემს ძველი თბილისის კოლორიტულ სანახებს. იგი, აგრეთვე, კარგად იცნობს „ხანუმას“ იმ სცენურ-ეკრანულ „ბიოგრაფიასაც“, რომლის გაკვრით წარმოდგენაც ამ ჩანაწერებში ვცადე.

ჩემთვის ძვირფასია და დღემდე სიყვარულით ვინახავ სოსოს მიერ დიდი ხნის წინათ შექმნილ ფერად ლინოგრავიურების თბილისურ სერიას, რომელიც მან ემიგრაციაში წასვლამდე მაჩუქა. რა ვიცოდი მაშინ, რომ თურმე ამით მეთხოვებოდა. ისიც კარგად მახსოვს, ამ ნამუშევრებს თავის დროზე, თბილისის სამხატვრო გალერეაში „საგაზაფხულო გამოფენის“ ექსპოზიციის თავსართობისა და გახსნის პატივი რომ ხვდათ. იმის თქმაც თამამად შეიძლება, რომ თბილისურ მოტივებს, მეტადრე - ქალაქის ძველი უბნებისადმი ტრფიალსა და მათ ნოსტალგიურ გახსენებას მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს სოსო ჯინჯიხაშვილის მრავალწახნაგოვან შემოქმედებაში. მეპატიოს მოუთმენლობა, თუ აქვე გავამხელ, რომ იგი დღესაც გატაცებით მუშაობს საკმაოდ მოზრდილ ფერწერულ ტილოებზე, ფერად და შავ-თეთრ გრაფიკულ ნაწარმოებზე, რომლებსაც ციკლად გაერთიანებულს თავად უწოდა „თბილისის მონატრება“ და რომლის დასრულებასა და ხილვასაც ცნობისწადილით ველით მისი ნიჭის თაყვანისმცემლები.

განა არა, სოსოს ადრეც არაერთგზის უცდია თავი თეატრალურ მხატვრობაში. აი, რატომ დაჰყვა იგი ხალისით ბუხარელ სცენის მოყვარულთა მიერ შემოთავაზებულ თანამშრომლობას და მთელი თვეების განმავლობაში ჩვეული ენთუზიაზმითა და გატაცებით უანგაროდ მოღვაწეობდა დასთან ერთად სპექტაკლ „ხანუმას“ მხატვრული სახე-იერის ჩამოსაყალიბებლად. შექმნა პერსონაჟთა გრიმისა და ჩაცმულობის ესკიზები, რომელთა მიხედვითაც, მისივე რჩევით, საქართველოში შეიკერა შესანიშნავი კოსტიუმები; მისი თავზე დგომით და მითითებებით გაკეთდა აქ, ნიუ-იორკში ძველი თბილისის ყოფისათვის დამახასიათებელი რეკვიზიტი; და, რაც მთავარია, სცენის საქუსარზე გადაჭიმა რვამეტრიანი პანო თბილის-ქალაქის დაუვიწყარი სანახებისა, რომელმაც, ფაქტობრივად, განსაზღვრა სპექტაკლის მთელი კოლორიტი და მხატვრული მომხიბლველობა.

მკითხველი მიხვდებოდა, ალბათ, რომ ამჯერად მე არ ვწერ თეატრალურ რეცენზიას, თუმცაღა, ბუხარელ-ებრაელ სცენის მოყვარულთა დასის მიერ განხორციელებული „ხანუმას“ დადგმა უთუოდ იმსახურებს სერიოზულ განსჯას და ქებასაც, ნიუ-იორკის რუსულენოვან პრესაში არცთუ ცოტა რამ ითქვა აღფრთოვანებით რეჟისორ აულოვისეულ გულმოდგინე მიზანსცენებსა და რიტმის გრძნობაზე, მოქმედების დინამიურად განვითარების უნარზე, როლების შემსრულებელთა თვითმყოფ და ნიჭიერ თამაშზე, მთლიანად წარმოდგენისაგან გამოწვეულ სიხარულზე...

მე კი, უბრალოდ,
გიმხელთ ჩემს შთაბეჭდილებასა
და განცდას.

როდესაც გია ყანჩელის ნაცნობი მუსიკის თანხლებით გაიხსნა ფარდა და მაყურებლით გადავსებული დარბაზი პირველი ტაშით შეეგება სცენის სიღრმეში ამოშუქებულ სოსო ჯინჯიხაშვილის შთაგონებით შესრულებულ მხატვრულ პანოს თბილისის სანახებისას, ჩემდაუნებურად მეუფლებოდა რაღაც ცისფერი ზმანებანი, მეგონა, რომ აი, ახლა მის ფონზე, ჰაეროვანი სიმსუბუქით აცურდნენ გამჭვირვალე ლანდები ძველი თბილისის მკვიდრთა: ღირსეულად თავდაჭერილი ყარაჩოღელები - სისხამ დილით, მეარღნების თანხლებით, ფაეტონებით რომ მიემართებოდნენ გოგირდის აბანოებისაკენ; ჩიხტიკოპით მორთული, ფერუმარილით სახეშელესილი ფაშფაშა კნეინები და მათი ქობამოვლებული ქოლგებით თვალებმოჩრდილული გასათხოვარი ასულები; ევროპულად გამოწყობილი ფრანტები და შავსერთუკიანი, პენსნეებიანი ჩინოვნიკები; სოვდაგრები - მსხვილმარცვლიანი კრიალოსნებით ხელში; ყველას და ყველაფრის გამკილავი ჭორიკანა დედაკაცები; დოინჯშემოყრილი კინტოები - ლურჯად მოხარშული მტკვრის „შურწა-ჭანარითა“ და „ხრამულით“ სავსე, ალიბუხარითა და ხართუთით დამშვენებული თავზეშემოდგმული ხის გობებით; რუსულ ეპოლეტებზე გაყიდული „კნიაზები“, რომელთა მსგავსებზეც უთქვამს ცხონებულ საიათნოვას: „გოგრა ვერ გახდება შირაზის შუშა, რაგინდ მაღლა თახჩაზედაც დააწყო“; დაბღვერილი პოლიციელები და „ნემსის ყუნწში გამძრომი“ ჯიბგირები; ორთაჭალის თვალებმაშხალა ტურფები და მათი ავან-ჩავანა ლოთი-შფოთი დარდიმანდები; თავთავიანთი სალოცავებისკენ გაშურებული ურიები, მუსლიმები, რუსი და ქართველი მართლმადიდებლები, გრიგორიანელი თუ კათოლიკე სომხები; მარჩიელები და ლამაზ საპატარძლოებზე თვალგაცეცებული მაჭანკლები; ქათქათა მერძევე დოხაბორი ქალები და პირზე შავ თავსაფარშემოკრული შინდისელი მემაწვნე დედაკაცები; სახეშემურული კოჯრელი მენახშირეები; გუდასტვირზე შაირმთქმელი რაჭველები და საზანდარსა თუ ჭიანურზე ბაიათების მომღერლები; შავნაბდიანი მეფანდურენი და ტანდაკუნთული მუშაითები; ეული სილუეტები წყნეთელი და ტაბახმელელი შავტუხა ბიჭებისა - გაზაფხულის მაცნე ლურჯი იებისა და ყოჩივარდების პაწია კონებით ხელში...

ერთი სიტყვით, - მეზმანებოდა თბილისში ასე უცნაურად თავმოყრილი ჭრელი და მოზიმზიმე მთელი მილეთი. და თითქოს წელთა უსასრულო შორეთიდან ყურთ ჩამესმოდა დიდი აშუღის აღფრთოვანებული შეძახილი:

- „რა ინდოეთს, რა ფრანგოეთს,
გენი მსგავსი სად იქნება.“

შემიძლია განა მადლიერი არ ვიყო ბუხარელი თეატრალებისა და ჩვენი ღვიძლი - უჩუმარი და რიდიანი, მართლა თბილისური ჯიგრის ხელოვანი კაცის, სოსო ჯინჯიხაშვილისა, ამ ზმანებათა გამოწვევისათვის, იმ გრძნობის გამძაფრებისათვის, რაც „ერთხელ ცხოვლად სულს დასჩნევია“, იმის მონატრებისათვის, რაც ოდესღაც ყოფილა თბილის-ქალაქი. ან როგორც მისი ტრფიალი და მეხოტბე, მგოსანი სოსო გრიშაშვილი იტყოდა:

„ეს პოეზიის ძველი აკვანი,
ეს დარდიმანდული ბოჰემა,
ეს საქართველოს
მთრთოლვარე გული, ეს...“

დასაბამი და დასასრული მისდამი ჩვენი საერთო სიყვარულისა.

ჩვენს პარტნიორ გაზეთს „ასავალ-დასავალს“ ექსკლუზიური ინტერვიუ მისცა ბატონმა ბიძინა ივანიშვილმა

- ვიდრე საუბარს დავიწყებდეთ, მსურს, მადლობა გადაგიხადოთ თქვენც, თქვენს რედაქციასაც და თქვენს ჟურნალისტურ ჯგუფსაც იმ პრინციპული პოზიციებისათვის, რომელიც ბოლო წლებში აშკარად გამოხატულია „ასავალ-დასავალის“ ფურცლებზე! შეიძლება, რამდენიმე გაზეთი ვერც დავასახელო, რომელიც მსგავსი ეროვნული და სახელმწიფოებრივი პოზიციებითა და პრინციპულობით გამოირჩევა. ეს არ არის პირფერობა... თქვენ გაქვთ მტკიცე პოზიცია და პრინციპული დამოკიდებულება რიგი მოვლენების მიმართ, რაც დასაფასებელი და ანგარიშგასაწევია. მართალია, დღემდე ვერ შევძელით შეხვედრა, მაგრამ იმედია, არ მიწყენთ. კიდევ ერთხელ ვაფიქსირებ ღრმა პატივისცემას თქვენი რედაქციისადმი და ვთვლი, რომ „ასავალ-დასავალი“ ერთ-ერთი გამოკვეთილი ლიდერია ქართულ ბეჭდვით მედიაში!

- ჩვენც მადლობას გიხდით, დრო რომ გამონახეთ ჩვენთან სასაუბროდ და აქვე, ერთსაც გეტყვით: ვიმედოვნებთ, ჩვენი საუბარი არა მხოლოდ გულწრფელი იქნება, არამედ ამ საუბარში იმ ე.წ. „უხერხულ“ და საჩოთირო კითხვებსაც გაეცემა პასუხები, დღემდე რომ აწუხებს საზოგადოებას...

- კი, ბატონო... ყველა კითხვას გავცემ შესაბამის პასუხს. იმედი მაქვს, ყველა გაუგებრობა გაირკვევა და ყველაფერი დადგება თავის ადგილზე...

- კეთილი, მაშინ საუბარი ობამა-სააკაშვილის შეხვედრის შეფასებით დავიწყოთ. საზოგადოებამ თქვენს მიერ „ვაშინგტონ პოსტში“ გამოქვეყნებული წერილიც ნახა და სამთავრობო არხების მიერ შეცვლილი-დამახინჯებული კომენტარებიც მოისმინა ვიზიტის შესახებ...

- ჩემი დამოკიდებულება ამ შეხვედრასთან დაკავშირებით „ნიუ-იორკ ტაიმსში“ და „ვაშინგტონ პოსტში“ გამოქვეყნდა, სადაც, ვთვლი, რომ ნათლად ჩამოვაყალიბე ჩემი პოზიცია და ვთქვი, რომ საპარლამენტო არჩევნებში წარმატების შემთხვევაში, მე და ჩემი პოლიტიკური პარტნიორები ვიღებთ პასუხისმგებლობას, რომ სრულად განვახორციელებთ საქართველოს მიერ დეკლარირებულ საგარეო პოლიტიკურ კურსს და ჩამოვაყალიბებთ მრავალპარტიულ, პოლიტიკურ სისტემას. ამიტომ, ჩვენ ვარწმუნებთ ამერიკის შეერთებული შტატების ლიდერებს და მთელ დემოკრატიულ თანამეგობრობას, ხელი შეუწყონ და წაახალისონ ქვეყნის სვლა ევროატლანტიკური ინტეგრაციისკენ და იმავდროულად, გამოიყენონ ყველა შესაძლო რესურსი თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნების უზრუნველსაყოფად ჩვენი მოქალაქეებისთვის 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე.

ყველა ქართველი იმედოვნებს, რომ ეს ვიზიტი ხელშესახებ წარმატებას მოუტანს საქართველოს დემოკრატიული გარდაქმნის გზაზე. და ამით ჩვენი ოცნებაც ასრულდება.

დიახ, მე მადლიერებას გამოვხატავ ამერიკის სახელმწიფოსადმი, ჩვენთან მეგობრობას რომ აგრძელებს, მიუხედავად იმისა, რომ ის ინვესტიციები, რაც განახორციელა ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა საქართველოში, ჩვენი ხელისუფლების ბოლო წლების ქმედებებმა ადეკვატურად ვერ ასახეს და ვერ გაუმართლეს...

თუმცა, ამ ყველაფრის მიუხედავად, დაგვიანებით, მაგრამ მაინც მიიღეს ჩვენი ქვეყნის ხელისუფლების პირველი პირი და მე ვფიქრობ, ეს იყო რევერანსი ჩვენი ქვეყნისადმი და არა - სააკაშვილისადმი!

- ჰო, სახელისუფლებო არხებს თუ დავუჯერებთ, ობამა სააკაშვილზე ლოცვით იძინებს და იღვიძებს...

- სახელისუფლებო არხებზე საუბარი შორს წაგვიყვანს და ვფიქრობ, აღარც უნდა დავკარგოთ დრო მათზე სასაუბროდ. მათთვის ტიპიური მოვლენაა ფაქტების დამახინჯება. ობამას გამოსვლაც კი არ თარგმნეს სწორად და რა თქმა უნდა, ეს ყველაფერი შეგნებულად კეთდება, რათა საზოგადოება ისევ ისეთ ინფორმაციულ ვაკუუმში ამყოფონ, რასაც ნაციონალები გეგმავენ და რაც ამ ხელისუფლებას აწყობს... ობამამ ნათლად და მკაფიოდ გამოხატა საკუთარი პოზიცია და იმედი გამოთქვა, რომ საქართველოში სამართლიანი და ობიექტური არჩევნები ჩატარდება, რაც ამ არხებმა „ხელისუფლების ფორმალური გადაცემის“ ფორმატში გაუშვეს...

- ხელისუფლების გადაცემაზე ანალოგიური განცხადება გააკეთა ჰილარი კლინტონმაც რამდენიმე ხნის წინ, მაგრამ აკაკი მინაშვილისა და გოკა გაბაშვილის განცხადებებით, თურმე, ეს სულაც არ ნიშნავდა ხელისუფლების გადაცემას სხვა პოლიტიკური პარტიისთვის. მათი ინტერპრეტაციით, ხელისუფლება უნდა გადაეცეს კვლავ „ნაციონალურ მოძრაობას“, ოღონდ მიხეილ სააკაშვილის გარეშე...

- რა თქმა უნდა, ეს ამას არ ნიშნავს. ხელისუფლების გადაცემა რასაც ნიშნავს, დემოკრატიულ ქვეყნებში ძალიან კარგად იციან და ისიც კარგად იციან, რამდენ ხანს უნდა იყოს მმართველი პარტია ხელისუფლებაში. დიახ, უნდა შეიცვალოს სახელმწიფოს ლიდერიც, როცა დემოკრატიული წესით ხელისუფლების შეცვლაზე ვსაუბრობთ!... დიახ, სააკაშვილმა სხვა ძალას უნდა გადასცეს ხელისუფლება და უნდა გადასცეს ყოველგვარი წესებისა და კანონების დაცვით! ნათლად იგულისხმება, რომ სააკაშვილი ნებისმიერი ფორმით, აღარც და ვეღარც უნდა დარჩეს ხელისუფლებაში! მეტიც: მგონი, მაკკეინმაც კი უთხრა სააკაშვილს - შენ პრემიერად ვერ დარჩებიო... მათაც ასე წარმოუდგენიათ, რომ სააკაშვილი ხელისუფლებაში აღარ უნდა იყოს...

- სააკაშვილის ამბიციებზე საუბარი შორს წაგვიყვანს, ბატონო ბიძინა... კაცი, მგონი, მომავალი პარლამენტის თავმჯდომარეობისთვის ემზადება...

- ამერიკის პოზიციას, რა თქმა უნდა, დიდი მნიშვნელობა ექნება. ვფიქრობ, ამ მხრივ მკვეთრი პოზიცია ექნება ობამას მთავრობას და ვფიქრობ, ნეოკონსერვატორებიც არ შეუწყობენ ხელს სააკაშვილის გაპრემიერებას ან პარლამენტის თავმჯდომარეობას...

სააკაშვილის მიერ საკუთარ თავზე მორგებული სისტემის დანერგვით, ახლა იმკის ქვეყანა შედეგებს, უმძიმეს შედეგებს! სააკაშვილი, რომელიც მხოლოდ საკუთარი თავისთვის მუშაობს, მისივე ხასიათიდან გამომდინარე, სხვა ავტორიტეტს ვერ იტანს. მიზეზები ძალიან ბევრია და ამაზე ახლა არ ვისაუბრებ.

- ხასიათი ერთია, მაგრამ მის ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაზე ბევრმა გაამახვილა ყურადღება...

- ჩემგან არ იქნება კორექტული ამ ფორმით საუბარი... მის ფსიქიკაზე მე ახლა ვერ ვისაუბრებ... რაც მისმა ხასიათმა „დაათესინა“, შედეგებს ახლა თავადაც იმკის! გუნდში ვერავის ენდობა... და ვერც დაეყრდნობა ვერავის... პრინციპში, სააკაშვილს არც ჰყავს გვერდით ისეთი ლიდერი, რომელიც ჩაანაცვლებდა მას და ეს ისევ მისი პრობლემაა. სააკაშვილი არ ენდობა საკუთარ გარემოცვას!

- ვანო მერაბიშვილსაც არ ენდობა? ჩვენი ინფორმაციით, თქვენი მეორე განცხადების მერე საერთოდ ხსნიდა თანამდებობიდან... მეტიც: სახელისუფლებო კულუარებიდან იმ ინფორმაციამაც გამოჟონა, თითქოს თქვენი განცხადების შემდეგ სააკაშვილი მერაბიშვილს თავდაცვის მინისტრად უპირებდა გადაყვანას, ხოლო შინაგან საქმეთა მინისტრად ბაჩო ახალაიას ნიშნავდა... მეტიც: იმასაც ამბობდნენ, რომ თქვენი განცხადების შემდეგ სააკაშვილი თათბირებზე აღარ იწვევდა ვანო მერაბიშვილსო...

- ჩემგან მსგავს თემებზე საუბარი ჭორაობას უფრო დაემსგავსება და ამიტომ ვერანაირ კომენტარს ვერ გავაკეთებ თქვენს კითხვაზე... თუმცა, ამ მხრივ ინფორმაციულ ვაკუუმს არც მე განვიცდი... (*იცინის*). აქვე, კვლავ გავიმეორებ: მე არ ვაპირებ არავის დევნას პოლიტიკური ნიშნით! ერთადერთი მიზანი, რაც მაქვს, არის ამ ხელისუფლების შეცვლა მშვიდობიანი გზით, უსისხლოდ! იმასაც პირდაპირ გეტყვით, რომ დღეს სააკაშვილი ყველაფერს აკეთებს, რათა გუნდი არ დაეშალოს! არადა, ისეთი რყევებია შიგნით, რომ...

- რაღაც ინფორმაციას ფლობთ და არ ამხელთ, ბატონო ბიძინა?

- ჩვენ ხომ შევთანხმდით, რაზეც ვისაუბრებდით, გულწრფელად ვისაუბრებდით?! მაგრამ არის თემები, რომელთა „გაშლაც“ და რომლებზე საუბარიც ჩემგან არც ეთიკური იქნება და არც - ჭკვიანური. ამიტომ დავტოვოთ ასე! რასაც ვამბობ, ჩავთვალოთ, რომ იმ სიტყვებითა თუ ფრაზებით ვამბობ ჩემს სათქმელს და დანარჩენს დრო გვიჩვენებს... ერთიცაა: ჩემთვის მოქალაქეობის ჩამორთმევაც ძალიან დიდი შეცდომა იყო სააკაშვილისთვის! სხვათაშორის, აქვე ვისარგებლებ შემთხვევით და პირადად გადაგიხდით თქვენც მადლობას იმ თანადგომისთვის, რაც ჩემთვის მოქალაქეობის ჩამორთმევის გამო თქვენმა რედაქციამ გამოიჩინა. იმ აქციის გამოც, რომელიც სწორედ „ასავალ-დასავალმა“ და ჩემთვის ძალიან პატივსაცემმა რამდენიმე ადამიანმა დაიწყო - ჯემალ სეფიაშვილმა, თამაზ წივწივაძემ, დიმა ჯაიანმა, სოსო ჯაჭვლიანმა, ზელა კეტაშვილმა, ლუკა კურტანიძემ და სხვებმა... სხვათაშორის, იური ვაზაგაშვილმა 300 ათასზე მეტი ხელმოწერაც შეაგროვა... ღრმად მადლობას ვუხდი ბატონ იურისაც და ჩემს მიერ ჩამოთვლილ მართლაც ღირსეულ ადამიანებსაც და სხვებსაც ასეთი თანადგომისათვის!

- თუმცა, ამ კუთხითაც ჩნდება კითხვები...

- თოთხმეტი თებერვლის შემდეგ სააკაშვილს ერთი თვე რჩება გადაწყვეტილების მისაღებად, თუმცა, ბევრი ვარიანტი არც მას აქვს. ეს ის შემთხვევა არ არის, რასაც ესენი ელოდნენ, თითქოს მე კვლავ პრეზიდენტს მივმართავდი თხოვნით, რომ მოენიჭებინა მეორადი მოქალაქეობა. ეს არის, იურიდიულ ტერმინს თუ ვიხმართ, „ნატურალიზაციის წესით“ გადასაწყვეტი საკითხი, როდესაც პრეზიდენტს უფლება არა აქვს, არ მომანიჭოს საქართველოს მოქალაქეობა! საფრანგეთის საელჩო სისტემატურად უკავშირდება ქართულ მხარეს და ახსენებს ამ საკითხს... როგორც იცით, მე განცხადება დავწერე, უარი ვთქვი საფრანგეთის მოქალაქეობაზე და ევროკავშირის კონვენციის თანახმად, არ შეიძლება, მოქალაქეობის გარეშე დარჩეს ადამიანი... სწორედ ამ კანონის მიხედვით, საფრანგეთის მხარე სისტემატურად ახსენებს ქართულ მხარეს ჩემთვის მოქალაქეობის მინიჭების საკითხს... ვფიქრობ, რომ ოთხმოცდათვრამეტი პროცენტით სააკაშვილი ვეღარ გაბედავს ჩემთვის მოქალაქეობის მინიჭებაზე უარის თქმას! თუმცა, ერთიორი პროცენტი მაინც რჩება სათუოდ, რადგან მისი ქმედებები ხშირად არაადეკვატურია და წინასწარ მაინც ვერ განსაზღვრავს ადამიანი, რას მოიმოქმედებს სააკაშვილი. არანაკლებ საინტერესოა ერთი ფაქტიც: ერეკლეს მოედანზე, საპატრიარქოს წინ, „ქართული ოცნების“ ცენტრალური ოფისი სადაც უნდა განთავსებულიყო, მიმდებარე ტერიტორიას ყველა მხრიდან ღობე შემოარტყეს, მისასვლელი გზები ჩაკეტეს...

- სამშენებლო სამუშაოები წარმოებს და პირდაპირ ვთქვათ - ნაგავს მიაქვს იქაურობა...

- ნაგვის თემა, საერთოდ, ცალკე სასაუბროა... ელჩები სიცილით დაიხოცნენ ამ ისტორიის მოსმენისას... სახლის ნგრევაც გვიან დაიწყეს და, ხელისუფლებას ნაგვის გატანა შევთავაზეთ საკუთარი ხარჯებით. მოგვივიდა პასუხი - ეს ნაგავი ეკუთვნის მერიას და თქვენ არ გაქვთ უფლება, ამ ნაგავს შეეხოთო!.. ელჩებს სიცილადაც არ ეყოთ ეს ამბავი... ესენი ელემენტარულ ხულიგნობას აგრძელებენ. ბიჭობაში, უბანში რომ არიან ბიჭები და ასაკის მატებასთან ერთად ის ე.წ. „ბეზპრედელი“ რომ ემართებათ ხოლმე, უმცროს ბავშვებს რომ თავში წაუთაქებენ და აგინებენ ხოლმე... ისევ იმ დროში არიან ესენი ჩარჩენილები და ჰგონიათ, ყოველთვის გაუვათ ის „ხულიგნური“ ქმედებები, რის უფლებასაც აძლევენ საკუთარ თავს... ყველა მეთოდი, რა მეთოდებითაც ესენი ოპონენტებს ებრძვიან, ნათლად აჩვენებს, თუ როგორი პატარა კაცები არიან, მცირენი არიან!

- ხელისუფლების თემა ერთია, მაგრამ არსებობს მეორე, ასევე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც ბევრ კითხვასაც აჩენს, ბევრში გაღიზიანებასაც იწვევს, შესაძლოა - იმედგაცრუებასაც... დარწმუნებული ვარ, ნაფიქრიც გექნებათ და თქვენეული დასკვნებიც გექნებათ გამოტანილი, მაგრამ პრობლემა პრობლემად რჩება... ნაცვლად იმისა, რომ ბიძინა ივანიშვილი ერის გამაერთიანებელი ყოფილიყო, იგი იქცა რამდენიმე პოლიტიკური პარტიის და რამდენიმე პოლიტიკური ძალის პირველ პირთა ლიდერად... ვაღიაროთ, საზოგადოება თქვენეულ „წყალგამყოფს“ ერთგვარი წყრომითაც შეხვდა...

- გიპასუხებთ... საზოგადოების მოლოდინი რაღაც ახლისკენაა მიმართული, ახალი სახეების გამოჩენას ელის ყველა და ასე შემდეგ... ამაზეც მიდის აპელირება ბევრის მხრიდან... ჩვენ ვერ მოვწყდებით ჩვენს რეალობას და კარგად უნდა გავაცნობიეროთ: ჩვენ ვართ ისეთნი, როგორებიც ვართ! პოლიტიკური ისტებლიშმენტიც დამხვდა ისეთი, როგორიც დამხვდა! მე, ჩემი მხრივ, ახალი სახეების შემოყვანას ვცდილობ და ეს ცოტა ხანში უფრო კარგად გამოჩნდება...

- რაც შეეხება ძველ სახეებს...

- მე შემიძლია, ცალ-ცალკე დაგიხასიათოთ თითოეული მათგანი, თუ თქვენ გსურთ...

- ბრძანეთ...

- დავიწყოთ რესპუბლიკელებით, რომლებსაც ხშირად აკრიტიკებენ... პირველად ვაფიქსირებ ჩემს პოზიციას და ახლა, თავად რესპუბლიკელებიც თქვენი ფურცლებიდან შეიტყობენ მათ ჩემეულ დახასიათებას... მათთვისაც არ მითქვამს, რასაც ახლა გეტყვით... ვფიქრობ, ეს არის ყველაზე ძველი და თანმიმდევრული პოლიტიკური ძალა, რომელსაც, რა თქმა უნდა, აქვს ლოკალური შეცდომებიც... მაგრამ ქვეყნის საწინააღმდეგო მიზანმიმართულ და შეგნებულად უპასუხისმგებლო ქმედებებში მე ისინი არ შემიმჩნევია! თუმცა, თითოეული წევრის მიერ პატარა, ლოკალურ შეცდომებზე შენიშვნების გაკეთება შემიძლია...

- მით უფრო, თუ მათ წარსულსაც გადავხედავთ და მეხსიერებასაც არ ვუჩივით...

- გეთანხმებით... შესაძლოა, მათი პოზიციები სრულად არ ემთხვეოდა საქართველოს მოქალაქეთა დიდი ნაწილის განწყობას...

- მთლად ყველაფრის გახსენება თუ გადაგვწყვიტეთ, ძალიან შორს წავალთ, ბატონო ბიძინა...

- ვიმეორებ: ძალიან მკვეთრ უარყოფით ქმედებებს მათ ნაბიჯებში მე ვერ ვხედავ! აი, მაგალითად, ისეთს, როგორი ნაბიჯებიც ნათელაშვილს აქვს... და, რომელიც ნაყიდი ჰყავს ამ ხელისუფლებას! „მემარჯვენეები“, რომლებმაც გადაწყვეტ მომენტში უღალატეს პრინციპებს...

- ახლა ისეთ თემას შეეხეთ, რომელიც ერთ-ერთ სკანდალურ თემად სახელდება ქართულ რეალობაში... თავადაც აცხადებდით, რომ წლების განმავლობაში თქვენ თანამშრომლობდით ამ ხელისუფლებასთან და ბუნებრივია, ის ინფორმაციაც გექნებათ, ვინ რითი „სუფთქავდა“ ამ წლების განმავლობაში... ოპოზიციასაც ვგულისხმობთ და ხელისუფლებასაც...

- მე რომ ამ თემას დავუბრუნდე, მართლა ძალიან შორს წავალთ. როდესაც მე, თავშივე, ეს განცხადება გავაკეთე და ისე შემოვედი ქართულ პოლიტიკაში, რა თქმა უნდა, გაცნობიერებულიც მქონდა, რას ვაკეთებდი. ისიც ვიცი, მუდმივად თუ ამ თემებით დავიწყებ აპელირებას, ეს არ იქნება კარგი არც ჩვენთვის და არც ქვეყნის ინტერესებისთვის! მე არ მსურს, ვიყო მამხილებელი და მაინცდამაინც ჩემგან გაიგოს ყველამ, ვინ ვისგან და როდის იღებდა ფულს! ხალხს დღეს გაღიზიანება კი არა, მოფერება სჭირდება და იმის ახსნა, როგორ, რა ფორმით დავამარცხოთ ეს რეჟიმი და კონსტიტუციური, მშვიდობიანი, საარჩევნო გზით როგორ გავუშვათ პოლიტიკური არენიდან სააკაშვილის ხელისუფლება!

გიმეორებთ: მე ჩემს პირველივე განცხადებებში ვთქვი ჩემი სათქმელი და თუ რაიმე სასიკეთოდ შეიცვლება, გამიხარდება და არც ამას დავმალავ! თუმცა, დავუბრუნდეთ რესპუბლიკელებს... გიმეორებთ: მიმაჩნია, რომ ეს არის თანმიმდევრული, ინტელექტუალური პიროვნებებით დაკომპლექტებული პარტია! მათი პრობლემა რაშია, იცით? რესპუბლიკელები დღეს არ არიან პოპულარულები და ეს არის მათი უმთავრესი პრობლემა! რა თქმა უნდა, ამას მეც ვხედავ!

- არც არასდროს ყოფილან პოპულარულები...

- კი, ბატონო, გეთანხმებით - არც არასდროს ყოფილან პოპულარულები და არც არასდროს ჰქონიათ დიდი რეიტინგი. რა ხდება, რატომ ავირჩიე ურეიტინგო პარტია? როგორ ფიქრობთ?

- შესაძლოა, ამერიკული მხარის ინტერესთა გათვალისწინებით, ვინმემ სწორ ნაბიჯადაც ჩათვალოს თქვენი ეს ქმედება...

- არამარტო ამერიკული კუთხით... მე გულწრფელად ვფიქრობ, რომ ძალიან საინტერესო ადამიანებით დაკომპლექტებული გუნდია. მათი პრობლემა იმაშია, რომ ისინი ხალხს ვერ ელაპარაკებიან ხალხის ენით, გასაგები ენით... არადა, თუ ლიდერი ხარ და იმისთვის მოდიხარ, რომ ერს წარუძღვე, შენ ვალდებულიც ხარ, ხალხს მისთვის გასაგებ ენაზე ესაუბრო! რესპუბლიკელები ყოველთვის აკადემიური ენით საუბარს ცდილობენ და ვერ საუბრობენ იმ ენით, რომლითაც მოიხიბლება საზოგადოება... აქ საზოგადოებაშიც უნდა ვეძებოთ მიზეზები... შესაძლოა, ჩვენ პოლიტიკური კულტურაც გვაკლია და, რა თქმა უნდა, საამისო მიზეზებიც არსებობს... იმიტომ არა, რომ სხვაზე უარესი ერი ვართ... არა! პირიქით - დარწმუნებულიც ვარ, ბევრს ბევრი რამითაც ვჯობივართ და ამაზე მთელი იდეოლოგია არსებობს, რომ ქართველები ერთ-ერთი ნიჭიერი ერი ვართ და სულ ებრაელ ერთან ვავლებთ პარალელებს, თუმცა, ამ თემაზე, თუ სურვილი გექნებათ, სხვა დროს ვისაუბროთ... დიახ, ჩვენ განსაკუთრებულად ნიჭიერი ერი ვართ, მაგრამ ამ ეტაპზე ჩვენი საზოგადოება ისეთია, როგორიც არის... ჩემი ძირითადი მიზანიც ამ ყველაფრის დალაგება და გამოსწორებაა... მარტო პრეზიდენტებში არ უნდა ვეძებოთ ჩვენი უბედურების სათავე და მიზეზი, ცოტა ჩვენი ბრალიც არის, სულსწრაფები ვართ, მოუთმენლობა გვჭირს... ჩვენს ხასიათშიც ვლინდება მსგავსი ნიშნები.. რესპუბლიკელები ევროპისთვის გასაგები ენით საუბრობენ, მაგრამ ბოლო ათწლეულების განმავლობაში საქართველოში მიმდინარე მოვლენებმა ასეთი ხასიათი ჩამოგვიყალიბა, მეტ რადიკალიზმსა და მეტ სიფიცხეს ვართ ჩვეულნი... სხვათაშორის, ინტელიგენციის გარკვეულ ნაწილს მოსწონს რესპუბლიკელები, მაგრამ ასეთი ადამიანები ძალიან ცოტანი არიან... მესმის ესეც... რესპუბლიკელები, თუ ლიდერობა სურთ, ხალხისთვის გასაგებ ენაზე უნდა ესაუბრონ ხალხს, თუმცა, მათი აკადემიური ენა ჩემთვის დასაწუნი არ არის...

- მთლად ასეც ვერ ვიტყვით... გავიხსენოთ აკაკი ბაქრაძე, რომელიც აკადემიური ენით საუბრობდა, მაგრამ ხალხს უყვარდა...

- ჩემთვისაც ძალიან საყვარელი ადამიანი გახლდათ აკაკი ბაქრაძე...

- რესპუბლიკელების შემთხვევაში, იქნებ მსოფლმხედველობაში უნდა ვეძებოთ პრობლემა?

- რას გულისხმობთ მსოფლმხედველობაში? იქნებ ჩავუღრმავდეთ...

- პრობლემა დგას მათი პარტიის იდეოლოგიაში, რაც მათივე ქმედებებით მტკიცდება... გავიხსენოთ მათი პოზიცია 1991-92 წლების მოვლენების, იმავე პუტჩის პერიოდში... გავიხსენოთ მათი ცნობილი გამოსვლები სოჭში, სადაც აშკარად დაუჭირეს მხარი აფხაზეთის დამოუკიდებლობას...

- აფხაზეთის დამოუკიდებლობას დაუჭირეს მხარი? მსგავსი რამ არ მსმენია...

- დიახ, დიახ... თინა ხიდაშელმა და პაატა ზაქარეიშვილმა პირდაპირ დააფიქსირეს საკუთარი პოზიცია, რომ აფხაზეთს აქვს უფლება, იყოს სუვერენული სახელმწიფო... „აფხაზეთი საერთოდ არ არის საქართველოს მთავარი პრობლემა. მთავარი პრობლემა არის კორუფცია“, - ეს სიტყვებიც თინა ხიდაშელს ეკუთვნის... სწორედ ამ და სხვა მსგავსმა ქმედებებმა თუ ფრაზებმა გამოიწვია მათ მიმართ ხალხის უარყოფითი დამოკიდებულება...

- მე ვერ გამოგადგებით პოლემიკაში, მაგრამ ისეთი თემაა, რომელიც არ უნდა დარჩეს ყურადღების მიღმა. ალბათ, თავად ქალბატონი თინაც და სხვებიც დააფიქსირებენ საკუთარ პოზიციას თქვენი კითხვების მიმართ...

- კიდევ ერთი... როდესაც პირველი ვანდალური აქტი ჩაიდინა ამ ხელისუფლებამ და „ურალის“ ტიპის მანქანით შეამტვრიეს გლდანის ეკლესიის კარი...

- მაგ ფაქტზე მე ძალიან უარყოფითი რეაქცია მქონდა!

- და სწორედ იმ დროს და ამ ფაქტზე საუბრობდა ლევან ბერძენიშვილი აღფრთოვანებით... „მე დღეს ვარ უაღრესად დაკმაყოფილებული! დაპატიმრებულია ერთ-ერთი აღმაშფოთებელი და შემარცხვენელი ქართველი დამნაშავე!“ - ეს სიტყვები გლდანის ღვთისმშობლის სახელობის ეკლესიის დარბევისა და ბასილ მკალავიშვილის დაპატიმრების დღესაა მის მიერ ნათქვამი...

- ლევანი აღფრთოვანებით შეხვდა ამ ამბავს?

- დიახ, დიახ... მეტიც - მურმან დუმბაძე რატომ გარიცხეს პარტიიდან? დუმბაძემ სახელმწიფოთაშორის ხელშეკრულების საფუძველზე ბათუმში მეჩეთის აშენების წინააღმდეგ ამოიღო ხმა და ვერ იგუეს... ამასთან დაკავშირებით მან რამდენიმე აქციაც გამართა...

- სხვათაშორის, დუმბაძესთან დაკავშირებით მე ჩემი დამოკიდებულება მაქვს და ეს პრობლემა, ადრე თუ გვიან, მოგვარდება, დარწმუნებული ვარ. ვთვლი, რომ დუმბაძესთან უნდა აღდგეს ურთიერთობები და დათო უსუფაშვილი მუშაობს ამ კუთხით, მე როგორც ვიცი... ისე, მეც იმავე სახის განცხადებას გავაკეთებ თქვენი გაზეთის ფურცლებზე: არ შეიძლება, მეჩეთი აშენდეს სააკაშვილის ხელმოწერითა და ერთპიროვნული გადაწყვეტილებით! ამ საკითხში, პირველ რიგში, საზოგადოების აზრია გასათვალისწინებელი და შესაძლოა, პოლემიკაც შედგეს სხვადასხვა დაინტერესებულ მხარეს შორის... სხვათაშორის, ეს სკანდალი ხელოვნურადაა აგორებული ხელისუფლების მიერ. საქართველოში კონფესიებს შორის არასოდეს ყოფილა პრობლემა და ეს ნუ დაგვავიწყდება!

- სწორედ ამ იდეოლოგიური განსხვავებებით არის გამოწვეული ის სამპროცენტიანი (და არა მეტი) რეიტინგიც, რომელიც მუდმივად აქვთ რესპუბლიკელებს... საზოგადოებას აქვს ეჭვები, რომ სწორედ თქვენი ავტორიტეტი და რეიტინგი იქნება საიმისოდ გამოყენებული, რომ ურეიტინგო და საზოგადოებისათვის იდეოლოგიურად მიუღებელი პარტიები აღმოჩნდნენ ხელისუფლებაში. სხვათაშორის, რასაც ბოლო წლების გამოცდილება გვიჩვენებს, სწორედ რესპუბლიკური პარტია იყო ოპოზიციური ერთობის ჩამშლელი...

- მე როგორც ვიცი, ყოველთვის რესპუბლიკელები არ ყოფილან ინიციატორები... მსგავსი საყვედური ალასანიაზეც მსმენია... შეიძლება, სხვებზეც. ჩვენ რეალობა უნდა შევაფასოთ და რეალობიდან გავაკეთოთ ანალიზი. რა თქმა უნდა, უმწიკვლო პარტია ვერ იქნება რესპუბლიკური პარტია და ის მოგონებები, რაც თქვენ გაქვთ, შესაძლოა, მთლად უსაფუძვლოც არ იყოს, მაგრამ... თუმცა, მაპატიეთ, მაგრამ მე ეჭვი მეპარება, რომ თინა ხიდაშელი აფხაზეთის დამოუკიდებლობის მომხრე ყოფილიყო... რა თქმა უნდა, ლოკალური შეცდომები იყო... ბერძენიშვილის გამოსვლაც უნდა გადამოწმდეს ეკლესიასთან დაკავშირებით... მე როგორც ვიცი, მას ბატონ მკალავიშვილთან მიმართებაში ჰქონდა პრობლემა. თუმცა, მისი პოზიციები კითხვებს ტოვებს...

- ლევან ბერძენიშვილმა რაც ილია ჭავჭავაძეზე თქვა, იმაზე ცუდი რაღა უნდა ეთქვა როდისმე... „ილია ჭავჭავაძეს - მე ასეთ ქართველ მწერალს არ ვიცნობ“, - მისი ფრაზაა... ალბათ, თქვენც გახსოვთ...

- რა თქმა უნდა, არ დაგიმალავთ, მისმა ამ ფრაზამ მეც გამაღიზიანა! ილია მოვლენა იყო ქართულ სინამდვილეში! ყველა ერს არა აქვს ბედნიერება, ილია ჭავჭავაძისნაირი კაცი ჰყავდეს! შეიძლება, სწორედ მაგ ფრაზის ბრალიც არის ის რეიტინგი, რაც აქვთ...

- სხვათაშორის, თქვენი პირველი განცხადების შემდეგ სწორედ ლევან ბერძენიშვილი იყო ის ერთადერთი რესპუბლიკელი, რომელმაც არ დაგინდოთ და მკვახე და მკვეთრი უარყოფითი პოზიცია დააფიქსირა თქვენს მიმართ... თქვენ კი, რამდენიმე დღეში სწორედ რესპუბლიკელები დაიყენეთ გვერდში...

- სხვათაშორის, პაატა ზაქარეიშვილმაც მსგავსი პოზიცია დაიკავა... თუმცა, ეს უკვე წარსულს ჩაბარდა... რა თქმა უნდა, ლოკალურ შეცდომებზე აღარ ღირს ყურადღების გამახვილება. მიმაჩნია, რომ რესპუბლიკელები განსხვავდებიან იმ რამდენიმე პარტიისგან, რომლებიც გამოკვეთილად ასრულებენ ხელისუფლების დაკვეთას! ამიტომაც გეუბნებით, რომ მე არჩევანი იმ რეალობიდან გამომდინარე გავაკეთე, როგორიც იყო და არის ქართულ პოლიტიკაში! ესენი თუ არა, აბა, ვიღა დარჩა უკეთესი? ამაზეც ვიფიქროთ...

- ვიდრე სხვა პარტიებზე ვისაუბრებთ, კობა დავითაშვილზე და ზვიად ძიძიგურზე გკითხავთ...

- თუ ლოკალურ შეცდომებს ვიგულისხმებთ, კობაზეც ბევრი რამის გახსენებას შეძლებთ, ალბათ, თქვენ... და, ზვიად ძიძიგურზეც...

- ზურაბ ნოღაიდელთან ერთად იყვნენ რამდენიმე თვის წინ, რომელიც, ბევრის აზრით, სწორედ სახელისუფლებო თამაშს თამაშობდა და ისე გაქრა პოლიტიკური არენიდან, რომ ვერც შეპირებული „ხელ-ფეხის მომტვრევა“ გვაჩვენა და ვერც რეიტინგი აიწია, ხმამაღალი მუქარების მიუხედავად...

- კობაზე ბევრი საუბარი შემიძლია... ძალიან დიდხანს ვისაუბრეთ... არ მსურდა, რამე კითხვა უპასუხოდ დარჩენოდა ჩემთან დაკავშირებით... „შენ არა ხარ კაი კაცი, გირგვლიანის მკვლელობაზე განცხადება რომ არ გააკეთეო“, - კობა მეუბნება. კობასაც ავუხსენი და ახლა თქვენი გაზეთიდან ვამბობ: ალბათ, მოვა დრო, როდესაც დეტალურად მოვყვები, რა რეაქციაც მქონდა სანდრო გირგვლიანის მკვლელობასთან დაკავშირებითაც! არ მინდა, ტრაბახად ჩამითვალოს ვინმემ, მაგრამ, დიახ - არც თავი მაქვს სამართლებელი! მე არ ვყოფილვარ საჯარო ფიგურა, მაგრამ სადაც ვიყავი და სადაც მიწევდა პოზიციების დაფიქსირება, საკმაოდ მკვეთრი განცხადებები მაქვს გაკეთებული! ეს არის სიმართლე და გიმეორებთ: არსებობენ ადამიანები, რომლებმაც მკაფიოდ იციან გირგვლიანის მკვლელობასთან დაკავშირებით ჩემი პოზიცია და გიმეორებთ: ჩემი პოზიცია იყო ძალიან მკვეთრი და უარყოფითი! თუმცა, მე რომ ხმამაღლა დამეფიქსირებინა ჩემი პოზიცია, ეს უკვე პოლიტიკაში ჩემს შემოსვლას ნიშნავდა!

- კობა დავითაშვილის თემას მივუბრუნდეთ...

- კობასთან დამჭირდა რამდენიმეჯერ რამდენიმესაათიანი საუბარი, რომ ჩემი პოზიციების მართებულობაში დამერწმუნებინა. კობა მართალი და პატრიოტი კაცია და რაც მნიშვნელოვანია ჩემთვის, თავადაც მეთანხმება მთავარში: სიცრუით არ უნდა მოვიდეთ ხელისუფლებაში! სიცრუით არ უნდა ვაცხოვროთ ხალხი და საზოგადოება... თუ ამა თუ იმ ქმედებისა და პოზიციის „შეფუთვაზეა“ საუბარი, ცარიელ ბოთლს გამოვიყენებ მაგალითად და გეტყვით - „ცარიელ ბოთლს“ მე არ „შევფუთავ“... „სავსე ბოთლს“ „შევფუთავ“ და ისე მივაწვდი საზოგადოებას... გასაგებია, რომ კითხვები ყველას მიმართ არსებობს და გარკვეული ჯგუფებისთვის მუდმივად იარსებებს... რა თქმა უნდა, ანგელოზები არავინ არ ვართ. ჩემს თავსაც არ ვთვლი ანგელოზად, თუმცა, ვინც ჩემთან დაკავშირებით რაღაც „ჩონჩხებზე“ და სხვა, მსგავს სისულელეებზე ლაპარაკობს, მათ გასაგონად ვიტყვი: სხვებზე უკეთ ვიცი ჩემი წარსული და ვთვლი, რომ სინდისით ვიცხოვრე დღემდე და ასე ვცხოვრობ ახლაც! რა თქმა უნდა, შეცდომებიც მქონია.

- თვლით თუ არა საკუთარ შეცდომად ნაციონალებთან ურთიერთობას?

- უმჯობესი იქნებოდა, უფრო ადრე გამეგო მათ შესახებ ყველაფერი და უფრო ადრევე გადამედგა სხვა ნაბიჯები, მაგრამ ერთიცაა: ჩემი შეცდომები არ ყოფილა დაგეგმილი და შეგნებულად გამიზნული ქმედებების შედეგი. ალბათ, ასევე არიან რესპუბლიკელებიც, თუმცა, თქვენ ძალიან მკაცრად შეაფასეთ თინა ხიდაშელი. მე არც ახლა მგონია, მსგავსი რამ ეთქვას მას...

- ბატონო ბიძინა, ჩვენ ადრეც გამოვაქვეყნეთ და ახლაც დავბეჭდავთ ამონარიდს იმავე ბროშურიდან...

- შეიძლება, ქვეტექსტში ასეც ჩანს და დასკვნებს თქვენვე აკეთებთ... ეს სხვა საქმეა... ალბათ, თინა უარს იტყვის თქვენს მიერ წაყენებულ ამ ბრალდებაზე...

- სოჭში გამართული შეხვედრის სტენოგრამა არსებობს, ბუკლეტად გამოცემული...

- თუმცა, თუ ეს მართლა იყო, ერთი რამ უნდა შევძლოთ ჩვენ: წარსულში დაშვებული ლოკალური შეცდომები წარსულსვე უნდა ჩავაბაროთ და პატიება შევძლოთ... რა თქმა უნდა, თუ ჩვენს მიერ დაშვებული შეცდომები არ არის მძაფრი და ამით ქვეყანას არ ვაზიანებთ... ისე, რატომ დღემდე არ გაუხსენა ვინმემ, მსგავსი ფაქტები თუ არსებობდა?

- სხვათაშორის, 1993 წელს, აფხაზეთის ომის შემდეგ, დავით ბერძენიშვილი ინიციატივითაც გამოდიოდა, გუმისთის მიღმა აფხაზური სახელმწიფო დარჩენილიყო, გუმისთის აქეთ კი - ქართული... თუმცა, რესპუბლიკელებზე პოლემიკა მართლა ძალიან შორს წაგვიყვანს და ერთს, მთავარს გკითხავთ: ის პოლიტიკური გუნდი, რომელიც გვერდით დაიყენეთ, რამდენად არის გამარჯვების მომტანი?

- ისეთივე დარწმუნებით გეტყვით, როგორც ამ რამდენიმე თვის წინ ვამბობდი: ჩვენ ორი მესამედით მოვალთ პარლამენტში! რა თქმა უნდა, შესაძლოა,

კითხვები რესპუბლიკელთა ყველა წევრის მიმართ მოძებნოთ, ასეთი თუ ისეთი, მაგრამ ჩემთვის არ არსებობს ისეთი მძიმე კითხვა, რომელიც მათ ორმაგ თამაშში დამარწმუნებდა... ასეთებთან, ვინც დარჩა ქართულ პოლიტიკაში, სხვადასხვა ფორმით ყველასთან ვაპირებ თანამშრომლობას. ყველასთან, ვისაც ცრუ პოზიცია არა აქვს! მეტიც: **იმათთანაც კი ვითანამშრომლებ, ვისაც შეშლია ოდესმე რაიმე და შემდეგ ულიარებია! ვისაც გულწრფელად ულიარებია და ვინც საკუთარი თავის საკეთილდღეოდ, პირადი გამორჩენით, შეგნებულად არ ცრუობდა და ხალხს, საზოგადოებას არ ატყუებდა!** ეს არის ჩემთვის გადამწყვეტი, თორემ, რომ გეუბნებით, შეცდომები, შესაძლოა, რესპუბლიკელებსაც ჰქონიათ... ლევან ბერძენიშვილი, იმ პოზიციის გამოხატვის შემდეგ, ჩემს მიმართ რომ დააფიქსირა, უხერხულადაც კი გრძნობდა თავს... მე თვითონ გადავწყვიტე, რადგან ჩვენ ერთად სხვა საქმეები გვაქვს საკეთებელი...

- იგივე „სხვა საქმეები“ არ გაქვთ საკეთებელი ნინო ბურჯანაძესთან, ლევან გაჩეჩილაძესთან ერთად? ვთქვათ პირდაპირ: ხალხი თქვენგან მთელი ოპოზიციური სპექტრის გაერთიანებას ელოდება და ვერ აღგიქვამთ მარტოოდენ რესპუბლიკური პარტიის პარტნიორად... მით უფრო, ბურჯანაძისა და „სახალხო კრების“ პოზიცია არ არის უარყოფითი და ისინი არ თაკილობენ თქვენთან თანამშრომლობას... მეტიც: ნონა გაფრინდაშვილით დაწყებული და ლუკა კურტანიძით დამთავრებული, ცალსახად თქვენს მიმართ მხარდამჭერი პოზიციებით გამოირჩევიან. მით უფრო, თქვენც შეხვდით ქალბატონ ნონას, თქვენი შვილი ბერაც შეხვდა თქვენთვის მოქალაქეობის აღდგენის მოთხოვნით გელათიდან სამების ტაძრამდე ფეხით ჩამოსულ სოსო ჯაჭვლიანს, ლუკა კურტანიძესა და მერაბ შათირიშვილს...

- კი, კი... მართლა ძალიან კარგი ხალხია, ძალიან საინტერესო პიროვნებები არიან... სხვათაშორის, ამ რამდენიმე დღის წინ დიმასაც შევხვდი, ჯაიანს... გადავეხვიე... ახლა, რაც შეეხება ნინოს... ჩვენ გვაქვს განსხვავებული შეხედულებები! **ბურჯანაძე ისევ ფიქრობს, რომ ქუჩიდან უნდა მოხდეს პრეზიდენტისა და ხელისუფლების შეცვლა... ეს ერთი ფაქტიც საკმარისია საიმისოდ, რომ ჩვენ თავი შევიკავოთ ურთიერთობისაგან. ჩემი პრინციპული ხედვაა, რომ არცერთი ქართველი არ უნდა ვაცემინო და არ უნდა გავალახვინო ამ რეჟიმს ჩემი პოზიციის გამო! და, მე მაქვს იმის რწმენაც და სურვილიც, რომ სწორედ ასე მოვიგებთ არჩევნებს! და მოვალთ ისე, რომ არ დაიღვაროს სისხლი და არ იტიროს არავინ! სხვათაშორის, ამ ცოტა ხნის წინ საჩხერეში განვითარებული მოვლენების გამო საჩხერლებსაც მოვუწოდე სიმშვიდისაკენ...**

ჩემთვის პრინციპული ხაზი გავლებული იყო იქ, რომ ბურჯანაძე არ თამაშობდა, მას ჰქონდა გამოცდილება, თანამოაზრეთა კარგი გუნდით იყო წარმოდგენილი „სახალხო კრების“ სახით, მაგრამ მისი პოზიცია - ბრძოლის არენა გადაიტანოს ქუჩაში - მიუღებელია! სხვა გზა არ ჩანს - ჩვენ ერთად ვერ ვიდგებით! ძირითადი განსხვავება ჩვენი პროდასავლური პოზიციებია, რომელსაც ნინო არ იზიარებს...

- თქვენ ერთგან ბრძანეთ, რომ შეკითხვები გქონდათ ბურჯანაძის მისამართით. დაუსვით მას ეს შეკითხვები ჩვენი გაზეთის ფურცლებიდან და შესაძლოა, მანაც გასცეს ამ კითხვებს პასუხი... მით უფრო, ნინო ბურჯანაძეს არ სჯერა, რომ არჩევნების გზით შესაძლებელია ამ ხელისუფლების შეცვლა. ვთქვათ სიმართლე - ამის არც საზოგადოების უმრავლესობას სჯერა. და ამ შემთხვევაში, ბურჯანაძისთვის, ისევე, როგორც ქართული პოლიტიკური სპექტრის დიდი ნაწილისთვის, ქუჩა ერთ-ერთი „იარაღი“ და ბერკეტია საარჩევნო გარემოს შესაქმნელად. „ერთიანი სახალხო გადაწყვეტილებით შევცვალოთ ეს ხელისუფლება და შემდეგ ჩავატაროთ დემოკრატიული არჩევნები“, - ეს ბურჯანაძის პოზიციაა...

- გასაგებია, მაგრამ ასეთი რწმუნება არავის გაგვაჩნია, რომ მსგავს შემთხვევაში ყველაფერი მშვიდობიანად დამთავრდება...

- ამ კითხვას, ვფიქრობთ, „კუდებს“ გამოაბამს ხელისუფლება... თქვენ რუსეთს აგრესორი და ოკუპანტი ქვეყანა უწოდეთ, მაგრამ სახელისუფლებო არხებისა და „ექსპერტების“ მიერ კვლავ პუტინთან დაახლოებულ კაცად და „პუტინის პროექტად“ იწოდებით...

- **ახლაც ვამბობ, რომ ოკუპირებულია ჩვენი ტერიტორიები, მაგრამ ყოველ წამს ამის ხსენებას არ ვთვლი მიზანშეწონილად!** ამათ სურთ, რომ ამათივე ენით ვესაუბრო ყველას, ვაგინო ყველა, მაგრამ ამაოდ... მე ჩემი მოქმედებისა და მოღვაწეობის სტილი მაქვს... პუტინი რომ ხელისუფლებაში მოდიოდა, მე იმ დროს წამოვედი რუსეთიდან... ახლა, გამოვდგე და სააკაშვილის სიტყვებით ვაგინო პუტინი - არ მიმაჩნია ეთიკურად, რადგან პუტინი იქნება თუ სხვა ვინმე, ჩვენ უნდა გავაცნობიეროთ, რომ რუსეთთან მოგვიწევს მოლაპარაკების მაგიდასთანაც და ისეც - საუბარიც და ურთიერთობაც. ჩვენ პატივი უნდა ვცეთ ჩვენს ყველა მეზობელს! **ამერიკის ელჩთან ბასთან შეხვედრისასაც ვთქვი და ახლაც ვიმეორებ: მე დარწმუნებული ვარ, რომ მოვალთ ხელისუფლებაში და ისიც ვიცი, რომ საჭირო იქნება, დაველაპარაკოთ რუსეთის ხელისუფლებასაც! რა თქმა უნდა, ძალიან კარგია, როცა თავისუფალ სავაჭრო ურთიერთობებს ვამყარებთ ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, მაგრამ არც რუსეთის ბაზრის ზერელედ ხსენებაა სასურველი რამ... უდიდესი ბაზარია... და, რაც მთავარია, რუსეთში მოღვაწეობით მილიონზე მეტი ჩვენი თანამოქალაქე ირჩენს თავს და არჩენს ოჯახებს... ეს უნდა დავივიწყოთ?** ადამიანთან და ადამიანთა ჯგუფებთან ურთიერთობების დამყარებაა მთავარი, თორემ მტრად მოკიდებაზე ადვილი რა არის?

- ისევ ბურჯანაძის თემას მინდა მივუბრუნდეთ...

- თქვენი გაზეთის ფურცლებზე ასეთი სახის განცხადება მინდა გავაკეთო: წინა კვირაში სოციალ-დემოკრატიული პარტიის თავმჯდომარე ჟორჟოლიანისგან მივიღე წერილი და სხვათაშორის, ვიზიარებ მის პოზიციებს და ეს იქნება ჩემი პოზიციაც... ყველას გასაგონად ვაკეთებ განცხადებას: **იმ პარტიებს, რომლებიც ვერ გაერთიანდებიან ჩვენს კოალიციაში, მაგრამ არ არიან იდეოლოგიურად მიუღებელნი, ვთავაზობთ მაჟორიტარული წესით არჩევნებისას საერთო კანდიდატზე შესაძლო შეთანხმების ვარიანტს...**

- ძალიან სერიოზული განცხადებაა, ბატონო ბიძინა...

- დიახ, იმ პარტიებს, რომლებიც არ იქნებიან კოალიციაში „ქართულ ოცნებასთან“ და რომლებიც არ ტოვებენ ხელისუფლებასთან შესაძლო თანამშრომლობის ეჭვს, ვაძლევთ შესაძლებლობას და ვპირდებით, შეთანხმების შემთხვევაში ხელს არ შევუშლით მაჟორიტარულ არჩევნებში კანდიდატების წარდგენისას! დიახ, მსგავს შემთხვევაში მივაღწევთ შეთანხმებას საერთო კანდიდტზე!

- და ბიძინა ივანიშვილი იმ საერთო კანდიდატს დაუჭერს მხარს?

- რა თქმა უნდა, ოღონდ, გიმეორებთ: ჩვენ არ უნდა გვქონდეს ეჭვი ხელისუფლებასთან მათი შესაძლო თანამშრომლობის შესახებ! და მთავარ საკითხებზე ჩვენი ხედვები არ უნდა იყოს საპირისპირო...

- თქვენ რამდენიმეჯერ დაასახელეთ ის პოლიტიკური ძალები, რომლებიც, თქვენი აზრით, თანამშრომლობენ ხელისუფლებასთან. დაასახელებთ თუ არა ისეთ პოლიტიკურ ძალებს ან პიროვნებებს, რომლებზეც დარწმუნებით შეგეძლებათ იმის თქმა, რომ ისინი არანაირად არ არიან ამ რეჟიმთან გარიგებულნი?

- მე თავს ვარიდებ ვინმეს მხილებას... ჩემი მხრიდან არ იქნება ეთიკური იმ ხალხის დასახელება, რომლებიც ამ ხელისუფლებასთან თანამშრომლობაში არიან ეჭვმიტანილნი, ხოლო რაც შეეხება ამ რეჟიმთან გარიგებაში არმყოფ ძალებს... ეს ყველაფერი აისახება ჩვენს ქმედებებში! სხვათაშორის, იმათაც დაველაპარაკებით, რომლებიც შეიცვლიან პოზიციებს და უარს იტყვიან ხელისუფლებასთან გარიგებაზე... მოგეხსენებათ, „ქართული პარტიიდან“ წამოვიდა სოზარ სუბარი, რომელთანაც ვთანამშრომლობთ ჩვენ... ლეიბორისტებს გამოეყო ქალბატონი ნესტან კირთაძე. მასთანაც ვთანამშრომლობთ. ერთი შეხვედრა გვქონდა და კიდევ ვაპირებ მასთან შეხვედრას... თუ ოდესმე ვინმემ შეცდომა დაუშვა და იმ პოლიტიკურ გუნდში აღმოჩნდა, სადაც მისი ადგილი არ არის, ეს არ არის დანაშაული და რა თქმა უნდა, ამ ნაბიჯის გამოსწორების შემთხვევაში ჩვენ განვიხილავთ ნებისმიერ მათგანთან თანამშრომლობის პერსპექტივებს. გიმეორებთ: დღევანდელი გადასახედიდან, თანამშრომლობა გამორიცხულია რამდენიმე პარტიის ლიდერთან, თორემ პარტიის წევრებთან მიმართებაში ჩვენ პრობლემები არ გვაქვს! მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ აღიარებენ ძველ შეცდომებს! მეტიც - ჩვენ თავად გავუწვდით ასეთ ადამიანებს თანამშრომლობის ხელს... დიახ, თუ საკუთარ პოზიციებს გადახედავენ, ჩვენ სხვებთანაც და შესაძლოა, ლიდერებთანაც კი ვითანამშრომლოთ!

- ლევან გაჩეჩილაძე საერთოდ არ გიხსენებიათ არცერთ თქვენს წერილში თუ გამოსვლაში. არადა, პოლიტიკაში თქვენი შემოსვლის წუთიდანვე გაუჩინარდა აქტიური პოლიტიკიდან...

- სხვათაშორის, მართალი ბრძანდებით, ჩემი პოზიცია ლევანთან დამოკიდებულებაში არც დამიფიქსირებია... საზოგადოებას აქვს თავისი მიდგომა მის მიმართ.

- თქვენ რა დამოკიდებულება გაქვთ?

- აქაც მძიმედ არის საკითხი. რა თქმა უნდა, კითხვები არსებობს ლევანთან. პირადად ვიცნობ ორივე ძმას. უმცროსს უფრო ხშირად ვხვდებოდი ხოლმე და რაღაც ეტაპზე ვმეგობრობდით კიდეც. ის კონცერტებიც, ის ღონისძიებებიც, „უცნობის“ სახელით რომ ატარებდა, მეც დამიფინანსებია... სხვათაშორის, ჩემთან მოიტანა თავისი პირველი ლექსებიც... ამ ეტაპზე არცერთი მხრიდან არ ყოფილა აქტიურობა, თუმცა, დრო წინ გვაქვს...

- ბატონო ბიძინა, ერთ უხერხულ კითხვას დავსვამთ და იმედია, ისეთივე გულწრფელობით გვიპასუხებთ, როგორც აქამდე...

- ბრძანეთ...

- როგორც თავად აცხადებთ და საზოგადოებისთვისაც ცნობილია, ხელისუფლებამ არაერთხელ სცადა ოპოზიციის წევრთა მოსყიდვა და დაშანტაჟება... პირდაპირ გკითხავთ - თქვენს მიერ გაღებული ფინანსებით ვაჭრობდა ხელისუფლება ოპოზიციის წარმომადგენლებთან? ანუ, თქვენი ფული იხარჯებოდა მათ მოსყიდვა-დაშანტაჟებაზე?

- **ცალსახად გიპასუხებთ: არა! არასდროს არ ყოფილა შემთხვევა, მიშას მსგავსი საქმეებისთვის ჩემთვის ფული ეთხოვოს! როგორ გეკადრებათ? მაგას როგორ გამიბედავდა? ყველაფერი, რაც გაკეთდა ჩემს მიერ, იყო გამჭვირვალე და ოფიციალურად დაფინანსებული! ერთი იყო სოროსის ფონდად წოდებული ფონდი და მეორე - საქართველოს გადარჩენისა თუ ძალოვანი სამინისტროების განვითარების ფონდი, ზუსტი დასახელება ახლა არ მახსოვს. თუ საჭიროდ ჩათვლით, მაგასაც დაგიზუსტებთ. ხმამაღლა ვაცხადებ: ყველაფერი ჩემი ინიციატივით კეთდებოდა!**

- ისე, მართლა საინტერესოა, სააკაშვილი თვითონ მოდიოდა თქვენთან კონსულტაციების მისაღებად თუ თქვენ თავად მიბრძანდებოდით ხოლმე მასთან? იმასაც ამბობენ, ივანიშვილის სახლში სააკაშვილის მიღება არ სურდა და სულ ნეიტრალურ ადგილებში ხვდებოდაო...

- მოდით, ამ შეკითხვას უპასუხოდ დავტოვებ. მიმაჩნია, რომ ჩემი მხრიდან არაეთიკური იქნება ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა. ისევ წეღანდელ კითხვას მივუბრუნდები... **ერთხელ წამოსცდა მიშას ჩემთან, რომ კონკრეტული თანხის სანაცვლოდ გარკვეული სახის მოლაპარაკებას აპირებდნენ ერთ-ერთი ოპოზიციური პარტიის ლიდერთან და თანხაც დაასახელა! ისეთი მკვეთრად უარყოფითი რეაქცია მქონდა, მეორედ ვინ გამიბედავდა მსგავს თემაზე დალაპარაკებას და მით უფრო, ფულის თხოვნას?! „თუ მსგავს რამეს გააკეთებ, ხელსაც აღარ ჩამოგართმევ-მეთქი“, მაშინ ვუთხარი მიშას.**

- ბოლო-ბოლო, „მოილაპარაკეს“?

- ჩემი ასეთი რეაქციის შემდეგ მსგავს ინფორმაციებს აღარ მეუბნებოდნენ. ასე რომ, არ ვიცი, როგორ დასრულდა მათი მცდელობები...

- ბატონო ბიძინა, „ვარდების რევოლუციის“ პერიოდში თქვენ მართლა გულწრფელად გჯეროდათ სააკაშვილის?

- **გულწრფელად მჯეროდა, არ გიმალავთ...**

- მის ხასიათს, თუ გნებავთ - ფსიქიკას, ვერ ამჩნევდით „ხარვეზებს“?

- იმდენად იყო ეიფორიაში მთელი ქვეყანა და იმდენად უნდოდა საზოგადოებას ძველი რეჟიმის გაშვება, რომ მეც ხალხის გულისთქმას ავყევი... ალბათ, ეს ჩემი შეცდომაც გახლდათ... შეიძლება, ვინმესთვის - დანაშაულიც... სამწუხაროდ, სააკაშვილის სახე რომ გვიან გამოჩნდა, მაგაში ჩემი „დამსახურებაც“ არის... ეს პლუსია თუ მინუსი, ცალკე საკითხია. **შეიძლება, ჯობდა, ადრევე გვცოდნოდა, ვინც იყო სააკაშვილი!**

- თქვენს მეორე შეცდომად, გნებავთ - დანაშაულად თვლიან იმასაც, და ამბობენ, თითქოს ის ტყვია-წამალი, რომლითაც სხვა მამულიშვილებთან ერთად მე და ბექა სივსივაძეც რომ დაგვხრიტეს 26 მაისს, ის იარაღი და ტექნიკური შეიარაღება, ყველაზე მძაფრად 7 ნოემბერს და 26 მაისს რომ გამოსცადეს ქართველ ხალხზე, ის ხელკეტები, ნონა გაფრინდაშვილს და ელიზბარ ჯაველიძეს რომ მოუღერეს, ის გაზისა თუ აკუსტიკური მანქანა-დანადგარები, საკუთარ ერზე რომ გამოსცადეს ამ ულმერთოებმა - სწორედ ბიძინა ივანიშვილის თანხებით იყო შეძენილი...

- მუდმივად საუბრობენ იმაზე, რომ მე ვეხმარებოდი სააკაშვილს და სააკაშვილის მთავრობას, როდესაც ესენი მოვიდნენ ხელისუფლებაში. **დღეს თქვენი გაზეთის ფურცლებიდან ვაკეთებ ამ განცხადებასაც და მორჩნენ ამ და მსგავს სისულელეებზე ლაპარაკს! მე ასე არ ვფიქრობ! დიახ, მე არ ვთვლი, რომ ვეხმარებოდი პირადად სააკაშვილს და მის მთავრობას! მე ვთვლიდი და გულწრფელად ვთვლი დღესაც, რომ მხოლოდ ჩემს სამშობლოს და ჩემს ქვეყანას ვეხმარებოდი! მეტიც: ხმამაღლა ვაცხადებ და ამის მოწმე კობა დავითაშვილიც არის, რომელსაც ტყუილს მართლა ვერანაირად ვერ ათქმევინებს ვერავინ და რომელიც სიცრუეში ძმასაც არ დაზოგავს: კორუფციასთან ბრძოლა ჩემი ინიციატივით მოხდა, ჩემი ოცნება იყო კორუფციის დამარცხება და რაღაც ფორმით ეს შევძელით კიდეც, თორემ დღეს კი ვუყურებთ სააკაშვილს და ვხედავთ, რასაც და როგორც აკეთებს. როგორ გაამწაროს ხალხი, სულ იმის ფიქრშია!**

ერთ ამბავსაც მოგიყვებით: სოსო ქუთათელაძე იყო მაშინ გვარდიის უფროსი და ის კურირებდა თითოეულ შენაძენს, როცა გვარდიისთვის ფორმის შესაძენად ვრიცხავდი თანხებს...

მიშასთვისაც არაერთხელ მაქვს ნათქვამი და სხვებიც არიან ამის მოწმეები: **მე ყოველთვის კატეგორიული წინააღმდეგი ვიყავი, ჩემი ფულით იარაღი შეეძინათ! „გასაგებია, რომ სახელმწიფოს იარაღი სჭირდება, მაგრამ მე ჩემი პრინციპები მაქვს - არცერთ შემთხვევაში ჩემი ფულით არ შეიძინოთ იარაღი!“ - ამ სიტყვებს ვეუბნებოდი მიშასაც და სხვათაშორის, სხვებთან ერთად, რომლებსაც ახლა არ დავაკონკრეტებ, სოსო ქუთათელაძეც არის ამის მოწმე!**

- საპატრულო რეფორმის დაფინანსებაში თუ მიგიღიათ მონაწილეობა?

- პატრულისთვის ჩვეულებრივი მანქანები იყიდეს ჩემი ფულით. **გიმეორებთ: არავითარი სპეცმანქანები ჩემი ფინანსებით არ შეუძენიათ!** 7 ნოემბერს რომ გამოიყენეს, მაშინ დავინახე მეც, რომ მსგავსი მანქანები ჰქონდათ... მე მაქვს ჩემი ადამიანური, ცხოვრებისეული მკვეთრი პოზიციები და რა თქმა უნდა, მსგავსი ტექნიკის შეძენაში მე არავითარ შემთხვევაში არ დავეხმარებოდი! ეს არის ჩემი ოფიციალური პოზიციაც და პასუხიც! **მეტსაც გეტყვით: ესენი ვერც გაბედავდნენ ჩემი ფულით იმ იარაღისა თუ ტყვია-წამლის შეძენას, რომელსაც ასე მწარად ახსენებენ ნათელაშვილი და სხვები! გიმეორებთ: ჩემი ფულით სამხედროებს ტანსაცმელი უყიდეს. სხვათაშორის, პირველი სამხედრო ფეხსაცმლის შემოტანას პირადად ვაკონტროლებდი. იმის შემდეგ საბაზრო ფასში იყიდეს იგივე ფეხსაცმელი, თანაც იმავე კომპანიისგან! ეს [illegible] ფულის კეთება დაიწყეს მერე.** [illegible] ვაფინანსე გარნიზონების მშენებლობა... თანხის ზუსტი რაოდენობა ახლა აღარ მახსოვს, მაგრამ იმდენი იყო, რომ ყველა გარნიზონის მშენებლობას უნდა ჰყოფნოდა, მაგრამ ბოლოს ველარ ვაკონტროლებდი ამ თანხის ხარჯვით პროცესს. ოქრუაშვილის წასვლის პერიოდი იყო და მას[illegible]რდნენ“ ამ თანხების გაქრობასაც... **[illegible]ველ წლებში „სოროსის ფონდით“ მეც ვრიცხავდი თანხებს, რათა სახელმწიფო მოხელეებს ხელფასები მომატებოდათ და ამით, გარკვეულწილად, მართლა რეალურად დავამარცხეთ იმ წლებში კორუფცია...**

- ანუ, თქვენ თქვენს მიერ გაღებულ თანხებს აკონტროლებდით და [illegible]ლებლად თვლით, რომ თუნდაც [illegible] ფასისთვის გადარიცხული თანხით იარაღი შეეძინათ?

- მე ანგარიშებს ვითხოვდი! რა თქმა უნდა! ვითხოვდი ეკიპირების ანგარიშებსაც და მშენებლობის ანგარიშებსაც...

- ანუ კონტროლის მექანიზმები გქონდათ...

- რა თქმა უნდა!

- თქვენს ქველმოქმედებაზე იშვიათად საუბრობთ... არადა, საჯარო სკოლების უმეტესობა თქვენი ფინანსებით იყო გარემონტებული...

- 400 სკოლა რომ გარემონტდა, [illegible]მოცი მილიონი პირდაპირ ბიუჯეტში დავრიცხე, რაც ქველმოქმედებაში არ ითვლება... მათ უნდოდათ, რომ თავად [illegible]რათ ამ სკოლების გარემონტება... სიმართლე გითხრათ, მე არც მქონდა რაღაც [illegible]ციები და დაუფიქრებლად გადავურიცხე ეს თანხა. „დაიბრალეთ თქვენ-მეთქი“ ვეუბნებოდი და ასევე ვეუბნებოდი სოფლის მეურნეობაზეც... რამდენიც იყო სა[illegible] მზად ვიყავი, მთლიანი თანხა გა[illegible] ოღონდ სოფლის მეურნეობის განვითარება სწორად მომხდარიყო... გლეხებს ვუყურებდი, მათი საცოდაობით [illegible]დი... და იმ ხარების საცოდაობით, გლეხებს რომ ამუშავებდნენ. „მირჩევნია, მე [illegible]დო ზურგზე ის ტვირთი, ვიდრე იმ [illegible]ცოდავებულ ხარებს ვუყურო-მეთქი“ ვეუბნებოდი და სერიოზულ დაფინანსებასაც ვთავაზობდი, მაგრამ...

- იმასაც ამბობენ, თითქოს კახა ლომაიას ძმა თქვენს ფირმაში მუშაობს ხელმძლვანელ თანამდებობაზე მოსკოვში...

- **დიახ, ლომაიას ძმა დღემდე მუშაობს ჩემს სტრუქტურებში რუსეთში და არის ძალიან წესიერი კაცი, მე ასე ვთვლი...** საკუთარი ძმის გამო თვითონაც წითლდება ხოლმე, როცა მხვდება... სხვათაშორის, კახა ლომაიას არც ვიცნობ... ერთხელ ვარ შენახვედრი...

- სხვათაშორის, ლომაიასეულ რეფორმას თავის დროზე ალფრთოვანებულები შეხვდნენ რესპუბლიკელები, განსაკუთრებით - ლევან ბერძენიშვილი...

- გეთანხმებით, ეს შეცდომაა! მაგრამ ეს არ არის ღალატი! თუ რესპუბლიკელებს ვუბრუნდებით, გიმეორებთ - ეს იყო შეცდომა, მაგრამ არა - ღალატი! ისე, თუ უკან დაბრუნებაა, საკუთარ თავს აქვე გავისამართლებ და გეტყვით: **დიახ, მე გაცილებით ადრე უნდა გამეგო, ვინ იყვნენ ესენი და მაინცდამაინც 7 ნოემბერი არ უნდა გამხდარიყო ჩემთვის ამ ყველაფერზე „ფარდის ამხდელი“! სანდრო გირგვლიანის მკვლელობის შემდეგ მე დისტანცირებას ვახდენდი სააკაშვილისგან, მაგრამ არა იმ დოზით, თურმე, რა დოზითაც საჭირო ყოფილა!**

- გიგა ბოკერიას ფაქტორი არის კითხვის ნიშნებით სავსე. ირაკლი ალასანიას და გიგა ბოკერიას შეხვედრებზე რომ არაფერი ვთქვათ, თქვენი დამოკიდებულება როგორია მისი პერსონის მიმართ? რამდენად დადებით მოვლენად მიგაჩნიათ ამ ხელისუფლებაში და რამდენად უარყოფითად - ქვეყნისათვის?

- მე არ დავმალავ და შეგიძლიათ, დაწეროთ, რომ გიგა ბოკერია მე ოდესღაც ძალიანაც მომწონდა! სხარტი გონების, ახალგაზრდა, განათლებული ბიჭი... ერთხელ გავიხსენე კიდეც მასთან ჩემი ურთიერთობა 2008 წელს, ომის დაწყებასთან დაკავშირებით... მე ვერიდებოდი ხოლმე ყველასთან შეხვედრას, მაგრამ მიშამ თხოვნით შევხვდი გიგას... სხვათაშორის, მაშინაც გიგას პირით უნდოდა საკუთარი სათქმელის ჩემამდე მოტანა... სამხრეთ ოსეთის პრობლემებზე იყო მაშინ საუბარი...

- ბატონო ბიძინა, თუ დავკონკრეტდებით, თქვენთვის „სამაჩაბლო“ უფრო მისაღებია თუ „სამხრეთ ოსეთი?

- ისტორიულად „სამაჩაბლო“ ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ოლქის მხოლოდ ერთი ნაწილია და, დღევანდელი რეალობის გათვალისწინებით, „სამხრეთ ოსეთად“ მოხსენიება უფრო მიზანშეწონილად მიმაჩნია. გულწრფელად გეტყვით, ახალი სახის დაპირისპირებებისგან თავი უნდა შევიკავოთ, რადგან არც საამისო ძალა გვაქვს და არც სურვილი, ასე მგონია...

- თქვენ არსად გაგიცხადებიათ თქვენი დამოკიდებულების შესახებ... ვინ არის თქვენთვის ზვიად გამსახურდია?

- თუ არც ახლა ვისაუბრებთ ბევრს, შეიძლება, უკეთესიც იყოს... ბევრი ზვიად გამსახურდიას სახელს ამოეფარება ხოლმე და ისე ცდილობს პოლიტიკური ქულების დაგროვებას. **ის იყო პატრიოტი კაცი, რომელიც არ ცრუობდა, როგორც სააკაშვილი ცრუობს! ამას ჩემთვის პრინციპული მნიშვნელობა აქვს... ზვიადს გულწრფელად უყვარდა სამშობლო და მისი ღვაწლი ქვეყნისთვის დამოუკიდებლობის მოპოვების საქმეში უდიდესია! გიმეორებთ: ზვიადი ჩემთვის, გულში, გულის სიღრმეში პოზიტიური პიროვნება და პატრიოტი კაცია!**

- 1991-92 წლების მოვლენებს როგორ აფასებთ, ბატონო ბიძინა? არც იმდროინდელ მოვლენებზეა თქვენი პოზიცია ცნობილი საზოგადოებისთვის...

- რა თქმა უნდა, საშინელება მოხდა მაშინ! ყველაზე ცუდი, რაც შეიძლებოდა, რომ ჩვენს უახლეს ისტორიაში მომხდარიყო, სწორედ 1991-92 წლებში მოხდა! ამის შემდგომ ვეღარ გავიმართეთ წელში...

- ეთანხმებით თუ არა, რომ 1991-92 წლების მოვლენა იყო კანონიერი ხელისუფლების დამხობა ძალადობრივი გზით, რომ ეს იყო სახელმწიფო გადატრიალება და პუტჩი?

- რა თქმა უნდა! რა თქმა უნდა! აბსოლუტურად!

- თუ ეს იყო სახალხო ამბოხი, როგორც წლების განმავლობაში აჩვევდა ქართველ საზოგადოებას ესა თუ ის პოლიტიკოსი?

- არა! ეს იყო აბსოლუტურად სამხედრო გადატრიალება! მეტსაც გეტყვით: ისიც ვიცი, როგორც ხდებოდა და შიგნიდანაც მაქვს ინფორმაციები...

- და რომელ ინფორმაციებსაც, რა თქმა უნდა, დღეს ვერ გაგვიმხელთ?

- არა, რატომ? რატომ ვერ გავბედავ და ვერ ვიტყვი, როგორ ფიქრობთ? ყველაფერსაც ვიტყვი, მაგრამ ახლა იმდენად საინტერესო შეიძლება არც იყოს... თუ გსურთ, მომავალში ვისაუბროთ ამ თემებზე...

- ბატონო ბიძინა, მეოთხე თვეა, რაც პოლიტიკაში ხართ... ხალხი თქვენგან გაცილებით უფრო მეტ აქტიურობას ელის, არადა, თითქოს პასიურობს თქვენი გუნდი... საზოგადოება უკმაყოფილოა თქვენი უმოქმედობით...

- მე ვთვლი, რომ ნაწილობრივ, შესაძლოა, საყვედურადაც მივიღო თქვენი ნათქვამი... თუმცა, ისიც ვთქვათ, რომ საზოგადოება რადიკალიზმს შეეჩვია ბოლო წლების განმავლობაში. ვთვლი, რომ, თუ მსგავსი პოზიცია აქვს საზოგადოების გარკვეულ ნაწილს ჩემთან და ჩემი გუნდის ქმედებებთან დაკავშირებით, ამ შემთხვევაში მათი პოზიცია არასწორია. ისინი ანალიზს განვლილი წლების განმავლობაში მომხდარი მოვლენების ფონზე აკეთებენ, მე კი მიმაჩნია, რომ ყველაფერი სწორად კეთდება და სწორი მიმართულებით მიდის! ქართველები რომ სულსწრაფები ვართ, არც ეს არის, ვფიქრობ, ვინმესთვის უცხო. ადეკვატურად უნდა შევაფასოთ პროცესები...

- ანუ, თქვენი მზადება არის „მზადება ნახტომისათვის“?

- რა თქმა უნდა... თუმცა, ნახტომს არ დავარქმევდი... მკვეთრი და რადიკალური ქმედებების დრო ახლა არ არის... აქამდე მეც მჭირდებოდა გარკვეულწილად ჩამოყალიბება რაღაც საკითხებში. ამ ხნის განმავლობაში მხოლოდ ერთადერთ კვირა დღეს მივეცი საკუთარ თავს დასვენების უფლება... სხვათაშორის, ამ დატვირთული რეჟიმის დაძლევაში ისიც მიწყობს ხელს, რომ სპორტს მივდევ...

- სიგარეტს ეწევით, ბატონო ბიძინა?

- არა, არა... მაგის დრო სად მაქვს?! რომ ვეწეოდე, ალბათ, ამდენს ვერც შევძლებდი. **მე ყოველ დილით ვაკეთებ იოგას და ეს მშველის, თუმცა, აღვნიშნოთ აუცილებლად, რომ იოგა არ არის ჩემი მსოფლმხედველობა. აბსოლუტურად არ ვიზიარებ მას, თუმცა, იოგა ძალიან კარგი სპორტია და ძალიან სასარგებლოა სახსრებისთვის...** ისე, ოდესღაც მეც ვეწეოდი, მაგრამ არასდროს ვყოფილვარ ძლიერი მწეველი. სულ სპორტისკენ მქონდა მიდრეკილება...

- ისე, რომ არ დაგიმალოთ, აპოლიტიკურ თემებზე სასაუბროდ ჭორვილაშიც გვინდა თქვენთან სტუმრობა...

- კი ბატონო, ვერ ვხედავ ვერანაირ პრობლემას...

- გავაგრძელოთ საუბარი... წეღან საუბარში ირაკლი ოქრუაშვილი ახსენეთ...

- **ოქრუაშვილი ამათი ტიპიური სახეა. რა თქმა უნდა, ვფიქრობ, რომ ის თანამშრომლობს ამ ხელისუფლებასთან და დღესაც ამ გუნდის წევრია! მათ მოუვიდათ შიდა კონფლიქტი, თუმცა, ახლა კვლავ ერთად არიან, მე რამდენადაც ვიცი...**

- თქვენ ამბობთ, რომ თქვენთვის მიუღებელია ყოველგვარი რევოლუციური სცენარი, მაგრამ ხალხს ამ რეჟიმის პირობებში სამართლიანი არჩევნების ჩატარების იმედი არა აქვს და ჰგონია, რომ სააკაშვილი კვლავ საარჩევნო ხმების გაყალბების გზით წავა. ამ შემთხვევაში რა მექანიზმები გაქვთ ხმების დასაცავად და როგორ უნდა შეინარჩუნოთ გამარჯვება?

- ძალიან კარგი კითხვაა და გიპასუხებთ, მით უფრო, არსად მისაუბრია ამ კუთხით... მუდმივად ამას ვგულისხმობდი, როცა ვამბობდი, ორი მესამედით მოვალთ ხელისუფლებაში-მეთქი. ერთპარტიულობაც დამწამეს, არადა, ჩვენს კოალიციაში არ არის მხოლოდ ერთი პარტია და სწორედაც რომ მრავალპარტიული კოალიცია გვაქვს და ჩვენი გამარჯვების შემთხვევაშიც, პარლამენტი მრავალპარტიული იქნება. ვაცნობიერებ რეალობას და გეტყვით, რომ ჩვენთან გაყალბების საწინააღმდეგოდ იურისტთა ჯგუფები მუშაობენ. ისე, სულაც არა მაქვს იმის განცდა, რომ ესენი - ამ ხელისუფლებას ვგულისხმობ - ასე უცებ შეიცვლებიან და სუფთა ხელებით ჩაატარებენ არჩევნებს. რა თქმა უნდა, სიცრუეს და გაყალბებას ძალადობის გზითაც ეცდებიან, მაგრამ მე მოვლენების განვითარებას ასე ვხედავ: **ვფიქრობ, არჩევნებამდე ამერიკის ადმინისტრაციას საკმაოდ მკვეთრი დამოკიდებულება ექნება და ეს უკვე იკვეთება კიდეც. ვთვლი, რომ გაყალბების შემთხვევაში, არც ამერიკა და არც ევროპა ხელს არ მოაწერენ არჩევნების გაყალბების მორიგ პრეცედენტს...**

- გაყალბებაში რა და რამდენი პროცენტი გაქვთ ნაგულისხმები?

- რა თქმა უნდა, ხუთპროცენტიანი ცდომილებისგან დაზღვეულები არ ვართ, მაგრამ „ნაცმოძრაობა“ ოცი პროცენტით ვერავითარ შემთხვევაში ვერ გააყალბებს საარჩევნო შედეგებს! ჩვენ უნდა ავუხსნათ და რეალურად დავარწმუნოთ საზოგადოება ყველა ნიუანსში. თეთრი და შავი ახლა იმდენად მკვეთრად არის გამიჯნული და გამოკვეთილი ერთმანეთისგან, რომ მთავარია, ეს ყველაფერი სწორად და გასაგებ ენაზე მივიტანოთ საზოგადოებამდე. მე ამის იმედიც მაქვს, რომ ეს ასეც იქნება.

- და თუ მაინც წავიდა ეს რეჟიმი რისკზე და გააყალბა არჩევნები?

- **იმ შემთხვევაში, თუ ოცი და ოცდაათი პროცენტის გაყალბება მოინდომა ხელისუფლებამ, რა თქმა უნდა, მსგავს შემთხვევაში ჩვენ ანგელოზები ვერ ვიქნებით! დიახ, ქუჩაშიც დავდგებით და ხმებსაც დავიცავთ! გიმეორებთ: კანონით განსაზღვრული ყველა მეთოდით დავიცავთ ჩვენს ხმებს!**

- თუ საჭირო გახდება, ბიძინა ივანიშვილი მოუწოდებს ხალხს ქუჩაში გამოსვლისაკენ?

- რა თქმა უნდა! თუ საჭირო გახდა, ხმების დასაცავად ხალხს ქუჩაში გამოსვლისკენაც მოვუწოდებ! ქართველი ხალხი ასე ადვილად აღარ დათმობს გამარჯვებას! ეს არ იქნება ქუჩიდან ხელისუფლების ძალით დამხობა, მაგრამ **ხალხი თავის ხმებს აუცილებლად დაიცავს და ხალხი თავად აჩვენებს მთელ მსოფლიოს, ვინც მოიგებს არჩევნებს.**

- სააკაშვილის პარტიის უმრავლესობით მოსვლას გამორიცხავთ?

- აბსოლუტურად გამოვრიცხავ! მომავალ არჩევნებში მათ გამარჯვებაზე ლაპარაკი დროის უაზროდ ფლანგვაა. ის კი არა, ნორმალური ანალიტიკოსი და მრჩეველი რომ ჰყავდეს ვინმე, აუცილებლად ურჩევდა სააკაშვილს, რომ რაც უფრო ადრე დაწერს გადადგომის განცხადებას, უფრო უკეთესი იქნება მისთვის! **„ნაციონალური მოძრაობა“ ქვეყნის დამანგრეველ ძალად იქცა და, სამწუხაროდ, წარმატებით ახორციელებს ქვეყნის ნგრევის საქმეს!**

- ბატონო ბიძინა, ცოტნე გამსახურდიაზე რა აზრის ბრძანდებით? უკვე მეოთხე წელია, სააკაშვილის რეჟიმის პირად პატიმრად არის ქცეული ზვიად გამსახურდიას ვაჟი...

- სხვათაშორის, აუცილებელი აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტი, რომ 2007 წელს, როცა პირველი პრეზიდენტის ნეშტი საქართველოში გადმოასვენეს, მისი ვაჟი ხელმძღვანელობდა გადმოსვენების პროცედურას და ის, რომ ამ ხელისუფლებას არ მისცა ამ ფაქტის გაპიარებისა და სათავისოდ გამოყენების შანსი - ძალიან კარგი ქნა. მთავრობის სახლის წინ რომ დაასვენეს ცხედარი და მიშა გამოჩნდა, ხალხის რეაქცია იყო ყველა კითხვაზე პასუხი, როცა „ზვიადი-ზვიადის“ შეძახილებით შეხვდნენ სააკაშვილს! დიახ, ძალიან კარგი ქნა, როცა ამ რეჟიმს არ მისცა ამ ფაქტის სათავისოდ გამოყენების შანსი!

- ბატონო ბიძინა, კონსულტაციები მიმდინარეობს „ფორუმთან“. ბუნებრივია, ამ კონსულტაციების დეტალების გამხელას ახლა არ გთხოვთ, მაგრამ გვაინტერესებს, „ფორუმის“ შემოსვლა კოალიციაში პარტიულად მოხდება თუ ინდივიდუალურად?

- დაველოდოთ კონსულტაციების დასრულებას, ყველაფერი გაირკვევა და ყველა კითხვას გაეცემა პასუხი. უახლოეს დროში ეს თემა გარკვეული იქნება. ცოტა ხანში ჩვენი პარტიის საინიციატივო ჯგუფსაც გავაცნობთ საზოგადოებას.

- ცნობად სახეებს ვიხილავთ?

- აუცილებლად ვიხილავთ ცნობად სახეებსაც და მე ვფიქრობ, არ იქნება ბევრი საკამათო სახე ამ 10-15-კაციან გუნდში. ამის შემდეგ ჩვენ რეგიონებში სხვა ტემპით გავაგრძელებთ მუშაობას და მე ახლა მინდა დავამშვიდო ჩვენი მხარდამჭერები, რომლებიც ყველა ამ დეტალზე ნერვიულობენ: დამშვიდდით, ყველა ნაბიჯი გათვლილია და სანერვიულო არაფერია! ყველაფერი დროულად და ძალიან კარგად იქნება! დღეს ჩვენი მუშაობის ძირითადი აქცენტი პარტიის მშენებლობაზეა გადასული. საზოგადოებრივი მოძრაობა ამ ეტაპზე ერეკლეს მოედანზე მდებარე ოფისში გააგრძელებს საქმიანობას და მის ხელმძღვანელად ჯერჯერობით მე ვრჩები, ვინაიდან არსებული კანონმდებლობის თანახმად, მოქალაქეობის არმქონე პირებს ეკრძალებათ პარტიული საქმიანობა. პარტიას ამ ეტაპზე ჩემი მეუღლე უხელმძღვანელებს, თუმცა, წეღანაც აღვნიშნე და გავიმეორებ - **ვფიქრობ, რომ ჩემი მოქალაქეობის საკითხი ძალიან მალე დადებითად გადაწყდება, რადგან სააკაშვილს სხვა ალტერნატივა არ გააჩნია და აქედან გამომდინარე, პარტიის პირველი ნომერიც მე ვიქნები... თუმცა, თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ სააკაშვილი ყველაფრის უფლებას აძლევს საკუთარ თავს და შესაძლოა, ერთი-ორი პროცენტით დავუშვათ ის, რომ მე ვერ მივიღებ საქართველოს მოქალაქეობას, ამ შემთხვევაში ჩემი მეუღლე გააგრძელებს პარტიის ხელმძღვანელობას...**

- თუმცა, ვაღიაროთ, თუ თქვენი ლიდერობისა და გამარჯვების შემთხვევაში საუბარი იქნებოდა პარლამენტის თავმჯდომარეობაზე ან პრემიერობაზე, თქვენი მეუღლის შემთხვევაში ეს რანგი შეიცვლება და იგივე ალტერნატივები ვეღარ იქნება...

- დღეს იმდენად პატარა ალბათობაა მოვლენების ამგვარი სცენარით განვითარებისა, ჯობს, თავი შევიკავოთ სამომავლო პროგნოზების გაჟღერებისგან და, უბრალოდ, სხვა საქმე ვაკეთოთ. დრო ყველაფერს გამოაჩენს და ჩვენც შესაბამისად ვიმოქმედებთ ნებისმიერი სახის სცენარის განვითარების შემთხვევაში.

- თქვენ ბრძანეთ, რომ რუსეთთან აუცილებელია დიალოგი და ჩვენ ვალდებულნი ვართ, დიალოგი ვაწარმოოთ რუსეთის იმ ხელისუფლებასთან, რომელსაც ხალხი მისცემს ლეგიტიმაციას. ისიც ფაქტია, რომ რუსეთისთვის გამაღიზიანებელია ჩვენი სწრაფვა ნატო-ში ინტეგრაციისკენ. როგორ წარმოგიდგენიათ ამ პრობლემის მოგვარება და ნატო-ში ჩვენი გაწევრიანების პერსპექტივას როგორ უყურებთ?

- ვფიქრობ, რომ ნატო და პროდასავლური კურსი არის ჩვენი ქვეყნის ბედი. ნურცერთ პოლიტიკოსს ნუ ექნება იმის ილუზია, თითქოს ქართველი ხალხი შეეგუება სხვა არჩევანს. მე ძალიან კარგად ვიცი ქართული ხასიათი, ამაზე ნაფიქრიც მაქვს და ნამუშევრიც და გეტყვით პირდაპირ: საქართველოსთვის არ არსებობს სხვა გზა, გარდა ნატო-სკენ სწრაფვისა და ერთიან ევროპულ ოჯახში ადგილის დამკვიდრებისა! თუმცა, ისიც კარგად უნდა გავაცნობიეროთ, რომ ჩვენი ბედია ის საზღვარიც, რომელიც დიდ სახელმწიფოსთან რუსეთთან გვაქვს. ჩვენი გუნდის ვალდებულებაა, რომ ეს კარგად გავაცნობიეროთ. დღევანდელი გადმოსახედიდან მკვეთრი განცხადებაა, მაგრამ გეტყვით: **მე შესაძლებლად მიმაჩნია ერთდროულად რუსეთთანაც სწორი ურთიერთობის დამყარება და ნატო-სკენ სწრაფვაც! რა თქმა უნდა, მძიმე სამუშაო გველის წინ, მაგრამ თუ გონივრულად არ დავგეგმეთ ყველაფერი, ძალიან გაგვიჭირდება ქვეყნის მშენებლობა.** ჩვენ უნდა მოვახერხოთ, სწორ დროს, სწორი პოლიტიკის შემთხვევაში სწორად და გონივრულად გამოვიყენოთ სიტუაცია. **ფაქტია, ვერც რუსეთს გადაიტანს ვერავინ იმ გეოპოლიტიკური სივრციდან, რომელშიც არის და ვერც საქართველოს შეუცვლის ადგილს ვერავინ! პირველ რიგში, დემოკრატიულ ინსტიტუტებზე დაფუძნებულ ქვეყნად უნდა ვიქცეთ, სადაც აღარ იქნება მსგავსი ავტოკრატია, რაც სააკაშვილმა მოგვახვია თავს.** დიახ, საინტერესონი უნდა გავხდეთ აფხაზებისთვისაც და ოსებისთვისაც და ამასაც ხმამაღლა ვაცხადებ!

- თქვენ მოგეწონათ პოლიციის რეფორმა და ეს არც დაგიმალავთ...

- შემთხვევით გამოუვიდათ ეს რეფორმები კარგად და ფაქტია, რომ ამ რეფორმის შედეგად ათიათასობით ადამიანი გადაეჩვია ქრთამის აღებას.

- პოლიციის რეფორმის ქებამ აზრთა სხვადასხვაობა გამოიწვია საზოგადოებაში. ამ რეფორმის ქების შემდეგ რას ეტყვის ბიძინა ივანიშვილი ზურა ვაზაგაშვილის, ბუტა რობაქიძის, გიორგი გამცემლიძის და პატრულის მიერ იმ უდანაშაულოდ ჩაცხრილული ასობით ახალგაზრდის ოჯახს, რომელთა გაუბედურებაც, ვთქვათ პირდაპირ, სწორედ პოლიციელთა სინდისზეა.

- როცა პოლიციის რეფორმაზე ვსაუბრობთ, ისიც უნდა დავინახოთ, რომ ამავდროულად პოლიცია პოლიტიზირებულ ძალად არის ქცეული. ეს არის ამათი სახე! **სამწუხაროდ, დღეს საქართველოში არსებობს პოლიტიკური პოლიცია, რითაც ყველა მიღწევასა და წინსვლას ხაზი გადაუსვეს და გააფერმკრთალეს! დღეს სააკაშვილის რეჟიმი დგას მინის ფეხებზე და ყველანი ძალიან მალე ვნახავთ, როგორ გადაიმსხვრევიან!**

- გამორიცხავთ, რომ სააკაშვილმა გაზაფხულზე დანიშნოს არჩევნები?

- არ გამოვრიცხავ!

- და, თუ იქნებით მზად ასე ნაუცბათევად დანიშნულ არჩევნებში მონაწილეობის მისაღებად?

- რატომაც არა?! მეტიც - ჩვენ გვაქვს შესაბამისი გეგმები, რომელთა განხორციელებასაც სიტუაციიდან გამომდინარე გავაგრძელებთ! **მე ჩვენს ხალხს ვაძლევ ერთადერთ პირობას - ვიქნები განუხრელად დამცველი იმ პოზიციებისა, რაც გვაქვს! ძალიან იშვიათად ვდებ პირობას, არ მიყვარს შეპირებები და ძალიან ვერიდები ამას, მაგრამ ქართველ ხალხს ერთადერთს ნამდვილად ვპირდები - რასაც ვაცხადებ და რა მიზნებითაც შემოვედი პოლიტიკაში, განუხრელად ვიქნები მისი დამცველი! ყველა ჩემი განცხადება გულწრფელია და პირდაპირ გეტყვით: ოთხმოცდაათი პროცენტით ვარ დარწმუნებული, რომ უმრავლესობით მოვალთ ხელისუფლებაში! სააკაშვილს გაცნობიერებული აქვს ჩემი შესაძლებლობები და ამიტომაც ეშინია! როგორც გაზაფხულის მოსვლას ვერ შეაჩერებს, ისე ვერ შეაჩერებს ჩვენს გამარჯვებას ეს ხელისუფლება!**

ესაუბრნენ: **ჯაბა ხუბუა, გიორგი გიგაური, გიორგი მამაცაშვილი**

„მამულის“ აპოლიტიკურობა გვავალებს ღიად განვაცხადოთ, რომ მხოლოდ და მხოლოდ ქართველ მკითხველთა ინტერესის გამო ვბეჭდავთ ბიძინა ივანიშვილის ამ ინტერვიუებს „ფორბისადმი“

გამოცემა „ფორბსის“ სპეციალური ნომერი პლანეტის უმდიდრესი ადამიანების რეიტინგში, სხვა მილიარდერებთან ერთად, ბიძინა ივანიშვილის შესახებ სტატიას აქვეყნებს სათაურით: „ბიძინაზე დიდი არავინაა“.

2012 წლის მარტისთვის მის ქონებას ჟურნალი 6,4 მილიარდ დოლარად აფასებს. „ფორბსი“ ივანიშვილის ქონების მიმოხილვასთან ერთად, მისი პოლიტიკური მისწრაფებებისა და შესაძლო პერსპექტივების შესახებაც წერს. სტატიის ავტორი ჯულია იოფი თხრობას სოფელ ჭორვილაში სტუმრობის აღწერით იწყებს.

იანვრის ერთ მშვენიერ, მზიან დილას „ფორდის“ მარკის ჯიპმა ჭორვილაში ჩამიყვანა - ეს საქართველოს ცენტრიდან მოშორებული მთიანი სოფელია, სადაც ბიძინა ივანიშვილი დაიბადა. იმ დროს, როდესაც ირგვლივ საყოველთაო სიღატაკე და ტალახია, ჭორვილის სუფთა ქუჩებში სწორ რიგადაა ჩამწკრივებული სუფთად შელესილი ორსართულიანი სახლები, კაშკაშა წითელი სახურავებით. აქ მაცხოვრებლებს, განსაკუთრებით კი ავადმყოფებს, ინვალიდებს, ობლებსა და მრავალშვილიან ოჯახებს ყოველთვიურად უხვი ფულადი დახმარება ეძლევათ. მათ აქვთ უფასო სამედიცინო მომსახურება, უფასო საყოფაცხოვრებო ტექნიკა, 17 000 იღბლიანი ადამიანი თავისუფალია გაზის გადასახადისგან. ამ ყველაფრის ხარჯს - სახლების მშენებლობას, ფულად დახმარებას, სამედიცინო მომსახურებას, ტელევიზორებს, გაზქურებს, 40 აღდგენილ სკოლას და განახლებულ საავადმყოფოს - ივანიშვილი ფარავს. ის ამ რაიონში ყველაზე მსხვილი დამსაქმებელია. ჩემი მძღოლიც ივანიშვილთან მუშაობს. ყველაფერს, რასაც კი ჩავუარეთ, იმ ქალის სახლის ჩათვლით, რომელშიც ივანიშვილის მეუღლე მანიკიურს იკეთებს, როგორც ჩვენმა ერთ-ერთმა გიდმა ამაყად გვითხრა, „ბიძინამ ააშენა“.

ჭორვილას შუაგულში დგას ივანიშვილის ძველ საცხოვრებელ ადგილას აშენებული თანამედროვე სასახლე, რომელიც კლდეშია შეჭრილი, მისი მასიური ფანჯრები კი რაჭის მთებს გადაჰყურებს. 56 წლის ივანიშვილმა ჭორვილა თითქოს ალპურ ფეოდალურ მამულად აქცია ქვეყნის ცენტრში. თითქმის ყველა, ვისაც კი შევხვდი, მაისურში იყო გამოწყობილი, რომელზეც ივანიშვილის ახალი პოლიტიკური პარტიის - „ქართული ოცნების“ სიმბოლო, შვიდქიმიანი ვარსკვლავია გამოსახული. ივანიშვილის $6 მილიარდი საქართველოს მშპ-ს ნახევარია, მან ფილანთროპიული პატრონაჟის სისტემა შექმნა. ივანიშვილმა დააფინანსა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რეკონსტრუქცია და განაახლა დიდი თეატრები. მის სახელს უკავშირდება ეროვნული პარკები, სათხილამურო კურორტები და სამედიცინო კლინიკები. მისი გადაწყვეტილება, გახდეს პრემიერ-მინისტრი, ნებისმიერ მოქმედ პრეზიდენტს შეაშინებდა, რომ არაფერი ვთქვათ, არაპროგნოზირებად, ეჭვიან, ძალაუფლებას დახარბებულ მიხეილ სააკაშვილზე.

ხუთი თვის წინ ივანიშვილმა განაცხადა, რომ „ქართული ოცნების“ ჩამოყალიბებას გეგმავს, საიდანაც შეარჩევს კანდიდატებს შემოდგომაზე დაგეგმილ საპარლამენტო არჩევნებში მონაწილეობის მისაღებად. თავის ღია წერილში მან დასავლეთის ნებიერა სააკაშვილი იმაში დაადანაშაულა, რომ 2003 წელს მშვიდობიანი „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ ხელისუფლებაში მოსვლისა და რვაწლიანი მმართველობის პერიოდში, მან პოლიტიკური ძალაუფლების „ტოტალური მონოპოლიზება“ მოახდინა. ივანიშვილი ადრე სააკაშვილის ერთ-ერთი უმსხვილესი პოლიტიკური და ფინანსური მხარდამჭერი იყო. სამი წლის წინ ქვეყნის ორმა ყველაზე გავლენიანმა ადამიანმა ურთიერთობა გაწყვიტა. ივანიშვილი ამბობს, რომ მას და მის ხალხს მთავრობა დღემდე დევნის. პოლიტიკაში მოსვლის და საჯარო მოქალაქედ გადაქცევის გადაწყვეტილება მისი მხრიდან, შესაძლოა, საკუთარი თავდაცვის საშუალებაც იყო, მაგრამ ივანიშვილის პრეტენზია სააკაშვილის მიმართ უფრო ფუნდამენტური ხასიათისაა და მას აშკარად ქართული ელფერი დაჰკრავს. „მან არ იცის, რა არის სიყვარული“, - ამბობს ის მთელი სერიოზულობით. „როგორ შეიძლება ასეთი ადამიანი ქვეყანას მართავდეს?“

ივანიშვილის განცხადებამ თბილისს შოკი მოჰგვარა. ქართველებმა თავიანთი იმედი მაშინვე იმას დაუკავშირეს, რომ მისი მმართველობის პირობებში ქვეყანა უფრო თავისუფალი და უზრუნველი გახდებოდა. ქვეყნის მოსახლეობის ნახევარი სიღატაკის ზღვარს მიღმაა და უმუშევრობის მაჩვენებელი 16%ს აღწევს. „ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში არსებობს იმის განცდა, რომ უკან-უკან მივდივართ. ფონდები ილევა; ეკონომიკის აღდგენისთვის საკმარისი ძალისხმევა არ იხარჯება“, - ამბობს ამერიკის სავაჭრო პალატის ადგილობრივი ოფისის ხელმძღვანელი ესხენ ემბორგი.

ვიდრე საკუთარ გადაწყვეტილებას საჯაროდ განაცხადებდა, საქართველოში ის სულ რამდენიმე ადამიანს ჰყავდა ნანახი. არსებობდა მასთან ჩაწერილი რამდენიმე ინტერვიუ და ფოტო. ამბობდნენ, რომ ალბინოსი შვილები ჰყავს, ყველგან ვერტმფრენით გადაადგილდება, დიდი ხნის უნახავ თანაკლასელებს სახლის კართან ახალი ავტომანქანის გასაღებს უტოვებს. ქალაქის ინტელიგენციის უმრავლესობას და, შესაძლოა, თვით პოლიციასაც კი, უხდიდა ხელფასს. ასევე ამბობდნენ, რომ ფული რუსეთში იშოვა, საცხოვრებლადაც იქ გადავიდა, ბორის ივანოვი დაირქვა და თურქებისთვის ბალიშისპირების მიყიდვით იყო დაკავებული, თუ კომპიუტერების? თუ ოქროს საბადოების ბიზნესში იყო? ჰქონდა უზარმაზარი სახლი, თუ ბიზნესცენტრი? რომელიც ფერდობიდან თბილისს გადმოჰყურებს, მაგრამ რა ხდებოდა ამ შენობაში? სააკაშვილმა მას ერთხელ „გრაფი მონტე კრისტო“ უწოდა. იმის გამო, რომ წლების განმავლობაში ყურადღებას გაურბოდა, აღმოჩნდა, რომ პოლიტიკური დებიუტისთვის ცუდად იყო მომზადებული.

სამი დღის შემდეგ, რაც ივანიშვილმა თავისი „ქართული ოცნების“ შესახებ განაცხადა, მას და მის მეუღლეს მოქალაქეობა ჩამოართვეს (სააკაშვილის წარმომადგენელმა ივანიშვილის შესახებ ყველანაირ კომენტარზე უარი თქვა). სამ კვირაში ივანიშვილის ბანკში მთავრობამ რეიდი მოაწყო. სააკაშვილსა და მის მოკავშირეებს ივანიშვილის, როგორც კრემლის პროექტის, დისკრედიტაციის საკმაოდ სუსტი მცდელობაც ჰქონდათ. ამ ბრალდებების დამადასტურებელი არანაირი მტკიცებულება არ არსებობს, თუმცა ინტერესთა რამენაირი კონფლიქტის გამოსარიცხად, მილიარდერმა განაცხადა, რომ გაყიდის თავის აქტივებს რუსეთის საბანკო, სამშენებლო და აგრარულ ბიზნესში. მისი ქონების დიდი ნაწილი დღეს ხელოვნებაში, ოქროსა და რუსულ-ამერიკულ ფასიან ქაღალდებშია დაბანდებული. ის ამბობს, რომ რუსეთში ათი წელია არ ყოფილა და ახლახანს უარი თქვა რუსეთის მოქალაქეობაზე. „როდესაც პუტინი ხელისუფლებაში მოვიდა, მე ბარგის ჩალაგება დავიწყე“, მითხრა მან და უცბად შეცბა. შეცბა, რადგან ეს რეპორტიორს უთხრა. თუ ივანიშვილი პრემიერ-მინისტრი გახდება, როგორც თვითონვე თქვა, მომიწევს პუტინთან მუშაობაო. დღეს მისი დღეები გამარჯვების პერსპექტივითაა სავსე. „გარანტიას გაძლევთ (არავისთვის ასეთი გარანტიები აქამდე არ მიმიცია), რომ ერთ წელიწადში აქ ნამდვილ დემოკრატიას და დამოუკიდებელ სასამართლოს ავაშენებ“, - ამბობს ის ცოტა გაზვიადებულად, როგორც ეს ქართველებს სჩვევიათ. მე ვკითხე მას, როგორ აპირებს ასეთი მიზნის მიღწევას ასეთ მოკლე დროში. „ძალიან ადვილად“, - ამბობს იგი და ავლენს მეორე ნაციონალურ თვისებას - სიხისტეს. „უნდა დაიჭირო ერთი მინისტრი ან, მაქსიმუმ, ორი, იმისთვის, რომ ანახო ყველას, რომ პატიება არ იქნება. როდესაც გამოჩნდება, რომ ზევით პოლიტიკური ნება არსებობს, ყველაფერი თავის ადგილზე დადგება. ჩვენ ორი-სამი წელი გვჭირდება ევროპული ტიპის სისტემის შექმნისათვის“ და იქვე დასძენს, „თუმცა, ეკონომიკის შენებას უფრო დიდი დრო დასჭირდება“.

ივანიშვილს ერთხელ სადილზე შევხვდი, არაოფიციალურად, შემდეგ ოთხსაათიანი ინტერვიუს დროს; მესამედ მის მეუღლესთან, ეკატერინესთან ჩაიზე დამპატიჟეს, სადაც თავადაც იყო და მათი უმცროსი ვაჟი ცოტნეც, რომელიც მართლაც ალბინოსია. „ჩემი ორი ვაჟი ალბინოსია“, - ამაყად მითხრა ივანიშვილმა. „ეს მართლაც იშვიათობაა, მე კი ოთხი შვილიდან ორი ასეთი მყავს“ (მეორე ვაჟი ბერა რეპერია). ეკატერინესთან ჩაიზე სტუმრობის დროს, ივანიშვილმა გაიგო, რომ მათთან სახლში ვიყავი, შემოგვიერთდა და გადაწყვიტა გაეზიარებინა თავისი აზრი იმაზე, თუ როგორ ხედავდა საკუთარ პორტრეტს. „მე ძალიან წარმატებული ვიყავი ბიზნესში“, - ამბობს იგი.

ივანიშვილი 56 წლისაა, ის ტანმორჩილი და მხნეა, მშვიდი და კეთილი სახით. დროის დიდ ნაწილს თავის ფერდობზე წამოჭიმულ სასახლეში ატარებს, რომელიც შინ ტაკამაცუს პროექტით აშენდა და თბილისს ზევიდან გადმოჰყურებს. კომპლექსის ტერიტორია 108,000 კვადრატული ფუტია და მინის ცილინდრებისა და ლითონის კონსტრუქციის ნაზავია. აქ სახლიცაა და ბიზნესცენტრიც და მათი ერთმანეთისგან გარჩევა ძნელია. მის ოფისში წითელი ტყავის სკამები, მინის საკონფერენციო მაგიდა და ძვირადღირებული ხელოვნების ნიმუშებია. 40-მილიონიანი ეგონ შილის ნამუშევარი მისი მაგიდის თავზე კიდია, იქვეა ლუსიენ ფროიდისა და მონეს ნამუშევრები. „ეს ჩემი საყვარელი ნახატია“, - ამბობს იგი, და დე კუნინგის ვეება, წითელწრეებიან ტილოზე მიმანიშნებს. ყველა ასლია. პოლიტიკური კამპანიის დაწყებისას, მან ორიგინალები ლონდონში გადაიტანა. „ასე უფრო უსაფრთხოა. საქართველოში ხელოვნების ნიმუშთა დაცვა ძვირი ჯდება, თანაც ჩვენი მთავრობა არაპროგნოზირებადია“.

ივანიშვილი 1956 წლის თებერვალში ჭორვილაში დაიბადა, მაღაროელისა და დიასახლისის ოჯახში და ყველაზე უმცროსია ხუთ შვილს შორის. სოფელი ძალიან ღარიბი იყო. „ხანდახან შეგვეძლო ფეხსაცმლის ყიდვა, თუმცა ყოველთვის არ გვწყალობდა ბედი“, - ამბობს ივანიშვილი. „ელექტროენერგია მაშინ ჩაგვირთეს, როდესაც 7 თუ 8 წლის ვიყავი, რადიო - 14-15 წლის, ტელევიზია - მხოლოდ ამის შემდეგ. დროის უმეტეს ნაწილს გარეთ ვატარებდით, მაგრამ ძალიან ბევრს ვშრომობდით. ყველას უნდა ეშრომა“. 13 წლის იყო, როდესაც სამშენებლო ბრიგადებს აყალიბებდა და თან ბეჯითად სწავლობდა. საღამოს სკოლის საფასურს იმით იხდიდა, რომ ფოლადგადამამუშავებელ ქარხანაში ლითონის

ნარჩენებს გვიდა. ქარხანაში სწრაფად მიიწევდა წინ და ეკონომიკური განვითარების განყოფილების გამგედ დააწინაურეს. თუმცა თანამდებობაზე უარი თქვა, რადგან მისი კოლეგები ფულს იმით აკეთებდნენ, რომ ლითონის არალეგალურ საამქროებს ამუშავებდნენ. გარდა ამისა, მისი ქარხანა პლატინისა და ალმასის კონტრაბანდის ცენტრად იქცა. „ეს ამბავი მაშინებდა. თუ წინ წაიწევდი, ფაქტობრივად, კვაზიკრიმინალი ხდებოდი, ეს კი ნამდვილად არ მინდოდა“. ამიტომ 1984 წელს იგი მოსკოვში წავიდა, რუსული ისწავლა და ეკონომიკის დოქტორის ხარისხი მიიღო. მოსკოვში ისეთ ბიჭებთან მეგობრობდა, რომლებიც, მისი თქმით, კარგ წიგნებს აკითხებდნენ. ამის საშუალება ჭორვილაში არ მიეცემოდა. ერთ-ერთი იყო ვიტალი მალკინი, ყმაწვილი, რომელიც შემდეგ ივანიშვილის ბიზნესპარტნიორი გახდა. მალკინი და ივანიშვილი კიდევ ორ თანაკურსელს დაუახლოვდნენ, ამ დროს კი გორბაჩოვმა კომერციის კანონების ლიბერალიზაცია დაიწყო და მათაც კომპიუტერებითა და ღილაკიანი ტელეფონებით ვაჭრობის ბიზნესი წამოიწყეს. დაახლოებით 1990 წლისთვის მათ უკვე 100.000 დოლარი ჰქონდათ. ეს იმ დროისთვის კოლოსალური თანხა იყო, „საკმარისი საიმისოდ, რომ 4 ბანკი გაგეხსნა“, - ამბობს იგი.

ივანიშვილმა და მალკინმა პარტნიორების წილი გამოისყიდეს და დააფუძნეს ბანკი, რომელსაც „როსიისკი კრედიტი“ დაარქვეს. ეს იყო პირველი დარეგისტრირებული ბანკი რუსეთში, მალე კი ერთერთ ყველაზე დიდ ბანკად იქცა. შექმნიდან ექვს წელიწადში აქტივების მოცულობით ის მეშვიდე იყო რუსეთში. ივანიშვილი ბანკის წარმატებას საცალო სექტორში თავისი სიძლიერით ხსნის. მაგრამ, გარდა ამისა, „როსიისკი კრედიტს“ ძალიან მნიშვნელოვანი დეპოზიტორები ჰყავდა: ის იქცა მთელი რიგი სახელმწიფო ორგანიზაციების ბანკად, მათ შორის იყვნენ საგადასახადო და საბაჟო დაწესებულებები.

როდესაც ქარხნებისა და საბადოების პრივატიზაცია დაიწყო, ივანიშვილის ბანკი, თავისი დეპოზიტორების ფულის გამოყენებით, შეუდგა დაბალ ფასებში მათ შესყიდვას, რაც ივანიშვილის აღიარებით, შესაძლოა ბოლომდე ნებადართული არც იყო. მან ყურადღება ძირითადად ლითონებსა და ძვირფას ლითონებზე გადაიტანა, საქმეზე, რომელიც ჯერ კიდევ თბილისში, ქარხანაში მუშაობის პერიოდიდან იცოდა. „როსიისკი კრედიტმა“ ამ ქონებით ბევრი ფული გააკეთა: ივანიშვილმა სტოლინსკის სამთო-გადამამუშავებელი ქარხნის წილები 1991 წელს $150.000-ად იყიდა და 15 წლის შემდეგ ეს აქციები $500 მილიონად გაყიდა. ამ ვერტიკალურად ინტეგრირებულმა ინვესტიციებმა „როსიისკი კრედიტს“ დამოუკიდებლობა შეუნარჩუნა. ივანიშვილი ამტკიცებს, რომ მას სუფთა წარსული აქვს. „ვინც მაბრალებს, რომ კანონს ვარღვევდი, უნდა დაამტკიცოს ეს“, - ამბობს ივანიშვილი.

„როსიისკი კრედიტმა“ 1998 წელს დიდი დარტყმა მიიღო, როდესაც სახელმწიფოში დეფოლტი დაიწყო და ფული გაუფასურდა. მაშინ რუსეთის ეკონომიკა ჩამოიქცა. მაგრამ ივანიშვილის პირადმა აქტივებმა ოქროსა და ლითონებში ფასი შეინარჩუნა (გასულ წელს მან საბოლოოდ მოიშორა თავიდან ოქრო და დაახლოებით 31 ტონა მთლიანად გაყიდა. გადასახადების გადახდის შემდეგ სუფთად $1.7 მილიარდი დარჩა).

ივანიშვილმა რუსეთი 2002 წელს დატოვა და თავის ოჯახთან ერთად საფრანგეთში გადასახლდა, მაგრამ იქაც მოუსვენრად გრძნობდა თავს. აგროვებდა ხელოვნების ნიმუშებს, ბევრი რამ ახლა იმ კოლექციის ნაწილია, რომელიც, სულ ცოტა, $1 მილიარდი ღირს. მერე თბილისში სახლი აიშენა და 2003 წელს, ზუსტად სააკაშვილის ვარდების რევოლუციისათვის, საქართველოში დაბრუნდა.

ამ მშვიდობიანმა გადასვლამ დაასრულა მრავალი წლის ეკონომიკური უძრაობა, სამოქალაქო ომი და კორუფცია. ახალ ლიდერს ქარიზმა ჰქონდა, თავისუფალ ბაზარს უჭერდა მხარს და უცხოური ინვესტიციების ტალღაც მოიზიდა. „ბედნიერი ვიყავი, როდესაც სააკაშვილი მოვიდა ხელისუფლებაში“, - ამბობს ივანიშვილი, „საოცნებო მთავრობად მიმაჩნდა“. გარკვეული დროის განმავლობაში მილიარდერი გაუხმაურებლად ეხმარებოდა სააკაშვილის მთავრობას. $100 მილიონი გაიღო პოლიციის ახალი მანქანების საყიდლად, ჯარისთვის ახალი ყაზარმების ასაშენებლად და იმ ქართველი ჯარისკაცების შესამოსად, რომლებიც მანამდე ჯინსებითა და „შლოპანცებით“ დასეირნობდნენ. როგორც ამბობს, მთავრობას მინისტრების ხელფასის გაზრდის დაფინანსებაც კი შესთავაზა, რათა კორუფცია აღარ ყოფილიყო მიმზიდველი. მაგრამ ივანიშვილი სულ უფრო გაწბილებული რჩებოდა სახელმწიფო ხარჯების მითვისებისა და რუსეთთან დამღუპველი დაპირისპირების გამო. სააკაშვილი ბიზნესმენების მოთმინებას სცდიდა, რადგან მათ ხშირად სთხოვდა მთავრობის ინიციატივების ან ისეთი რაღაცების დაფინანსებას, როგორიც იყო, მაგალითად, საახალწლო კონცერტები. „ჩვენ ყველანი პროგნოზირებად გარემოს ვითხოვთ. გვინდა, დაგეგმვის საშუალება რომ გვქონდეს“, - გვითხრა ერთმა დასავლელმა ბიზნესმენმა, რომელმაც საკუთარი სახელის გამჟღავნება არ ისურვა, როგორც გვითხრა, აქ კიდევ მაქვს ბიზნესიო.

ივანიშვილმა სააკაშვილის სისტემისადმი ნდობა 2008 წლის შემდეგ დაკარგა, როდესაც სააკაშვილმა არჩევნებში გამარჯვებისთვის საეჭვო ტაქტიკას მიმართა. „მე დავურეკე და მკაცრად ვუთხარი, რომ აღარასდროს გავცემდი ხმას“, - ამბობს ივანიშვილი. როგორც მილიარდერი ამბობს, აი, აქედან დაიწყო მისი დევნა. „დრო და დრო თავს ამჟღავნებდნენ, ბლოკავდნენ გარიგებებს, კბილები გამოაჩინეს. ისინი მეუბნებოდნენ, ჩამოყალიბდი - ჩვენთან ხარ თუ ჩვენ წინააღმდეგ? მე ვიყავი ბოლო თავისუფალი ადამიანი და ეს დიდ უხერხულობას უქმნიდა მათ“. მას დეტალები არ დაუზუსტებია, თუმცა ეკატერინე მიყვებოდა, რომ რამდენიმე ნათესავი დაუპატიმრეს და უთხრეს, გამოსასყიდისთვის ივანიშვილთან დარეკეთო. ივანიშვილი საფრანგეთში გადასახლებას გეგმავდა. ზეწოლა მეტისმეტად მძიმე გახდა. თუმცა ოჯახს წასვლა არ უნდოდა. ამ ფიქრით ნატანჯმა, გასაფრენად გამზადებული თვითმფრინავი ორჯერ შეაჩერა. ბოლოს კი სააკაშვილთან ბრძოლა გადაწყვიტა.

მისი კამპანია ხუთი თვის წინ დაიწყო, ივანიშვილს ჯერ კიდევ არა აქვს დეტალური პლატფორმა. ივანიშვილი ამბობს, რომ საქართველოს ნატოსა და ევროკავშირში გაწევრიანება უნდა და ამავე დროს რუსეთთან ურთიერთობის გამოსწორება სურს. ამ ორი მიზნის შეთავსება ძალიან რთულია. მილიონობით ადამიანს საქართველოში ივანიშვილი ქველმოქმედების გამო უყვარს. მისი მოქალაქეობის გაუქმებიდან მალევე, საქართველოს ცენტრალურმა ბანკმა მის წინააღმდეგ ფულის გათეთრების ბრალდებით გამოძიება დაიწყო და ივანიშვილის ბანკის 2 მილიონი დოლარისა და 1 მილიონი ევროს კონფისკაცია მოახდინა. ათასობით ქართველი შეგროვდა მის ბანკთან და, მხარდაჭერის ნიშნად, იქ ანგარიშები გახსნა. ბანკს ფული დაუბრუნეს. „ყველაფერი, რასაც ადამიანი აკეთებს, თავისთვის აკეთებს“, - მითხრა ივანიშვილმა საკუთარ ოფისში. „მოდი, ნუ მოვიტყუებთ თავს. ეს ჩემი სამშობლოა. აქ კარგად ვარ, უფრო კომფორტულად. აქ მყავს მეგობრები, მშობლები, ნათესავები. ასე რომ, გამოდის, რომ ამ ყველაფერს ისევ ჩემთვის ვაკეთებ. პოლიტიკაში ყოფნა კარგი თავდაცვაა“.

- ამერიკულმა ფორბსმა თქვენი ქონება $6,4 მილიარდად შეაფასა. რამდენად სწორია ეს შეფასება?

- ვფიქრობ, რეალობასთან მიახლოებულია. ქონების შეფასებისას ყოველთვის არის ცდომილების შანსი, მით უფრო, თუ გავითვალისწინებთ, რა ხდება საფონდო ბაზარზე და როგორ მერყეობს სურათი. თან, გააჩნია, როგორი პრინციპით შეაფასებ: თუ დღესვე გინდა ქონების თუნდაც ნაწილის რეალიზება, მისი ფასი ალბათ ნაკლებია; თუ ერთი წლის შემდეგ, როცა კრიზისის შემდგომი ზრდა იქნება შესამჩნევი, ცოტა უფრო მეტია ფასი. მოკლედ, ამერიკული ფორბსის შეფასება მეტნაკლებად კორექტულია და არ შევედავებოდი.

- საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით, საჯარო მოხელე თუ გახდებით, ქონებრივი და ფინანსური დეკლარაცია უნდა შეავსოთ. ასე რომ იყოს, ბევრ სიურპრიზს აღმოვაჩენდით თქვენს დეკლარაციაში?

- არც ერთი სიურპრიზი არ იქნება, მთელი ქონება გამჭვირვალე მქონდა და მაქვს. შემთხვევით არ ვაკეთებ აუდიტს ქველმოქმედებაზეც კი. ამ მხრივ არანაირი დაფარული პოზიცია არ მქონია, ყველა ბანკს, ვისთანაც ვთანამშრომლობ, ყოველთვის ვუგზავნი აუდიტის ანარიცხებს და ჩემს მიერ გაწეული ხარჯების შესახებ ინფორმაციას.

- როცა უკვე მილიარდერი ხარ, გზის დასაწყისი შეიძლება არც გახსოვდეს. თუმცა, იქნებ მაინც გაიხსენოთ, თავიდან რატომ გაგიჩნდათ ბიზნესის წარმოების იდეა, რა იყო სტიმულის მიმცემი?

- ელემენტარულად, როგორც ყველა არაფრის მქონე ადამიანი, მეც ვფიქრობდი, რამე შემეძინა, ფეხზე დავმდგარიყავი, გავმდიერებულიყავი.

რა სასტარტო პირობები მქონდა? არ გამაჩნდა ბინა, ერთი საერთო საცხოვრებლიდან მეორეში გადავდიოდი, სოფლიდან 50 მანეთით ჩამოვედი და, მგონი, ჩემმა მშობლებმა ეს თანხაც მეზობლებში ისესხეს. 15 მანეთს ვიხდიდი ბინის ქირად, სვანეთის უბანში ვცხოვრობდი და ტრამვაის გაჩერებიდან ნაქირავებ სახლამდე კიდევ 15 წუთი ფეხით სიარული მიწევდა. მარტო ქარხანამდე (კამოს სახელობის მექანიკურ-ჩამომსხმელ ქარხანაში ვმუშაობდი) მისასვლელად გზაში ვხარჯავდი ბევრ დროს და ენერგიას. ქარხანაში ვმუშაობდი და უნივერსიტეტში საღამოს ფაკულტეტზე ვსწავლობდი. დღის დასწრებულზე სწავლაზე ვერც ვიოცნებებდი, რადგან არაფერი გამაჩნდა და დღისით ქარხანაში ვიყავი.

თუმცა, 1980-ში, როცა უნივერსიტეტი დავამთავრე, კათედრაზე დარჩენა შემეძლო, მაგრამ არ მოვინდომე. ის დრო, მოგეხსენებათ, როგორი იყო: დიპლომი აღარაფერს განსაზღვრავდა, არც წამხიძგებელი მყავდა ვინმე. ასე რომ, მე თვითონ რამე ისეთი უნდა გამეკეთებინა, რაც ცხოვრებაში დამეხმარებოდა.

1982-ში მოსკოვში ასპირანტურაში ჩავაბარე, დისერტაციაც დავიცავი. თუმცა, როცა ამის შემდეგ თბილისში დავბრუნდი, საერთო საცხოვრებელშიც კი აღარ დამაბრუნეს, თურმე, აღარ შეიძლებოდა. ასე რომ, უკიდურესად გაჭირვებულ დღეში ვიყავი.

ამ დროს „პერესტროიკა“ იწყებოდა. ველოდი ჩემს დროს. ვიცოდი საბჭოთა კავშირის მაკროეკონომიკური მდგომარეობა, ქვეყანა გაკოტრების პირზე იყო და დაშლის პროცესი გარდაუვალი იყო.

ამ დროს მსოფლიო სრულად ახლებურ სისტემაზე იწყებდა გადასვლას: სწორად გავთვალე, რომ კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენებაზე უარს ვერავინ იტყოდა, თან ინფლაციაც გარდაუვალი იყო, რაც დამატებით მომგებიან ეფექტს ქმნიდა და ამ პროცესში ჩავერთე. სწორედ ამით დავიწყე, მერე კი ელექტროტექნიკით გავაგრძელე.

ბიზნესი არ დამიწყია იმ ფიქრით, რომ უნდა გავმდიდრებულიყავი. 33 წლის ვიყავი, არ მქონდა ბინა, არ გამაჩნდა არაფერი, არ ვიყავი დაოჯახებული, ინსტიტუტში ვიყავი უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი და ელემენტარულად ცხოვრების მოწყობა მინდოდა. პირველი მარტივი წარმოებაც ამ მიზნით დავიწყე.

- კერძოდ?

- არმირებული შლანგების გამოშვება დავაპირე. საქართველოში დავიწყე წარმოების გამართვა, თვითონვე ვჩარხავდი მოწყობილობისთვის საჭირო დეტალებს, რომ უფრო იაფი დამჯდარიყო. მაგრამ წარმოების აწყობას დიდი დრო უნდოდა. სწორედ ამ დროს დაიწყო გამალებული კომპიუტერიზაცია და კომპიუტერებზე მოთხოვნა გაჩნდა. ტრადიციულად ვმეგობრობდი ქართველ ებრაელებთან, რომელთა დახმარებითაც ავაწყე ეს ბიზნესი. პრობლემა კომპიუტერების შოვნა იყო, თორემ სამეცნიერო ინსტიტუტები ხშირად უყოყმანოდ გვირიცხავდნენ ფულს.

ვისარგებლე ჩემი ახლო ნაცნობობით და გავაკეთე ამ საქმის კარგი ორგანიზება. მე ჩამოვუტანე პირველი კომპიუტერები საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიას. რაკი ვივალდებულე ეს საქმე, არ მინდოდა, თავი შემერცხვინა და ლამის ჩემთვის სარგებლის გარეშე ჩამოვუტანე კომპიუტერები. ძალოვანი უწყების „ინეტერესსაც“ პირველად მაშინ შევეჯახე.

- რას გულისხმობთ?

- მარტო ის ფაქტი, რომ კომპიუტერების საფასური ჩამირიცხეს და დიდი ფული გამოჩნდა ჩემს ანგარიშზე, საკმარისი აღმოჩნდა, რომ მისთვის ყადაღა დაედოთ. საქართველოს იმდროინდელ გენერალურ პროკურორამდე მივედით რკვევა-რკვევით, რატომ დაგვიყადაღეს ანგარიში. პასუხად ის მივიღეთ, რომ უკვე წლების განმავლობაში არსებობდა კოოპერატივები, მაგრამ ამხელა თანხა არც ერთის ანგარიშზე არ ყოფილა და უნდა გაერკვიათ, რა ხდებოდა.

დაახლოებით ერთი თვე ველოდი ამ საკითხის გარკვევას და მივხვდი, რომ აქ საქმე არ გამოვიდოდა. ის ფული, მგონი, არც ამიღია. როცა ანგარიში განბლოკეს, უკვე საკმაოდ მდიდარიც ვიყავი და იმ ფულსაც ღირებულება დაკარგული ჰქონდა.

თუმცა, ხომ იცით, ზოგი ჭირი მარგებელიაო. ამ ისტორიის მერე წავედი რუსეთში. საქართველოში რომ დავრჩენილიყავი, ალბათ, ბიზნესის წარმოების ამხელა მასშტაბებზე ვერ გავიდოდი.

- „არ მინდა, რამე ისეთი გავაკეთო, რაც პირადი თავისუფლება შემიზღუდავს“, - ეს ფრაზა თქვენი განცხადებიდან არის. ახერხებთ ამ პრინციპის დაცვას?

- პირადი თავისუფლების შენარჩუნებას ყოველთვის ვახერხებდი. ნიჭიერი ადამიანის ჩემეულ ფორმულაშიც ასეა: ნიჭიერმა ადამიანმა უნდა მოახერხოს, რომ თავისი ქმედებით სიცოცხლე და თავისუფლება არ დააყენოს ეჭვქვეშ, საციხოდ არ გაიხადოს საქმე, კანონი არ დაარღვიოს და ა.შ. მგონი, ვახერხებდი ამას არცთუ უნიჭოდ. თუ არ ჩავთვლი ბოლო სვლას (პოლიტიკაში მოსვლას), როცა არჩევანის გარეშე დავრჩი და იძულებული გავხდი, გადამედგა ეს ნაბიჯი. თუმცა, დღეს ბედნიერი ვარ, რომ გადავდგი ეს ნაბიჯი და არ დავრჩი თავისუფლების ლოკალური და ძალიან სუბიექტური აღქმის სიბრტყეზე. გლობალურად თუ გინდა, თავისუფალი იყო, შენი ქვეყანაც თავისუფალი უნდა იყოს. თავისუფლად სრულფასოვნად მარტო შენს ქვეყანაში გრძნობ თავს, შენნაირებთან ერთად. თუ ეს გაკლია, სადაც არ უნდა წახვიდე, ვერც თავისუფალი იქნები და ვერც ბედნიერი.

- თქვენი ბიზნესი რუსეთში იმ დროს აყვავდა, რომელზეც ზოგადად ასეთი კლიშე არსებობს: კრიმინალის, ძლიერი მფარველების და სისხლიანი დაპირისპირებების გარეშე დიდი ფულის შოვნა შეუძლებელი იყო...

- მე მაქვს ჩემი პირადი ისტორია, როგორ ვქმნიდი ბიზნესს. ალბათ, გახსოვთ ე.წ. семибанкирщина - რუსეთის მსხვილი ბიზნესის არაოფიციალური ერთობა, რომელშიც ჩემი დაფუძნებული ბანკი Российский Кредит-იც ითვლებოდა. სულ მქონდა ოცნებად, წლების მერე დავმსხდარიყავით იმდროინდელი მსხვილი ბიზნესმენები და გაგვეხსენებინა, ვინ რას აკეთებდა. მათგან ყველასთან ვმეგობრდი და კონფლიქტში არავისთან შევსულვარ, როცა დანარჩენები ერთმანეთს არაერთხელ დაუპირისპირდნენ და თან ძალიან დაუნდობლადაც.

ასე რომ, ჩემი პასუხი ჩემს კონკრეტულ ქმედებებში დევს. სამ პატარა ისტორიას გეტყვით: როცა საინვესტიციო აუქციონზე მიხაილოვსკის სამთოგამამდიდრებელი კომბინატის 20% შევიძინე და ცოტა ხანში საინვესტიციო პროგრამის გათვლებში შეცდომები აღმოვაჩინე, პროგრამა თვითნებურად არ შევცვალე და ეს პაკეტი სახელმწიფოს დავუბრუნე. გარწმუნებთ, ეს მაგალითი უპრეცედენტოა რუსეთის პრივატიზაციის ისტორიაში.

როცა 1998 წლის დეფოლტი გამოცხადდა, Российский Кредит-ს არც ერთ ვალდებულებაზე უარი არ უთქვამს (რაც ყველა სხვა ბანკმა გააკეთა) და ყველა ბოლომდე გავისტუმრეთ. დაბოლოს, უმსხვილესი ტიუმენის სანავთობო კომპანიის ყიდვის ისტორიას გავიხსენებ, სადაც პარტნიორებად მე და ვიქტორ ვექსელბერგი (ამჟამად ფორბის სიის №64, ქონება - 12,4 მილიარდი) გამოვდიოდით. მაგრამ როგორც კი ამ პრივატიზების კანონიერება დააყენეს ეჭვქვეშ, მაშინვე გამოვთიშე პროცესს. რატომ, არ შემეძლო თვალი დამეხუჭა? ვექსელბერგი დღესაც ამ აქტივის მეპატრონეა და მეც ვიქნებოდი, მაგრამ ჩემს პრინციპს ეწინააღმდეგებოდა ამ აუქციონში მონაწილეობა: თუ პროცესის კანონიერება იოტისოდენა ეჭვს მაინც იწვევს, იქ არაფერი მესაქმება.

- მოკლედ, უნდა დავიჯეროთ, რომ მთელი თქვენი ქონება ყველაზე არეულ დროს სტერილური, კანონიერი სქემებითა რის დაგროვილი?

- გარწმუნებთ, უკანონოს ვერავინ ვერაფერს გამიხსენებს. აქამდეც ბევრჯერ ეცადნენ, მაგრამ უკანონო ვერასოდეს ვერაფერი ნახეს. არათუ კანონი არ დამირღვევია, იმასაც ვერავინ გაიხსენებს, რომ ვინმეს სიტყვა გავუტეხე. ბიზნესში არაფერი იმალება: ვინ ვისთან იყო, ვინ „შავებთან“ მეგობრობდა, ვის ვინ „კრიშავდა“ - ყველაფერი იშიფრება. აბა, ვინმემ დაასახელოს ჩემი ასეთი საეჭვო კავშირები. ვერ დაასახელებენ - არ არსებობს და იმიტომ.

არ ვარ განსაკუთრებული, მაგრამ მეყო ნიჭი და გონიერება, რომ არასოდეს საფრთხის ქვეშ არ დამეყენებინა ჩემი სიცოცხლე და კრიმინალებთან არ მემუშავა. ბევრი შეეწირა. ბევრიც ციხეში აღმოჩნდა. მე ეს ავიცილე.

6,4 მილიარდის საიდუმლო

ბიზნესმენი მართვის მოდელის, წარმატების და ბედნიერების შესახებ

დიდ ფულთან დამოკიდებულებაც სპეციფიკური მაქვს. შეიძლება, ზშირად „როთვეტულებს" სპორტული ყიდი, რომ მეტი იშოვო, მაგრამ კანონის დარღვევის საფასურად ან ლობირებით არ ამოია არაფერი.

- საქმეთ მაგალითად რუსეთის ძვირფასი ლითონების სახელმწიფო კომპანიასთან (РосДрагМет) თქვენს კავშირს ასახელებენ...

- ამ კომპანიასთან მხოლოდ წმინდა საქმიანი შეხება მქონდა. ოქროს ბიზნესში უშუალოდ ჩართული არ ვიყავი. მქონდა ოქროს კარიერი ნაყიდი, ავიაქარხანა ავაშენე მაგადანში და საქმიან ოქროს კარიერებიც ვამუშავებდი. თუმცა, უნდა გითხრათ, რომ ოქრო ძალიან რთული ბიზნესია. მე ვიყავი ამ ბიზნესში და, გამოვიტყვები, წაგებით წამოვედი იქიდან.

ამ სექტორში ჩვეულებრივი ინვესტიცია მქონდა დაბანდებული და დროთა განმავლობაში ამ ბიზნესიდან გამოვედი, რადგან საკმაოდ კრიმინოგენულია და უპრინციპო იყო. მას მერე, რაც ამ ბიზნესს გამოვეთიშე, ცხრაჯერ შემამოწმეს. როგორ გგონიათ, დარღვევა რომ მქონოდა, ეს დამალვებოდა?

დაუსაბუთებელი ბრალდებები არ მაკვირს. ერთ ხანს იმ თეორიასაც ავითარებდნენ, რომ კრიმინალურ ავტორიტეტ ოთარ კვანტრიშვილს ჰქონია დამსახურება ჩემს წარმატებებში.

- ტყუილია?

- არც კი ვიცნობდი ამ ადამიანს. ისე მოკვდა, ხელიც არ მქონდა ჩამორთმეული, ნახაზიც არ მყავდა. ესეც არ იყოს, მტკიცდეს, რომ ჩემს წარმატებაში წვლილი მას მიუძღოდა, ერთი მაგალითი მაინც ხომ უნდა ადასტურებდეს? არ არსებობს ასეთი მაგალითი.

- კვანტრიშვილთან განსხვავებით, ცნობილია თქვენი ურთიერთობის ისტორია ვლადიმერ რუშაილოსთან, რომელიც რუსეთში ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლას კურირებდა, მოგვიანებით კი შინაგან საქმეთა მინისტრი გახდა.

- ჩემთვის საამაყოა, რომ არასოდეს არ ვიყავი არასოდეს კრიმინალთან, არც გულბილი მას. სირცხვილად მიმაჩნია, რომ საქმეს მე გავაკეთებ და ფული თურმე სხვას უნდა ვუხადო, კაცმა არ იცის, რაში.

რაღაც ეტაპამდე სხვადასხვა გზებით ვახერხებდი კრიმინალური სამყაროს გაგვერდებას. რუშაილოსთან პირველად მაშინ მივედი, როცა საქართველოში ჩემი ძმა მოიტაცეს. გამოსასყიდად მილიონს ლაპარაკი და მაშინ მითხრეს, რომ რუშაილო დამეხმარებოდა, თუმცა დიდად ვერ შეუწვევს დამეხმარა. როცა ბიზნესებზე კრიმინალის დაწოლა გაძლიერდა, მე ვიყავი შემდეგი ინიციატორი, მივედი მასთან და შევთავაზე, რომ გადავუხდიდით ფულს და ჩვენი ბიზნესი დაეცვათ. თავდაპირველად ხელიდან გასაცემად, ეს ქრთამი ან უარს აცხადებდა, მაგრამ ეს გეგმა მიიღეს, ყველაფერი ოფიციალურად გაკეთდებოდა.

ორი შეხვედრის მერე დავარწმუნე ჩემი აზრის ლოგიკურობაში, გავაკეთეთ პროექტი და შევედი შინაგან საქმეთა მინისტრ ვიქტორ ერინთან, რომელმაც მოაწერა ხელი და შეიქმნა მსხვილი ბიზნესის დაცვის სპეციალური განყოფილება. ერთი კვირის შემდეგ ყველა მსხვილი ბიზნესმენი მოლოცავდა, დაინტერესდა შემდეგ იყო მათთვის და ვისაუბრეთ შემდეგ. ვფიქრობ, კარგი ნაბიჯი იყო, რაც გავაკეთე. მართალია, ბანკის დაცვის სამსახურის ათასზე მეტი თანამშრომელი მყავდა, მაგრამ ეს არ იყო საკმარისი: თუ ვინმე კრიმინალური ავტორიტეტი მიადგებოდა, დაცვა იყო უსუსური. ოფიციალური სახელმწიფო ორგანო ასეთ ვითარებებს გაცილებით უფრო ეფექტიანი იყო.

- სულ ხაზს უსვამთ, რომ პრივატიზების პროცესში არ ინტერესდებოდით ისეთი ქონებით, რომლის დანაწილებაც კონფლიქტური იყო მოსალოდნელი. აბა, რა გზით დაგროვეთ ასეთი მასშტაბის აქტივები?

- თუ ვინმეს ჰქონდა ნებისმიერი აქტივის შეძენის საშუალება, ერთ-ერთი უპირველესი ვიყავი, რადგან ბანკი მქონდა. ბანკის აქტივები და მქონდა საშუალება ეფექტური კლიენტების ფულზე დავფუძნებოდი პასივებს, რაც უფრო სანდო და საიმედო რესურსია. თან, მუდმივად ბიზნესის რეკაპიტალიზაციასაც ვახდენდი და ესეც ჩემი წარმატების ერთ-ერთი საწინდარია. სხვები ძირითადად ფულს გარეთ ექსპორტირებდნენ და რესურსებს კარგავდნენ.

მოკლედ, ისეთი ფული მქონდა, ნებისმიერ აუქციონში შემეძლო მონაწილეობის მიღება. მაგრამ ნავთობისა და ალუმინის აქტივებზე ნადირობა ძალიან საშიში იყო და არც გავკარებივარ. იქ თითქმის ყველა გზა ომით მთავრდებოდა, რადგან მოთამაშეები კრიმინალიზებულები იყვნენ და საქმე უნდა გერჩია, რამე რომ ჰყოლოდა. მაგრამ იმ სხვა აქტივებით, რომლებიც არავის აინტერესებდა, ფასეულ აქტივებს ვიძენდი.

- მაგალითად?

- კრასნოიარსკის ალუმინის ქარხნის (КРАЗ) ისტორიას მოგიყვებით. ამ ქარხნის გარშემო გაჩაღებულ ომს მთლიანად და უამრავი ხალხი დაიღუპა კიდეც, მათ შორის ჩემი მეგობრებიც, მაგრამ მე ერთი საინტერესო შემთხვევა მოგიყვეთ.

КРАЗ-ის გვერდით კი (ერთი ღობე ჰყოფდა) არსებობდა კრასნოიარსკის მეტალურგიული ქარხანა (КРАМЗ). ორივე ამ ანგარიშით იყო აშენებული, რომ ერთიანი საწარმო გამოსულიყო - ალუმინის ქარხანაში წარმოებული ნედლეული მეტალურგიულ ქარხანაში სასრული პროდუქტი უნდა ქცეულიყო და ისე გაყიდულიყო. თუმცა, როცა მე კრასნოიარსკში ჩავედი, КРАЗ-ის მესაკუთრეებს КРАМЗ-ის საყიდლად სრულიად არ ჰქონდათ ინტერესი. შედეგად, მეტალურგიული ქარხანა რამდენიმე წელი გაჩერებული იყო. სწორედ მისი აქციების შესყიდვა დავიწყე - ვაფასებდი ძირითად ფონდებს, რომლის ღირებულებაც 2-3-ჯერ აჭარბებდა КРАЗ-ისას, რომლის გარშემოც ომები არ წყდებოდა. ასე, კაპიტალში - 15 თუ 20 მილიონ დოლარად ვიყიდე КРАМЗ-ის აქციათა 20-30%.

მოგვიანებით, როცა КРАЗ-ის აქციათა სახელმწიფო საკუთრებაში დარჩენილი 20% უნდა გაყიდულიყო, ინტერესები და ლობისტური ომები იმდენად ძლიერი იყო, რომ დიდხანს ვერ იპოვეს მყიდველი. ბოლოს, КРАЗ-ის და КРАМЗ-ის ქონება გააერთიანეს, მსხვილი საინვესტიციო პაკეტი გააკეთეს და ისე გაიტანეს გასაყიდად. ანუ იმ საწარმოს, რომლის აქციებსაც მე გამალებით ვყიდულობდი და უკვე 30% ვფლობდი, უცებ დიდი ფასი დადეს. დავიწყე ამ აქციების შესყიდვაც ახალი ფორმირება და დღეში ზოგჯერ ორმაგდებოდა და სამმაგდებოდა მათი ღირებულება. მერე დაიწყო მუქარა (სანქტ-პეტერბურგში კი მომაგნეს ტელეფონით), თუმცა, არ შევშინდი, ფასი არ დავაგდე, კარგად გავყიდე და ისე წამოვედი. მოკლედ, პრაქტიკულად შემთხვევით მოვხვდი იქ და მოგება ვნახე.

- დაშინება როგორ ხდებოდა?

- ჯერ კიდევ საფრანგეთში ვიყავი, როცა ჩემი წარმომადგენელი დამიკავშირდა და ასეთი ისტორია მიამბო: ჩემი კომპანიის მენეჯერები ვითომ ჩემი დავალებით, მოტყუებით ჩასვეს მანქანაში და მოგვიანებით სასაფლაოზე აიყვანეს. აჩვენეს მათი საფლავები, ვინც ალუმინის ქარხნისთვის ბრძოლაში დაიღუპა, შესთავაზეს, აერჩიათ, სურდათ თუ არა იგივე ბედის გაზიარება და სასაფლაოზე დატოვება.

- „ჩვენ ვაკეთებდით იმას, რასაც სხვები არ აკეთებდნენ", - ასე დაახასიათეთ ბანკ Российский Кредит-ის საქმიანობა. რას აკეთებდით ამდენად განსხვავებულს?

- Сбербанк-ის შემდეგ, პრაქტიკულად, პირველი ბანკი გავხდით იმ რეკაპიტალიზაციისა და საქმიანობის შემდეგ, რაც გავწიეთ. როგორც მომსახურების უნივერსალურობის, ასევე ფილიალების რაოდენობითაც ვიყავით მეორე. არადა, ბანკის პირველი ფილიალი საბავშვო ბაღის შენობაში გვქონდა. ვფიქრობ, სწორედ ის მოდელი იყო საინტერესო, რამაც საბოლოოდ წარმატებული შედეგისთვის მიგვაღწევინა. წარმოიდგინეთ ვითარება, როცა ძალიან რთული იყო შენობის ნახვა ფილიალის მოსაწყობად, იმდენი ფული კი არ იყო, რომ ჩვენ თვითონ აგვეშენებინა.

ამავე დროს, ეს ის პერიოდია, როცა ეკონომიურად საშინელ დღეში იყო მეცნიერებათა აკადემიის ინსტიტუტები (ხელფასებსაც კი ვერ იხდიდნენ), საწარმოების დირექტორები კი დაბნეულები იყვნენ, რადგან პრივატიზაცია მიმდინარეობდა და არ იცოდნენ, რა ელოდათ უახლოეს მომავალში. ბანკში კი კლიენტურა ჭირდა.

ეს სამივე ფაქტორი ერთდროულად არსებობდა და ის სქემა, რომელიც მოვიფიქრე (ერთი ღამე გავათენე მასზე ფიქრში), სამივეს გამოყენებას ითვალისწინებდა: მაშინ, როცა დიდ ქარხნებს ახალ ბანკში მოსვლა არ უნდოდათ, პრობლემა იყო ბანკის გაფართოება და პროფესიონალი კადრების შოვნაც, სასწრაფოდ გავხსენი კოლეჯი და საბანკო საქმის სწავლება დავიწყეთ (მე თვითონაც ვკითხულობდი ლექციებს საწყის ეტაპზე) და დავგეგმეთ ბანკის სწრაფი ექსპანსია. დავიწყე კლიენტის მოზიდვა და ფილიალების გახსნა. მე თვითონ დავდიოდი და სხვა და სხვა საწარმოს თუ ინსტიტუტის (მათ შორის, მეცნიერებათა აკადემიის სისტემის) 100-ზე მეტ დირექტორის შევხვდი.

შედეგად, მოვახერხე რამდენიმე კურდღლის ერთდროულად დაჭერა. იგივე აკადემიკოსები და დირექტორები ჯერ ლექციების საკითხავად „გადმოვქაჩეთ" ჩვენს კოლეჯში. პარალელურად, მათი ინსტიტუტებისა და საწარმოების შენობებში ფართს ვქირაობდი, იქ ვაწყობდი ფილიალს და მათვე ვნიშნავდი ფილიალის დირექტორად. ამ მოდელზე უმრავლესობა დავითანხმე.

იგივე დირექტორები (ვისაც არ ჰქონდა შესაბამისი ცოდნა) დადიოდნენ ჩემს კოლეჯში და წრაფად გადიოდნენ საბანკო საქმეში გადამზადებას. ეს ყველაზე კარგი კონტინგენტი იყო, თითქმის მზა კადრი - ადმინისტრატორის გამოცდილებით პლუს ცოტა ხანში საბანკო საქმის ცოდნით (მარტო ექვსი საკავშირო აკადემიკოსი იყო ჩემი ბანკის სხვადასხვა ფილიალის დირექტორი).

სწორედ ეს იყო, რაც გაკეთდა ჩემს ბანკში და არ გაკეთებულა სხვაგან. ეს იყო სწორი გზა, რაც მალე დასასტურდა: ის ქარხნები თუ ინსტიტუტები თავიანთსავე შენობებში განთავსებულ ფილალებში ხსნიდნენ ანგარიშებს და თანხებსაც იზიდავდნენ, კოლეჯი კადრების სამჭედლო იყო, კორპორატიული სულიც ჩამოყალიბდა და პროფესიონალების ღენადობაც დაიწყო.

შედეგად, მე მივიღე კლიენტიც, კოლეჯიც, მენეჯერებიც, ფილიალების ქსელიც და ეს მოდელი ნელ-ნელა განვავითარე მთელს რუსეთში, ყველგან სადაც Российский Кредит-ის ფილიალები იხსნებოდა.

ეს პროცესი სწრაფად და წარმატებით წარიმართა, ბანკის ექსპანსია უზრუნველყოფილი იყო, ამასობაში პრივატიზაციაც ხურდებოდა და საინტერესო ობიექტები გამოვიდა გასაყიდად. ბანკი მყარი ექსპანსიური პოზიციით შეხვდა ამ დროს. კარგად განვვითარდით, საშუალო და წვრილი კლიენტურის ფული იყო ძალიან ბევრი (რაც ყველაზე „კარგი", გრძელვადიანი ფულია), „პასივის" დიდ ნაწილს ვააქტიურებდით თვითონ.

ამ წვარდებით მობილიზებულ სახსრებით შევიძინე ის ძირითადი ქარხნები (მაგალითად, მიხაილოვსკის და სტოილენსკის სამთო-გამამდიდრებელი კომბინატები), რომლებიც მოგვიანებით სარფიანად გაიყიდა. თუმცა, როცა ვყიდულობდი, ეს საწარმოები „ზაროლილი" იყო, არავის უნდოდა.

- თქვენ რად გინდოდათ?

- პერსპექტივას ვხედავდი. როცა სამთო კომბინატებს ვიყიდე, მეტალურგიულ ქარხნებს პირდაპირ ჰყიდდნენ ნედლეულს საექსპორტოდ, გამამდიდრებელი წარმოება ნაკლებად აინტერესებდათ. იყო ჭარბწარმოება და მეტალურგები ფასებს თვითონ კარნახობდნენ. ასეთ ვითარებაში ვიყიდე ეს ქარხნები. ძირითადად ისევ ფონდებს ვაფასებდი, უზარმაზარი ქარხნები იყო, რომ გამოდიოდა საპრივატიზებო ცხრილი, ვიჯექი რამდენიმე ანალიტიკოსთან ერთად და ვაფასებდი, რა იყო აქტივები, ვალდებულებები, ცვეთა, ნარჩენი ღირებულება. ასე, დეტალური ანალიზის შედეგად ვიყიდე სამთო-გამამდიდრებელი კომბინატები.

ვყიდულობდი, რადგან იმ მომენტში არავის აინტერესებდა, მე პერსპექტიულად მიმაჩნდა, ბანკში პასივების მდგომარეობის გამო კი უკვე თავს უფლებას ვაძლევდი, გრძელვადიანი დაბანდებები გამეკეთებინა.

რა თქმა უნდა, დაცემულ ბაზარზე შესყიდვა შედარებით იაფი იყო და ამიტომაც იოლად „ავკრიფე" ეს აქტივები. შედეგად, ერთი ხანს შავი მეტალურგიის ნედლეულის 60%-მდე ჩემს ხელში იყრიდა თავს.

2-3 წელი შევინარჩუნე ეს პოზიცია, მერე პროცესებიც გააქტიურდა: მეტალურგებს კარტელისმაგვარი შევუქმენით ნედლეულის დამმუშავებლებმა, მოვხსენით ჭარბი წარმოება (მაგალითი კოლეგებს თვითონ მივეცი, როცა წარმოება შევამცირე), შეიქმნა რეალური დეფიციტი და მოთხოვნა და ვითარება შეიცვალა - მეტალურგები ფასებს ვეღარ გვკარნახობდნენ. ამით ვაიძულეთ ისინი, გადაეხადათ პროდუქციაში ის, რაც ღირდა და ნელ-ნელა გავხადეთ რენტაბელური ეს ქარხნები. მერე კარგადაც ამიტომ გაიყიდა.

- „აქციონერი და ტოპმენეჯერი ერთდროულად ვარ. რუსეთში სხვაგვარად შეუძლებელია", -ეს თქვენი სიტყვებია. საქართველოში კი ყველა ბიზნესში უფლებამოსილება დელეგირებული გქონდათ. რატომ? ასეთი განსხვავებული ბიზნეს-მოდელებია ამ ორ ქვეყანაში?

- საქართველოში ბიზნესი, პრაქტიკულად, არ მქონია. თუ არ ჩავთვლით ბანკ „ქართუს", რომელიც ქვეყნის დასახმარებლად გავხსენი და საინვესტიციო ბანკად იყო ჩაფიქრებული. რუსეთში კი მესაკუთრე და მენეჯერი ახლა არის დაყოფილი, თუმცა, დასაწყისში, ვინც მსხვილი ბიზნესი გააკეთა (მათ შორის ვიყავი მეც), უნდა ყოფილიყო კარგი მენეჯერიც და ანტრეპრენიორიც. თუ ორივე არ იყავი ერთდროულად, წარმატება პრაქტიკულად გამორიცხული იყო.

ვფიქრობ, ორივე თვისება კარგად მქონდა შერწყმული და ეს ბევრ რამეში დამეხმარა. მაშინ მენეჯერს ვერ იქირავებდი (ეს ბაზარი არ არსებობდა, ბოლო 10 წელიწადში ჩამოყალიბდა), ამიტომაც ფილიალებს რომ ვხსნიდი, ამ პროცესშიც კი ბოლომდე ვიღებდი მონაწილეობას და ვზრდიდი საშუალო რგოლის მენეჯერებს. ბანკს თავად ვმართავდი.

- კიდევ სად აწარმოებდით ბიზნესს? გამიგია, რომ სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიაშიც კი გქონდათ აქტივები.

- წარმოიდგინეთ, ვინც წინა საუკუნის 90-იანი წლების რუსეთში შედიოდა, უმეტესობა ოქროს მაძიებლებივით იყო. ზუსტად ორმაგ ფასს ადებდნენ ყველაფერს, უნდოდათ სწრაფი გამდიდრება.

ღილაკებიანი ტელეფონების დიდი პარტიის შესაძენად (მაშინ ასეთი აპარატები ძალიან პოპულარული იყო), სამი თვე ტენდერს ვატარებდი და ბოლოს მივხდი, რომ დროს ვკარგავდი. საფრანგეთში წავედი სატელეკომუნიკაციო გამოფენაზე და პირდაპირ ერთ-ერთი ჰონკონგურ კომპანიასთან დავდე კონტრაქტი. ფასებიც მაშინვე განახევრდა იმასთან შედარებით, რასაც მოსკოვში მთავაზობდნენ. ჰონკონგიდან უკვე უშუალო მწარმოებლებამდე, ჩინეთის ქარხნებში ჩავედი და, საბოლოოდ, რამდენიმე ქარხანა შევიძინე კიდეც.

მოგვიანებით, ეს ბიზნესი ერთ-ერთ აფრიკელ პარტნიორს დავუთმე. ბანკის ჩამოყალიბება მქონდა დაწყებული და ვაჭრობის დრო აღარ იყო. თან, რუსეთი გაცილებით საინტერესო ბაზარი იყო, რადგან 1-2 წელიწადში ხდებოდა კაპიტალის გაორმაგება, რასაც სხვაგან ათწლეულები უნდოდა. ამიტომ არ მქონია მცდელობა, ბევრ სხვა ქვეყანას მოვდებოდი.

- მსხვილი კლიენტების მეპატრონეებს და ტოპ-მენეჯერებს Российский Кредит-ის ვიცე-პრეზიდენტებად ნიშნავდით. შეგიძლიათ ამიხსნათ, რა ლოგიკით?

- ესეც ბანკის ექსპანსიის ნაწილი იყო. ფილიალების დირექტორებადაც ვნიშნავდი, პარტნიორებიც ხდებოდნენ და ა.შ. ვიცე-პრეზიდენტების სტატუსის მინიჭება ამის გაგრძელება იყო. ბანკი უკვე იმდენად სახელიანი და გავლენიანი იყო, რომ მსხვილი საწარმოების დირექტორებს მოსწონდათ მისი ვიცე-პრეზიდენტობა. არადა, ეს ისეთი პოსტი იყო, რომ არც არაფერი ევალებოდა და არც უფლებამოსილებას ანიჭებდა, კლიენტად რჩებოდა და, ფაქტიურად, ახალ საფინტრო ბაროვს იღებდა.

ჩემთვის სარგებელი ის იყო, რომ ასეთი პარტნიორი უფრო ლოიალური ხდებოდა, ანგარიში ჩემს ბანკში ჰქონდა, სესხებს ჩემგან მიჰქონდა, უმნიშვნელო შეღავათებით სარგებლობდა (მაგალითად, უროცრი ინიერებდა მისი საკითხი საკრედიტო კომიტეტზე). ამის სანაცვლოდ ვიცე-პრეზიდენტის სტატუსით გაცემა (რომელიც წმინდა სასატო ფუნქცია იყო) ღირდა.

- 1989 წელს ყველაფრის დაკარგვის საფრთხე შეგექმნათ, ამბობთ. რამ გადაგარჩინათ?

- ცხადია, მქონდა გათვლები, რომ ბაზრის დაცემა უსასრულოდ ვერ გაგრძელდებოდა, მაგრამ ზუსტად პროგნოზირება, რომ ფასები 2-3 წელიწადში ძველ ნიშნულზე დაბრუნდებოდა, არავის შეეძლო. როცა რუსეთში დეფოლტი მოხდა, რთული არჩევანის წინაშე აღმოვჩნდი - გამეკოტრებინა ბანკი ან დამოუკიდებლად დამეწყო მისი რესტრუქტურიზაცია. მეორე გზა ავარჩიე, რაც ჩემს კოლეგა ბანკირებს არ მოსწონდათ და ბანკის „გადაგდებას" მირჩევდნენ, მაგრამ კლიენტებს, რომლებთანაც კარგი ურთიერთობა მქონდა, კარი ვერ დავუკეტე და ხელი ვერ დავიბანე.

შედეგად, სხვებმა ბანკები „გაასუფთავეს" და გააქრეს, მე კი ჩემი ქონება ჩავდე საგირავნო უზრუნველყოფაში და მოზიდული სახსრებით ვალდებულებების გასტუმრება დავიწყე. შემდეგ, ამ ვალდებულებების დროულად „დასახურად" აქტივების ნაწილის (ლებედინსკი სამთო-გამამდიდრებელი კომბინატი, ორიოლის მილსაგლინავი ქარხანა, ქარხანა „ტულაჩერმეტი") გაყიდვაც მომიხდა, თან საბაზროზე ბევრად დაბალ ფასად.

ჩემი ქონების ფასს კრიზისის შემდგომ 2-3 წელიწადში (როცა პირველი საბანკო გადასახდელები მიწევდა) რომ არ მოემატა, ცხადია, მთელ ქონებას წაიღებდნენ კრედიტორები. მაგრამ სწორად გავთვალე, რომ ზრდა იქნებოდა. ასე რომ, ჩემი მხრიდან რისკი იყო, მაგრამ აზრიანი. ეს სახის შესანარჩუნებლად გავაკეთე, თუმცა, რომც არ მექნა, ვერავინ ვერაფერს მეტყოდა, რადგან ასეთი რესტრუტურიზაცია არავის გაუკეთებია.

ამ ნაბიჯის პლუსი ისიც იყო, რომ ბიზნეს-ისტებლიშმენტში, განსაკუთრებით ევროპასა და აშშ-ში, კარგი სახელი მომიტანა.

- მეტალურგიული აქტივები საკმაოდ კარგი ბიზნეს-კონიუნქტურის პირობებში გაყიდეთ. ხომ არ გაიძულეს?

- არა, ნამდვილად არ ვყოფილვარ იძულებული. უბრალოდ გადავწყვიტე, ფულის გამო თავისუფლება არ დამეკარგა. ვურჩიე ბევრს, რომ გაეყიდათ თვალისმომჭრელი აქტივები, რადგან რუსეთში პოლიტიკური სისტემა და თამაშის წესები იცვლებოდა. მეორე სამთო-მომპოვებელი ქარხანა რომ გავყიდე, პირველის გაყიდვის შესახებ მხოლოდ მაშინ გაიგეს. რომ დამეტოვებინა ეს აქტივები, დიდი ალბათობით ქონების გადანაწილების ახალ ტალღაში მოხვდებოდა. ამიტომ მსხვილი აქტივები გავყიდე და ისეთები დავიტოვე, რაც არ ხვდება თვალში - სამშენებლო, რასაც მაშინ ასეთი ფასი არ ჰქონდა, „კაუჩუკი", რაც ახლა ყველაზე ძვირი ღირს და სხვებიც.

- „გაზპრომის" აქციონერი მართლა ხართ? ხშირად მესმის, რომ მისი აქციების დაახლოებით 1%-ს ფლობთ.

- ჰო, და თან ძალიან სასაცილოდ და არაპროფესიულად სვამენ ამ კითხვას. ოდესღაც, 7-8 წლის წინათ მართლაც მქონდა პორტფელში „გაზპრომის" აქციების 1%-მდე, რაც გავაორმაგე და მნიშვნელოვანი სარგებლით გავყიდე. ეხლაც შეიძლება მქონდეს პორტფელში 10 ან 20 მილიონის აქციები, მაგრამ ამ ინფორმაციას ოპერატიულად არ ვაკონტროლებ, რადგან ამა თუ იმ ემიტენტის აქციების პორტფელში ქონა დამოკიდებულია იმ მენეჯერზე, რომელიც პორტფელს მართავს. დღეს შეიძლება პორტფელში იყოს ამა თუ იმ ემიტენტის 50 მილიონამდე დოლარის აქციები, ხვალ - აღარც ერთი ცენტის. ეს ჩვეულებრივად, პორტფელის მართვის სტრატეგიის შესაბამისად ხდება. თუმცა, ვიცი, რომ ამჟამად რომელიმე მსხვილი ემიტენტის აქციების მსხვილ პაკეტს, სამწუხაროდ, არ ვფლობ.

- რას წარმოადგენს საინვესტიციო კომპანია „უნიკორი", რომელიც თქვენს აქტივებს აერთიანებს?

- წლების მანძილზე ჩემი ძირითადი ბიზნეს-ჰოლდინგი იყო „მეტალოინვესტი". როცა მასში შემავალი ორი ქარხანა გავყიდე, ეს ბრენდიც მათთან ერთად მივყიდე ალიშერ უსმანოვს (ფორბსის სიის №28, ქონება 18,1 მილიარდი, რუსეთის უმდიდრესი ადამიანი). სახელი „უნიკორი" კი „უნივერსალური კორპორაციიდან" მოდის, რომელშიც შედის ჩემი საფინანსო, სავაჭრო, სამრეწველო, აგრარული, სამშენებლო, ფარმაცევტული და სხვა აქტივები. თუმცა, ამჟამად მასში შემავალ ბიზნესებს ვყიდი, თან ისე, რომ მათი უმეტესობის სათანადო კაპიტალიზაცია ვერ მოვასწარი და საბაზროზე დაბალ ფასად გაიყიდება.

როგორც „უნიკორის" ფარგლებში, ასევე მის მიღმაც მრავალმხრივი ინვესტიციები მაქვს განხორციელებული. ერთადერთი, სადაც ვერ მოვსინჯე საკუთარი შესაძლებლობები და გული მწყდება, ზერენტაბელური მაღალი ტექნოლოგიების სექტორია.

- რატომ მიიჩნევთ, რომ საქართველოში ბიზნესი არ გაქვთ? იგივე ბანკი „ქართუ" ასეულობით მილიონი ლარის აქტივებს ფლობს და საკმაოდ აქტიური საბანკო მოთამაშეა.

- ცხადია, ის კომერციული ბანკია, თუმცა თუ ნახავთ მის საქმიანობას, დარწმუნდებით, რომ ეს იყო ჩემთვის ბიზნესის საკეთებლად შექმნილი ბანკი. „ქართუ" პირველი ორგანიზაცია იყო, რაც აქ გავხსენი, რადგან აქეთ სულ ვისწრაფოდი და მინდოდა ქვეყანას დავხმარებოდი. იმის კვალობაზე, რაც ქართველ ბიზნესზე ვიცოდი, სურვილიც მეტი იყო.

მინდოდა, „ქართუ" საინვესტიციო ბანკი ყოფილიყო და ქვეყანაში საქმიანი აქტივობების ზრდას შეხმარებოდა. მაგალითად, სესხის 25% მესესხისთვის მიგვეცა უპროცენტოდ, შეგვეძინა სხვა მეწარმეობაც, რათა ინვესტორი უფრო დაინტერესებულიყო და გაცილებით იოლად მიეღო გადაწყვეტილება ბიზნესის დაწყებაზე. სამწუხაროდ, ამ მოდელმა არ იმუშავა.

- ჯერ კიდევ წლების წინ გავრცელდა ინფორმაცია, რომ ქართული აქტივების გაყიდვა გინდოდათ. რატომ?

- იმიტომ, რომ საქართველოში აქტივების მართვას დიდი დრო უნდოდა, რაც არ მქონდა. მაშინ უნდა მოვწყვეტოდი იმ საქმეს, რასაც საზღვარგარეთ ვაკეთებდი და რაც საშუალებას მაძლევდა, ბევრად მეტი გამეკეთებინა საქართველოში მცხოვრები ადამიანებისთვის. თუმცაღა, ცხადია, ქველმოქმედაზე გაცილებით სწორი გზაა ბიზნესის წარმოება და სამუშაო ადგილების შექმნა, თუ ადამიანების დახმარება გინდა.

- პარტნიორებს როგორ არჩევდით საქართველოში?

- პრაქტიკულად, არც დამჭირვებია. პირველი ფსონი ბანკის მმართველად ნათესავზე გავაკეთე, რაც დიდი შეცდომა იყო - ნათესავიც დავკარგე და საქმეც ვერ განვითარდა. საქართველო ძალიან სპეციფიკურია ამ მხრივ, დღესაც რთულია პარტნიორის შერჩევა.

- გოგი თოფაძე როგორ მოძებნეთ?

- თვითონ მომძებნა, როცა საბანკო სესხის საჭიროება იყო, პარტნიორობის შემოთავაზებაც მისგან მოდიოდა. ბაკურიანის პროექტს როცა ვაკეთებდით, მაშინ დავმეგობრდით. გოგი ძალიან აქტიურობდა, ბევრს ცდილობდა. ჩემთვის ყველანაირად მისაღები პარტნიორია: გარდა იმისა, რომ ბიზნესმენია, ბევრი რამის კეთება უნდა, ბევრი სხვა ბიზნესმენისგან გამოირჩევა. კარგი ვარიანტია პარტნიორობისთვის იმითაც, რაც სამუშაო ადგილებს ქმნის (რაც ჩემს შემთხვევაში ნაკლებად ხდება) და არც ერთ პროექტს ლოკალურად არ მიჩნევს, ყოველთვის მის გაფართოებაზეა ორიენტირებული. ესეც, ჩემი აზრით, კარგი თვისებაა.

- იმის მიუხედავად, რომ უკვე თითქმის ნახევარი წელია, საჯარო ფიგურა გახდით, მაინც ნაკლები წარმოდგენა გვაქვს, რა შეხედულება გაქვთ ბევრ მნიშვნელოვან საკითხზე. მაგალითად, როგორი უნდა იყოს ეკონომიკური პოლიტიკა. ცოტა მეტს არ გვეტყვით ამ საკითხზე?

- საკმაო დრო გავიდა იმისთვის, რომ მოკლე განცხადებებით აღარ ვიფარგლებოდე, მაგრამ მაინც მოკლედ ვამჯობინებ.

რა სჭირდება ეკონომიკას? ძალიან მარტივი რამ: უნდა იყოს თავისუფალი ბაზარი და ჩინოვნიკები არ უნდა მართავდნენ მას. თუ ეს არ არის უზრუნველყოფილი, ლაპარაკი ეკონომიკურ კატეგორიებზე სიღრმისეული წიაღსვლებით ცოტა თვალთმაქცობად მიმაჩნია. თუ სასამართლო და მედია თავისუფალი არ არის და ნებისმიერ ჩინოვნიკი თვითონ არის ბიზნესმენი, აქ რამე ეკონომიკურ პოლიტიკაზე ლაპარაკი უადგილოა.

პირველი ამოცანა სწორედ ეს უნდა იყოს - ბიზნესი უნდა განთავისუფლდეს ჩინოვნიკებისგან. ამის მერე უკვე აქვს აზრი დავას საგადასახადო საკითხებზე, ინფრასტრუქტურის მოწყობის მოდელზე, საბიუჯეტო და სოციალურ პოლიტიკაზე... მაგრამ თავისუფალი ბაზრისთვის აუცილებელი პირობების არარსებობის შემთხვევაში, ყველა ეს მსჯელობა სპეკულაციაა.

- იღბლიანი ხართ?

- არ ვიტყვი, რომ კი, მაგრამ არც უამისობაა. 1991 წელს აზიის ერთ-ერთი უმსხვილესი BCCI ბანკი რომ გაკოტრდა და იქ 9-10 მილიონი დოლარი დავკარგე, პირველად მაშინ გავკოტრდი. რა ვიცი, ამას როგორ დავარქვა იღბლიანობა? მეორედ, უკვე გითხარით, 1998 წელს როგორ ვიყავი გაკოტრების პირას.

თუმცა, უიღბლობასაც ვერ მივაწერ ჩემს თავს. რა თქმა უნდა, ფორტუნას აქვს მნიშვნელობა, მაგრამ ძირითადად ადამიანი შრომით აღწევს შედეგს.

- წარმატების თქვენეული ფორმულა მითხარით.

- ჯერ განვსაზღვროთ წარმატებული ადამიანი. ჩემთვის წარმატებულია, ვისაც ჰყავს კარგი ოჯახი, უხარია შინ ყოფნა, დილას სამსახურში წასვლა და საღამოს - სახლში დაბრუნება. ეს უკვე წარმატებაა. თუ ადამიანს აქვს გათბობა, წამალი, სახურავი და წელიწადში ერთხელ შვებულებაში წასვლასაც ახერხებს, ჩემთვის ეს უკვე წარმატებული ადამიანია.

განსაკუთრებით წარმატებულს კი ერთი რამ ემატება - ნიჭიერება, რომელიც პირობითაც ორი ნაწილისგან შედგება: დააახლოებით ნახევარი ეკუთვნის ინტელექტს, ნახევარი - ჯანსაღ ფსიქიკას. თუ ჯანსაღი ფსიქიკა გაქვს, შენი ინტელექტის შესაბამისს გააკეთებ და შედეგს მიიღებ. თუ საყვარელ პროფესიას ირჩევ, კარგ ოჯახს აფუძნებ, კარგი მეუღლე და შვილებს გყავს, წარმატებულიც სწორედ მაშინ ხარ.

არ მიმაჩნია, რომ ჭარბი ფული არის წარმატების სიმბოლო. ბევრი მდიდარი ვიცი, ვინც გაუბედურებულია და არ იცის, რისთვის ცხოვრობს, მთელი სიცოცხლე სდევდა ფულს, იშოვა კიდეც, მაგრამ იმავე რისკებზე „ზის", რაც ადრე ჰქონდა და მე ვერ ვხედავ მათ წარმატებას და ბედნიერებას.

მე დამლაგებლადაც ვმუშაობდი, საპირფარეშოც დამილაგებია, ფეხშიშველი დავრბოდი ბავშვობაში, მაგრამ უბედური ვიყავი-მეთქი, ნაღდად არ ვიტყვი. ჩემს შვილებსაც ასე ვუხსნი ხშირად. მათ არაფერი აკლიათ, მაგრამ ჩემზე ბედნიერი ბავშვობა აქვთ-მეთქი, ვერ ვიტყვი. მათ ასაკში არაფერი მქონდა, მაგრამ მაინც ბედნიერი ვიყავი.

- ფულის წილი რამდენია წარმატებაში?

- ზუსტად იმდენი, რომ გქონდეს ჯანმრთელობა, წამალზე არ ფიქრობდე, არ იშიმშილო, სახურავი გეფაროს. ამის იქით, როგორც ზედმეტი წინა არვარგა, ისე ზედმეტი ფული არ ვარგა. თან, რაც დრო გადის, სულ უფრო ნათელი ხდება, რომ ძნელია, ერთმა ადამიანმა შეიქმნა წარმატების ისტორია ისე, თუ გარემო არ არის ჯანსაღი. ქვეყანაც უნდა გქონდეს წარმატებული, სტაბილური, არც მოხუცებულობის გეშინოდეს და მაშინ ეს იქნება 100%-იანი წარმატება: სტაბილურ ქვეყანა, საყვარელი სამსახური და საყვარელი ოჯახი თუ გაქვს, ამ შემთხვევაში ფულის წილი უმნიშვნელოა.

- ფორბსის მილიარდერების სიას რომ ვუყურებ, ძალიან ბევრს უმაღლესი განათლება არ აქვს. განათლება წარმატებას ხელს რომ უწყობს, თითქოს აღიარებული ფაქტია. შეიძლება უშლიდეს კიდეც?

- ისევ ჩემი პრაქტიკიდან გიპასუხებთ: როცა „პერესტროიკა" დაიწყო, საკმაო განათლება მქონდა. სადოქტორო თითქმის მზად მქონდა, თუმცა როგორც კი ბიზნესს მივყავი ხელი, მივხვდი, რომ იქ მანამდე მიღებულ განათლებას არავითარი მნიშვნელობა არ ჰქონდა. მე რომ განათლებასა და აკადემიურ ეკონომიკურ ცოდნაზე დამყარებული ბიზნესი დამეწყო, დავიღუპებოდი. ბიზნესმენს უფრო სხვა მოცემულობა სჭირდება, თუმცა მენეჯერის შემთხვევაში განათლებას დიდი როლი ენიჭება. ანტრეპრენიორს განათლებაზე მეტად სხვა რამ სჭირდება- უპირველესად, ხედვა, უნდა ხედავდეს პერსპექტივას. განსაკუთრებით ისეთ სიტუაციაში, როცა მე დავიწყე ბიზნესი - როცა პრეცედენტები არ არსებობდა და ანალიზს ვერ გააკეთებდი. დაიშხვრა უზარმაზარი იმპერია, ხდებოდა ქონების გადანაწილება, სირბილში იწერებოდა კანონები, არანაირი სტაბილურობა არ არსებობდა...

ასეთი ვითარება დღესაც ხშირად იქმნება. ამიტომაც მეწარმისთვის ზოგჯერ ცოდნა და წესების ბრმად მიყოლა შეიძლება დამღუპველიც კი აღმოჩნდეს. სერიოზულ წარმატებას თუ გინდა მიაღწიო, მხოლოდ ცოდნაზე დაფუძნებით ძალიან გაგიჭირდება. ცოდნამ შეიძლება ხელიც შეგიშალოს, რასაც მე ბევრჯერ გადავაწყდი: ადამიანები ცდილობენ მოირგონ წიგნებში ნანახი მოდელები და ფორმულები და არაფერი გამოსდით. ხშირად ტრადიციული ცოდნა სიახლის დანახვას ხელს უშლის.

ამიტომ არის, როცა ბრეინ შტორმინგებს ატარებენ, სხვა, ხშირად თემისგან სრულიად მოწყვეტილ ადამიანებს რთავენ პროცესში, რომ სხვა ფოკუსით, სხვა რაკურსიდან შეხედონ ვითარებას და ფასეულ იდეას მიაგნონ.

- სპონტანური ხართ?

- არა, მაგრამ ძალიან სწრაფად ვიღებ გადაწყვეტილებებს. სწრაფი აზროვნება მაქვს, თუმცა ანალიზის გარეშე არაფერს ვწყვეტ.

- ალბათ ძალიან ბევრ მოლაპარაკებაში მიგიღიათ მონაწილეობა. რა განწყობით და „შეიარაღებით" უჯდებით ხოლმე მოლაპარაკების მაგიდას?

- სწორად ვხედავ მიზანს. მიზნის ჩამოყალიბების გარეშე საერთოდ არ უნდა წახვიდე არანაირ მოლაპარაკებაზე. თუ ეს არ იცი, არც შეცდომებისგან ხარ დაზღვეული. მთავარია, კარგად ხედავდე მიზანს და თან არა მარტო შენსას - მეორე მხარის მიზანსაც უნდა აცნობიერებდე, გრძნობდე, რა უნდა და ყოველთვის უნდა იყო განწყობილი ბალანსის მოსაძებნად.

- როცა არც სრული ინფორმაცია გაქვთ, არც საკმარისი დრო და გადაწყვეტილებაც სწრაფად არის მისაღები, ასეთ დროს რას ეყრდნობით?

- ალღოს, გამოცდილებას, ნიჭს... ვისაც ეს ყველაფერი კომპლექსში აქვს და შეუძლია სიტუაცია სწორად შეაფასოს დროის და ინფორმაციის სიმცირის მიუხედავად, ალბათ ამით გამოირჩევა კიდე ნაკლებად წარმატებულებისგან.

- პლანეტის უმდიდრესი ადამიანი კარლოს სლიმ ელუ ამბობს, რომ უმჯობესია ადამიანს მისცე სამუშაო, ვიდრე დაეხმარო მას. თქვენ ბევრს ეხმარებით. თქვენი სოფლის ან რაიონის მაგალითზე რომ შევაფასოთ, რა მიეცით და რა წაართვით ამ ადამიანებს პერმანენტული დახმარებებით?

- აპრიორი ვეთანხმები, რომ როცა შეგიძლია სამუშაო ადგილის შექმნას, ჯობია შექმნა და დაასაქმო, ვიდრე დაეხმარო. რაც შეეხება ჩემს შემთხვევას, ამ რაოდენობის სამუშაო ადგილის შექმნა რომ დამეწყო, გაცილებით ნაკლებ ადამიანს დავეხმარებოდი და ქვეყანასაც ნაკლებად წავადგებოდი.

საინვესტიციო ბანკის შექმნის იდეა იმიტომ მქონდა, რომ სწორედ ახალი ბიზნესების გაჩენის და დასაქმებისთვის შემეწყო ხელი. ცხადია, შეიძლებლოდა კიდევ ერთი ან ორი მცირე საწარმო შემექმნა (კიდევ 200 კაცი დამესაქმებინა) და ამაზე გადამეტანა მეტი დრო და ყურადღება, მაგრამ მაშინ იმ მასშტაბების ბიზნესის აწყობას ვერ შევძლებდი, რაც სოლიდური დახმარებების და ქველმოქმედების რესურსს მაძლევდა.

ესეც არ იყოს, რას ვაკეთებდი, რას იღებდა ხალხი ჩემგან? ელემენტარულს, სასიცოცხლო პირობების დასაკმაყოფილებელს, რაც არ ჰქონდათ.

დასასრული მე11 გვერდზე >>>

არც საკრავის ფეხის გამოყვანაში. ხემიც ორთავე საკრავს მშვილდისებური ჰქონდა, მეომრული სული ჩადეს საკრავში მორდუმაც და პელაზგმაც, და მიტომ. ამ საკრავის მუცელი ოსტატს ფიჭვისგან დაემზადებინა, მორდუ კი სოჭისგან აკეთებდა, ტარს კი მუხისგან ამზადებდა, ამ ჭიანურს თავი და ყელი არყისა ჰქონდა. ჭუნირის კიდური სიმები კვარტას დიაპაზონით იყო განწყობილი, რომლის შუა სიმი ქვედა სიმთან ტერციას წარმოშობდა, ზედასთან კი სეკუნდას, ჭიანურიც კვარტით იყო გაწყობილი, ოღონდ შუა სიმი არ ჰქონდა.

ხელით მოუსინჯა მედეამ საკრავს ტყავი და მუცელი, გამთბარი იყო თუ არა ახლად დანთილი ცეცხლის სიმხურვალისგან. ნელა თბებოდა საერთოდ ტყავი და ნელავე ათბობდა საკრავს, სამაგიეროდ ეს სითბო კარგა ხანს არ გადიოდა და ბგერებსაც გასაოცარ სითბოს ანიჭებდა, ზოგჯერ სიმხურვალესაც კი. მედეამ ჭიანური ფეხებს შორის ჩაიდგა, მარცხენა ხელის თითებით საკრავის ყელზე ბგერები აიღო, მარჯვენით კი ხემი დაიჭირა და ორივე სიმს დაუსვა. გასაოცარმა ჰანგმა დაფარა ოთახი. სივრცის უსაზღვროება მიეცა თვალის სივიწროვეს და შორეულ მოგონებებში გადაისროლა მელოდიის ტკბილხმოვანებამ როგორც დამკვრელი, ისე მსმენელი. გონებაში გადაიშალა ყველაზე მიმზიდველი სურათები, რაც კი ოდესმე განუცდიათ მედეასაც და პელაზგსაც.

გარეთ უცებ ჩამობნელდა, სიცივემ იჭარბა ოთახშიც და მასპინძელი იძულებული გახდა, ცეცხლისთვის მეტად შეენთო შეშა. ეს მთელი ზამთრის უკანასკნელი ნარჩენი იყო, რაც კი დარჩენილიყო და ამღამ უნდა დაეწვა. იმედოვნებდა პელაზგი, აღარ დასჭირდებოდა ცოტა ხნით მაინც ხის მოჭრა, რადგან ამ ახალ მუგუზალს კარგად შეინახავდა ნაცარში.

ჩრდილოეთიდან შემოჭრილი შავი ღრუბელი ელვისებური სისწრაფით მოეფინა მთელს უკიდეგანობას. რამდენიმე წუთის წინ სრულიად კამკამა ცა მთლიანად ჩამოიქუფრა. სულ ახლოდან შემოესმათ შმაგი ზღვის ღელვა, რომელიც ბობოქრობით ჩაძირვას უქადდა ყველაფერს და თავისკენ ითრევდა ნაპირზე დაყრილ ქვიშას. ქარიც ამოვარდა და თითქოს გლეჯდა ხის ტოტებს. ეს არ ჰგავდა აია-ქალაქის ქარებს, სადაც უსაზღვრო სიგიჟეა და შიშისმომგვრელი არაა, რაიმესაც რომ არ აშავებს, ისეთი. აქაური გაზაფხულის ქარები კი სულში გამჭოლი სიცივით დაჭრის, ფესვებიანად გლეჯს ხეებს, ზღვის სანაპიროს მიუკარებელს ხდის და ადამიანებსაც ჭამს თავისი გადარევის დასაოკებლად.

ირგვლივ არაფერი ჩანდა. მედეას სულში სადღაც ოდესღაც მიძინებულმა ქარეულმა გრძნობამ გაიღვიძა და მშობლიურმა აიას ქარებმა დაუარეს სხეულში სიამედ, ქარის სიფიცხე რომაა და ცლუნებასავით შემოგაპარებს დარს. ფიქრმა წაიღო ჭიანურის გაჭიანურებული მოძახილი და სასმენელისთვის შესაფერისი განწყობა შექმნა. აიას ქარები ჩაატია მედეამ მომნუსხავ მელოდიაში და მიდრიკა თავი სიმების სასმენად. ყური მიუგდო პელაზგმა ჰანგს და იგივე ფიქრები წარმოიშვა მასში - დიდებული პელასგია გაახსენა კაცს, არკადიის უზრუნველობა და მინოსის სასახლეში მოცეკვავე ქალღმერთის სტატუა, კნოსოსის სასახლეზე შემონათებული ჩამავალი მზის სხივებით გადაწყვეტილი სევდიანი მარაქების გამოფენა, მზის სხივებს რომ ჩაჰქონდა უფსკრულეთში თვალწარმტაცი ლაბირინთები.

- იყო და არა იყო რაო,- შეუხმიანა მედეამ ჭიანურს თავისი ხმა, ძალიან ჰგავდნენ ეს ხმები ერთურთს. ისე დაიწყო თხრობა, რომ ვერც კი შეამჩნია ეს ვერც პელაზგმა და ვერც თავად მედამ, თავისთავად წარმოიშვა თხრობა, თითქოს მუსიკის დარად ესეც გარდაუვალ აუცილებლობას წარმოადგენდა,- ღვთის უკეთესი რა იქნებოდაო. იყო ჩიტი მგალობელი, ღმერთი ჩვენი მწყალობელი. ჩემს მამულში ერთი მშვენიერი ასული ცხოვრობდა, ავ თვალს არ ენახვებოდა, ისეთი იყო. მას იდეა ერქვა.

ზოგი ამბობდა ქალღმერთიაო,
ზოგიც კიდევ ქალღმერთის შვილიაო,
ზოგი რომელიღაც ღვთაებას მიაწერდა მის გაჩენას,
ზოგიც კიდევ იმას ამბობდა, არავითარი ღვთება, მოკვდავი კაცის შვილიაო.

ვინც ამას ამბობდა, მას დასცინოდნენ, რა იცი შენ, ვინ რა არისო, ან საერთოდ რა გაგეგება შენ ქალღმერთებზეო. ამ ასულს დედაც ჰყავდა და მამაც. ადრეულად დაიხოცნენ ისე, რომ შვილის დამშვენებას ვერ მოესწრნენ. იყო და იზრდებოდა ღვთის ანაბარად ეს ბავშვი,

არც ვის რას უშავებდა,
არც ვინ რას უშავებდა.

ხარობდა სოფელი ამ ასულით. სატრფოც ბევრი ჰყოლია, მისთვის ვაგლახად ხელი არავის უხლია, კოლხები იყვნენ ჯიშად და მოდგმით, და მიტომ.

იქამდე მთის გაღმითგანაც მოსულან მშვენიერი იდეის ხელის სათხოვნელად. გული არ გახსნოდა არც ერთ რაინდზე და ამიტომ მამულის შვილებმა თქვეს,- ვადროვოთ, იქნებ თავად იპოვოს ღირსეული საქმრო და ჩვენც მის ნებას დავყვებითო. ძალა არ დაუტანებიათ მისთვის, რადგან ქალღმერთად რაცხდნენ. შეჰხაროდნენ მისი დამნახავი ყმაწვილკაცები დღე-ღამალს და თავიანთ ცხოვრებას შინაარსიანს ხდიდნენ -

ნადირობდნენ თუ შრომობდნენ,
ლხინობდნენ თუ უქმობდნენ,
ყოველთვის მასზე ფიქრობდნენ და მისთვის აკეთებდნენ ყველაფერს,
თუ რამეს აკეთებდნენ.

მამულიც სიმშვიდესა და ხალისში ჩაფლულიყო. ყველა სათითაოდ ელოდა, რომ გინდა თუ არა, მხოლოდ იგი გახდებოდა ლამაზი იდეის რჩეული, ამ იმედით გაკეთილშობილდნენ მამულის შვილები, მეტი ღვთაერივი თვისება შეიძინეს, სისხლსა და ხორცში გაუჯდათ მადლიანი ბუნება. მოთმინებით ელოდნენ ასულის გულის გახსნას. აბა უგულოდ იდეა ვის რად უნდოდა, გულიანი ბიჭები იყვნენ, და მიტომ.

ყველას ჰქონდა იმედი, ყველაზე დავრდომილსაც კი, რადგან იდეის გვერდით ისიც თავს ბედნიერად გრძნობდა. ასულსაც არასოდეს გამოუვლენია თავკერძობა, ყველასთან ურთიერთობაში უშუალო იყო. თანატოლებთან მთელის გულწრფელობით მეგობრობდა. არც ერთ სხვა ასულს მასზე გული არ მოსვლია, არც შური ჩაუხუდებიათ გულებში, რადგან ყველა მათგანს თავიანთი მთხოვნელი ჰყავდა და არასოდეს სხვათა სატრფოს იდეაზე თვალი არ გაქცევია. არავის ცხოვრებაში ცუდად არ იჭრებოდა და არც არავის თხოვდა მოწყალებას. როგორც სხვა შრომობდა, იგიც ისე იყო გარჯილი. იდეა მოხუცსაც უყვარდა და ახალგაზრდასაც. ყველა ივიწყებდა სიკვდილს, როცა მას უყურებდა. არავის სურდა მის გამო მუშტის შეკვრა, არათუ იმიტომ, რომ არ ეფასებოდათ ასე, არამედ იმიტომ, რომ თვით იდეა აფრქვევდა სიმშვიდეს და ეს სიმშვიდე მეტოქეებზეც გადადიოდა, მალამოდ ეფინებოდა ფიცხი კოლხების გულს იდეის მომხიბლაობა და ცხრებოდა მგზნებარე გულები სიყვარულში სიყვარულისათვის. ეს მხოლოდ იდეის გამო იყო, თორემ სხვა შემთხვევაში ერთმანეთს თავპირს დაუსისხლიანებდნენ ქოჩორა მამლებივით დეზებზე შემდგარი ჭაბუკები. ისინი კი მოთმინებით

ელოდნენ,
ელოდნენ,
ელოდნენ,

თუ ვის აირჩევდა ეს მშვენიერება ქმრად, თავს ზედმეტად არავინ აბეზრებდა. მოთმინება კი ივსებოდა და ივსებოდა, აბა ქვეყნის თვალს გაუთხოვარს რომელი ვაჟკაცი დატოვებდა. თუ თვითონ არ ამოირჩევდა, მაშინ ეს ცხენ-კაცები და ხარკაცები მზად იყვნენ დარეოდნენ ერთმანეთს, რათა გამარჯვებულს დარჩენოდა საბოლოოდ იდეა.

თურმე იდეას ერთი უთვისტომო ყმაწვილი შეყვარებია, თვალებით ემიჯნურებოდნენ ერთმანეთს, რადგან ხელმიუკარებლობის წესი უნდა დაცულიყო და ბუნიაობის ზეიმზე აღსრულებულიყო მამულის წინაშე ვალის მოხდა. ეს რომ დარღვეულიყო, ქალს ჩაქოლავდა მთელი მამული სიბილწისა და სიძვის გამო. ამიტომ წესისამებრ ეტრფოდნენ ერთურთს, გასწორფერდნენ, შეურყვნელად ეუფლებოდნენ ერთმანეთს და ყველაფერი ეს მთვარიანი ღამის იდუმალებისას ხდებოდა, ვიდრემდე გაიბადრებოდა მთვარე სიხარულისაგან. ცისკრის ვარსკვლავის გამოჩენამდე სწორფრობდნენ მიჯნურნი. უაღრესად თავშეკავებული იყო იდეის სწორი და ფერი, ამიტომ ამოირჩია იგი იდეამ თავის ძმობილად. ეტრფიალებოდნენ ერთმანეთს

მკაშიც,
ქორწილშიც,
ლხინშიც,

მაგრამ კი არავის შეუმჩნევია ეს. ერთი იყო, რომ მთვარემ იცოდა მათი სიყვარულის ამბავი. მამულის ყველაზე მახვილ თვალსაც კი გამოეპარა იდეის გამიჯნურება. რადგან ბუნიაობის სიმკაცრე წესად იყო დადგენილი, ვერ ამხელდნენ საქვეყნოდ თავიანთ ტრფობას და თავშეკავებული გრძნობამორევით იოკებდნენ მოძალებულ სურვილს ერთმანეთისას. ასული თავის ძმობილს უჭრიდა და უკარგავდა

საგულეს,
საყელოს,
საწვევს,

ყველაფერს, რასაც ქალის ხელი სჭირდებოდა. ვაჟიც უძღვნიდა თავის სწორფერს

მძივებს,
ქინძისთავებსა და
ნაირ-ნაირ სამკაულებს.

ერთმანეთშიც წვებოდნენ, მაგრამ არ ყოფილა ცდუნება. გრძნობადაოკებული მინოტავრივით ეხვეოდა გახურვებული ქალის სხეულს მთვარიანობისას, არ ასვენებდა ვაჟი ქალს, ქალიც ისე იქცეოდა მინოტავრის მკლავებში მოქცეული, რომ ზედმეტი არ ეფიქრა და საზღვრებს არ გადაცდენილიყო სწორფერი. მათი სრული სიშიშვლე სირცხვილი კი არა, სილამაზე იყო. უთესლოდ თამაშობდნენ ერთმანეთში და ამით ქალწულობის სიწმიდე დაცული იყო. დაყენებული ვაჟკაცის მორი აროდეს დასვებულა თესლით და ქალის სისხლით, ქალსაც უხაროდა მისი შეხება, გრძნობდა მამრის სიძლიერეს, სირცხვილეულობაც გამქრალიყო მათში. პირველშობილობის სისპეტაკეში განზავებული სილამაზის ველურობა იკითხებოდა მათ სიშიშვლეში და ეს კარგი იყო.

ხარ-კაცი გააძლიერა ქალვაჟიანობამ, ძალა და ჟინი მოემატა. ამით მის ცხოვრებას მთავარი შინაარსი მიეცა - სატრფოსთვის ის დაუხარჯავი ძალღონე უნდა დაეხარჯა, რომელიც ესოდენ მოძალებოდა და ეძებდა საქვეყნოდ გამოსავალს, რათა ცხოვრებას მოწეოდნენ. ისიც იცოდა, რომ ბედი და ბედისწერა როდესღაც ულმობელი იქნებოდა მისთვის. აი, მაშინ უნდა გამომჟღავნებულიყო დაუძლეველი და მოუკვდინებელი ძლევამოსილება ამ თავშეკავებული მინოტავრისა, აქამდე არ შერცხვენილა ღამე მათის სწორფრობით, და მიტომ.

ამდგარზე ჩანგურს იღებდა ვაჟი, ჩამოჰკრავდა ხელს და დაამღერებდა სასწორფრო-სატრფიალოს, მთელი გრძნობა რომ ჩატია თავის ნათქვამში დაუხარჯავი ძალ-ღონის ამოსაწურად და ახურვებული სხეულის გასაგრილებლად,-

„გზაში ქალ შამამეყარა, თავს ქოქლო მოფარებული, თორპილი მთვარეს უგვანდა მზესავით განათებული..."

ივსებოდა ჰანგებით ღამის სისპეტაკე და ახლა ქალიც თავისი მორცხვი და ნაზი ხმით დაამღერებდა შაირს წყობილსიტყვით,-

„რა დადგეს ღამის წყვდიადი ბევრას უხარის ქალასა, ძმობილთან წასვლას აპირობს, ძნელად რო დაიშალასა..."

ქალის კდემით ივსებოდა ეთერი და ხმებიც ეხვეოდნენ ერთმანეთს და სურდათ ზეცამდის ასულიყო ეს სიყვარული. ჰანგს ახლა ვაჟი იუფლებდა მთელის გზნებით,-

„თოვლივით თეთრი ყელ-ყური თამარ-ქალს შადარებული. ნაჭრელაიან ფარაგი, თმა მაღლა დაყენებული..."

ეღიმებოდა ქალს ქათინაურებზე და თავისი კდემამოსილებით ჩამოართმევდა ვაჟს მელოდიას და წკრიალა ხმით დაამღერებდა, -

„ქალ მიდის წყნარი ნაბიჯით, არ დააჩქამებს ჩალასა, ვაჟკაც თავს მაიძძნარებს, მძინავს, ატყუებს ქალასა..."

ვაჟიც გაიღიმებს ქალის ნამღერზე, მეტის ცეცხლით აათამაშებს სიმებს და ბგერათა ჟღერა გამეტებულის ძალით აღმოიფრქვევა ჩანგურიდან, ზედვე თავის სათქმელს დაამატებს,-

„ფერობით დაწოლ-ადგომა გვარს არ მაუდის ჩემსაო, თავის საფერსთან დავსწვები, თუ ვერ მავხელავ მეტსაო..."

ცასა სწვდა ქალის სიხარული, ასე რიგად რომ უყვარდა ვაჟს, თვითონაც შეათამაშა სიტყვა-სიმღერა და ჩასჩურჩულა კეთილხმოვანებით მამულის სიზმრებს,-

„წამაოლ სამთაშიგოდა, ნეტა, ძმობილი სად არი? სათავეს გადამახდინეს - კარგა ჭრის ჩემი ნამგალი..."

გამხიარულდა ყმაწვილიც სიტყვას ვნებები მისცა, და ისიც თავშეკავებული, ესაო და, წესიერების სამზღვრითგან უწესობას უყურებდა და იღიმოდა თავისი ნამღერის სიამ-ტკბილობაში,-

„მეძქეც ტკბილის ენითა, თანდათან ახლოს მაწვება, ადგომა აღარ სწადიან, მხარს წამოიგდებს, გაწვება..."

აღარც ასული ჩამორჩა სწორფერს, შეუქო ნამღერი და დააცხრო ვაჟური ჟინის მოძალება სიტყვებში,-

„კაცთაგან ატეხილ იყვას, სწორ-ფერთან აღელვებული, მზესა ჰგავს ჩემი ძმობილი, დარს მავა დაშვენებული..."

გათენებამდის უმღეროდნენ ბედნიერი სატრფონი ერთმანეთს და ქარს ექოდ მიჰქონდა მათი ნამღერი შორს მთების მიუწვდომელ სიმყუდროვეში. მოტრფიალეთა ტკბილ სიმღერებს მამლის ყივილები და ჩიტების განთიადის სადიდებელი ჟრიამული ენაცვლებოდა. მამულს კი ძინავდა ტკბილი ძილით და მის სიზმრებს ეს სიმღერები ალამაზებდა. არავინ იცოდა ამ ჰანგების შესახებ, უბრალოდ ელამუნებოდა მამულის შვილთა სასმენელს, რომელიც ადუნებდა გრძნობებს, ყოვლადღიურობით გადაღლილები კი იხანგრძლივებდნენ ტკბილხმოვან ლივლივს სასიზმრო ზმანებებში. ფრთქიალებდა ნამი ფოთლებზე, ხმის ტალღები აწკარუნებდნენ ფოთლიდან ბალახზე დაცემულთ, ნისლებში კი იმალებოდა ნამღერის სასიყვარულო სიშიშვლის სილამაზე, რადგან ბუნების სიღამეში იმოსებოდა ქალ-ვაჟის სპეტაკი ტრფიალება და ღრუბლებამდე ადიოდა, რათა ცაში მოკლულიყო - წყურვად, ან თუ მომკულიყო - ნაყოფად.

ენუმა ელიშ მეფობდა ცად და სწორფრობის სწორუპოვარ თავგადასავლებში გადმოსულიყო ჯერ-არ-ქმნილობა, პირველადობის ველური საწყისი რომ ხდიდა მომხიბლავს იდეას, იდეა იყო თავად ენუმა ელიშის ის სწორიც და ფერიც, და მიტომ. ასე ეყვარებოდათ ერთმანეთი სამოთხეში პირველ კაცსა და მისი ნეკნიდან შექმნილ ქალს, რადგან მაშინ ჯერ კიდევ არ ფლობდნენ ველურობის გაუკუღმართებისა და წაბილწვის გატკბილებული სიმწრის გემოს, გემო რომ გრძნობებში გადადიოდა ისე, როგორც სისათუთე დაისვრება და ვერასოდეს გასუფთავდება, თავის პირველადობამდე რომ იყო, ისე. ეს სიმღერა იყო სწორედ ენუმა ელიშ - მისტიური გააზრება პირველადი ტრფობის მიმსგავსებისა ჯერ-არ-ქმნილობით, სანამ იქნებოდა ყველაფერი და მერე ყველაფერში ლტოლვა არანამდვილისა ნამდვილისადმი, ნამდვილს რომ ჩანაცვლებოდა არანამდვილი. უთესლო მიჯნურობაა სწორედ - „როცა ზეცას ჯერ კიდევ არ ჰქონდა სახელი". ეს იმიტომ, რომ ცა არ იყო ქმნილი, არც იდეის ტრფობა იყო ქმნილი, ესე იგი თესლილი.

ამიტომ ვამბობ, ასე ეყვარებოდა პირველ-კაცს პირველ-ქალი და პირველ-ქალს პირველკაცი მისტიური ნაყოფის მირთმევამდე,

იმის იქით უკვე იყო განაყოფიერება,

ანუ ენუმა ელიშის პირველი ამოსუნთქვის დამთავრება.

ქალ-ვაჟმა არ იცოდა, თუ დამთავრდებოდა ოდესმე მათი ტრფიალი, მაგრამ გრძნობდნენ, რომ მოახლოვებული იყო გათვითცნობიერების ახალ სიმაღლეზე ასვლის ჟამი, რას გაიცნობიერებდნენ, ეს არ იცოდნენ მხოლოდ. მთავრდებოდა ენუმა ელიშის პირველი ლამაზი

სიშლეგე და
სიშმაგე,

ძვირფასი რომაა ნებისმიერი ადამიანისათვის, ვინც არ უნდა იყოს იგი, რადგან ეს ყველაფრის დაბადებამდელი ყოფაა. ამადაც მიყვარს მე ენუმა ელიშის სიმღერა, მამიდა რომ სტლისპირულად მიმღეროდა და სიზმრებში იმას ვნახულობდი, რასაც ყოველთვის მიკრძალავდნენ. მერე, როდესაც ყველაფრის დასაბამი შევიცანი, მეტის გულმოდგინებით აღვიქვი ამ სილამაზის გარდასული მშვენიერება, რომელსაც დროის მარადიული მოძრაობა ანადგურებდა, რათა არ დარჩენილიყო ხსოვნის ნაკვალევიც კი იმ მომხიბლავი თავდავიწყებისაგან.

შემოდგომას ზამთარი ენაცვლებოდა,

გაზაფხულს - ზაფხული,

და იწყებოდა ყველაფერი ისევ თავიდან, მაგრამ აღარ იწყებოდა ის საწყისი, რაც დასაბამით დაიწყო, არც ის სიმყუდროვე, რაც დასაბამამდე სუფევდა მარადისით უკან. ენუმა ელიშის კოსმიური იდუმალება მხოლოდ მაშინ შეწყვეტდა არსებობას, როცა განუმზადებელი სამყარო განიფინებოდა უსასრულობაში და უძრაობაში მოძრაობით. წარსულისკენ მიმართული მზერა იმ დიადი კოსმიური შეუცნობადის შემოტანას ლამობდა სნეულსა და ადამიანურ ურთიერთობებში სახიობური განმეორებითა და წარმოჩენით,- და ყველაფერი ეს წეს-ჩვეულებად ჩამოაყალიბა კაცთა ცხოვრების მხატვრულმა აზროვნებამ, რასაც საადამიანო სიბრძნე და კეთილშობილება სჭირდებოდა. ასე იარა იდეამ თავის სწორ-ფერთან ერთად საიდუმლოდ.

დილა ყოველთვის პირმცინარე იყო და ისევ ხალისში მიედინებოდა მთელი მისი დრო. ერთხელ აღარ გათენდა პირმცინარედ, მოიღრუბლა დილა, ადამიანებიც აფორიაქებულები ჩანდნენ, ყველა უბრად მიდი-მოდიოდა, უხალისოდაც საქმიანობდნენ. ვაჟებს ყალყზე შეეყენებინათ ცხენები და იგრძნობოდა მათგან გამომდინარე განგაშით მოცული დუმილი. ყველა თვალს არიდებდა იდეას, თითქოსდა ბრაზობდნენ მასზე, დათქმული დროის განმავლობაში რომ ვერ ამოირჩია საქმრო, ან არადა სწორფრობა შეუტყვეს ქალს, და მიტომ. სხვაფრივ ვერ აეხსნა ასულს მამულის შვილთა ასე-რიგი ცვლილება. უკვირდებოდა ხალხს, თავის სატრფოს, ვის მიმართაც არ იყვნენ ასე-რიგად აღგზნებულნი, იქამდე სათვალავში არც კი თვლიდნენ, მხოლოდღა იდეის მიმართ შეეცვალათ განწყობა. ეს კი იმას ნიშნავდა, რომ მამულის მოთმინებას სამზღვარი დაედო. უკვე ცხადი იყო იდეისთვის, დიდხანს ასე აღარ გაგრძელდებოდა, არავინ აპირებდა მის ასე ცალ-უღლელად დატოვებას და ყველას კი სურდა დაპატრონებოდა მომხიბლავ ასულს. წინდაწინვე იცოდა, რას მოიმოქმედებდა მამული, ღირსეული ქმარი რომ შეერთოთ მისთვის და ბუნიაობის დღესასწაული დაემშვენებინათ როგორც წესი იყო, ისე. დროის გაჭიანურება შეუძლებელი იყო, მხოლოდ ცხენ-კაცთა შეჯიბრი გადაწყვეტდა იდეის ქმრის ვინაობას, თუ ვერც ეს, მაშინ კურულში გამარჯვებული გახდებოდა რჩეული მამულის რჩეული ასულისა. იგი იქნებოდა ღირსეული მამულიშვილი, ვინც მინოტავრს შებოჭავდა და არ მოკლავდა, შებოჭილს კი უღელში შეაბამდა და ახვნევინებდა ნაომარ ველებს, რათა წაშლილიყო კვალი სისხლისა, მიწა რომ გაპოხილიყო მამულის შვილთა ოფლით და სისხლის ყივილამდე ეხარა ჯიშს მამულისას. სამაგიეროდ, არ იქნებოდა სიყვარული, იქნებოდა მხოლოდ ძალა და არ იქნებოდა გონება.

იფიქრა,
იფიქრა იდეამ,
ბევრი იფიქრა, თუ
ცოტა იფიქრა,
ის, რაც მოიფიქრა,
თავის სწორფერს უთხრა:

- აირია ხალხიო, შენ არრას გერჩიანო, მხოლოდ ჩემს თავს წაგართმევენო, ხოლო თუ ვერ წაგართვეს, შენდამი ბოროტებას ჩაიდებენ გულებში და მაინც დაგღუპავენო, ასე უბრძოლველად რომ დაგნებდიო. ბრძოლებსა და შეჯიბრში ვერც ცხენ-კაცებს ძლევ და ვერც ხარ-კაცებსო. მაშინ ჩვენი სიყვარული დაიღუპებაო და მე ვერ ვიქნები ვერც ერთ მამულის შვილთან და მით უფრო გადამთიელთან ბედნიერიო. ჩემი არჩევანი რომ გავუმხილო მამულს, გავანაწყენებ მას,

რადგან მამულის ძალა მრავლობაშია,

გონება კი ერთეულებში. ამით დავუპირისპირდებით მრავალ გაწბილებულს. შეჯიბრებებსა და ორთაბრძოლებში გამარჯვებული იმ მრავალთა რჩეული იქნება, დანარჩენები კი დაემორჩილებიან მას. მხოლოდ გონება გაჭრის სხვანაირად. შენც რომ ყოფილიყავი იმ მრავალთა რიცხვში და სხვა ყოფილიყო შენს ადგილას, შენც ასევე გაბოროტდებოდი იმ ჩემს რჩეულზე, ვინც იქნებოდა. ამიტომ პატივი უნდა ვცეთ დამარცხებულთა თავმოყვარეობას და უნდა განვერიდოთ მათ, ვიდრემდე არ დაგვღუპავს უგონო ძალა მამულის. ხვალინდელი დღე ლოცვისა და მწუხარებისა იქნება იმის გამო, რომ ლაღი ცხოვრება მთავრდება და როგორც ფიცი, ისეთი მიმზიდველი იქნება ღალატი. ამიტომ ამ ღამით ჩემი მხურვალე გულით დავანთებ თვალის საჩინარს და მნათობ-ლამპარში ჩავსვამ სამზერლად,

წყალს გავატან,
შენ უკან გაჰყევი,

ეცადე, არ ჩაგიქრეს. თვალსაწიერს არ გასცდეს არც ის, არც შენ, თორემ დამეკარგებით. მერე კი ჩაქრება თვალში ჩინი და ერთმანეთს ველარ ვიპოვით,

და თუ ვიპოვით,

ველარ ვიცნობთ. ეს ლამპარი გადაგიყვანს სანატრიონს და იდუმალ ქალაქებში დამკვიდრდი. მე სერზე შევდგები და შეგხედავ, სად გაგიტაცებს ნათელი და ჩემი მზერით შენს გვერდით ვიქნები. რომ გაინაპირებ, ილოცე და შენთან გავჩნდებიო. მერე კი ველარანაირი ძალა ვერ დაგვაშორებს ერთმანეთს, რადგან თვით სანატრიონი დაგვიცავს ავი თვალისგანო, ვერც კი მოგვეწევა ის ავი და მოშურნე თვალი, ისე დაბრმავდებაო, აღარც მამული დაობლდება უჩვენოდო, რადგან მამულის აღმატებული სასუფეველი სანატრიონიაო. არ დაღონდე, ჩემო გულის მურაზო, ამ ჩვენი იძულებითი განშორებით, ამაზე არ იფიქრო, მხოლოდ ლამპარზე გეჭიროს თვალი და სანატრიონი ინატრეო, მხოლოდ მაშინ გახვალ სამშვიდობოს და მეც თან გამიყოლებო.

ჩადო მდინარეში იდეამ ლამპარი და დინებამ გაიტაცა თვალის საჩინარი, ლამპარს სწორფერი გამოუდგა. ისიც წყალში შევიდა და გასცურა ბნელი ღამის ტალღები. არ ისმოდა ირგვლივ არც ჭრიჭინების, არც ჭოტისა და არც ბაყაყების ხმები, რადგან ამ ღამეში ერთადერთი გზის მანათობელი თვალის ჩინი იყო და ყველანი მონუსხულები იყვნენ. არ იყო დრო ციცინათელების გამობრჭყვიალებისა. მხოლოდ მდინარესთან შებრძოლებული მოცურავის წყალზე ხელების მოსმის ხმა ისმოდა. პატარა იყო მდინარე და მალე შეუერთდა ზღვას. მოცურავის წინაშე კი გადაიშალა თვალუწვდენელი ზღვიური სივრცე და გაჰყვა იგი ლამპარს, რათა მისი თვალსაწიერიდან არ დაკარგულიყო ის. ირგვლივ წყვდიადი სუფევდა და მხოლოდ გულთმისანი გრძნობდა გულით დანთილ ნათელს და მიჰყვებოდა. უმთვარო იყო ღამე და ცურვა უჭირდა სწორფერს, ამასთანავე წყალი იყო ცივი, მაგრამ სიყვარულით გახურვებული ვერ გრძნობდა სითბო-სიცივის ხარისხს. მიცურავდა და ვერ გრძნობდა ჰორიზონტს, ვერც საკმაოდ დაცილებულ ხმელეთს ხედავდა, მითუმეტეს რომ ღამე იყო, დღის-წულ შეიძლებოდა იოლად გაერკვია ადგილ-მდებარეობა, მაგრამ კუკუნათი ღამე ამის საშუალებას არ იძლეოდა. არც ეს დაბრკოლება უშლიდა ხელს, რადგან ძლიერ აღგზნებული იყო სატრფოთი.

ლამპარი კი მიიწევდა და მიიწევდა ღრმად ტალღებში და გზა-კვალს ურევდა მოცურავეს და ესეც იმიტომ, რომ გულის მურაზისკენ თვითონ გაეგნო გზა ყველას დახმარების გარეშე. ეს იგრძნო სწორფერმა, მაგრამ არც ამ დაბრკოლებას შეუშინდა, თავის გრძნობათა სიწრფელეში დარწმუნებული იყო, და მიტომ. ეს კი ვერ გაითვალისწინა - ეყოფოდა, თუ არა მას საამისოდ ძალა. აქ ბრძოლა სხვებთან კი არ უწევდა, არამედ საკუთარ თავთან და მხოლოდ საკუთარ გონიერებასა და ღონიერებაზე იყო დამოკიდებული, იქნებოდა თუ არა იგი ბედნიერი ცხოვრებაში.

ლამპარი კი მის შორი-ახლოს მიცურავდა და ხელის ერთ გაწვდენაზე იყო, მაგრამ ეს წარმოსახვითი ცდუნება მაინც თვალის ცდომილებამ შექმნა და არა სინამდვილედ აღქმულმა კეთილმა სურვილებმა. სწორფერი გაიწევდა თუ არა ლამპრისკენ, მას ან სიცივე დააზრობდა, ან სიცარიელე შეხვდებოდა ხელში, სიყვარულის ნათელი კი მხოლოდ რამდენიმე გაცურვის მანძილზე გადაინაცვლებდა. ვაჟიც დაუზარელად მიცურავდა და მიცურავდა. ვერ გრძნობდა ცხოვრების მუხანათობას, მაგრამ იცოდა, რომ ნაპირთან ელოდა თავისი იდეა, არათუ მხოლოდ ელოდა, უყურებდა კიდეც, ამ მზერას მთელი სხეულით შეიგრძნობდა და სიმხნეს მატებდა სატრფოს გულ-შემატკივრობა.

იდეა მართლაც უყურებდა სატრფოს სიბნელის მიუხედავად, სიყვარულს არ სჭირდებოდა ერთმანეთის დასანახად სივრცის განათება, თავადვე ანათებდნენ სიყვარულით და ურთიერთმიზიდულობით გრძნობდნენ ერთმანეთის ადგილსამყოფელს. იდეა მამულის განაპირა სერზე იდგა ზღვის პირას და ჩაესმოდა ტალღების მიერ მოტანილი ამბები,

თუ როგორ ებრძოდა
ტალღებს,
ღამეს და
უკიდეგანობას
მისი სწორფერი და ამადაც
დარწმუნდა, რომ ვაჟი მისი
სწორიც იყო
და საფერიც,

იგი მასში არ შემცდარა, და მიტომ. სწორფერის გამარჯვებით უპირველეს ყოვლისა გაიმარჯვებდა თავად იდეა და შემდეგ პირნათელი წარსდგებოდა მამულის წინაშე. ყველაზე დიდი ბრძოლა იმის დასამტკიცებლად, რომ მართლაც ღირსეული და რჩეული ხარ, არათუ სხვებთან ორთაბრძოლაა, არამედ საკუთარ თავთან. იდეა ამას გრძნობდა უფრორე მეტად, ვიდრე თვით მოცურავე, ამ ვაჟის ამორჩევის ჟამითგან.

ტალღები უკვე აზვირთებულიყვნენ,
აფორიაქდა იდეა,
ღამე იწურებოდა,

მაგრამ გამონათებას არ აპირებდა დღე. მოცურავე დაიღალა ზვირთებთან ბრძოლაში და მიხვდა, რომ იდეის სიყვარული სიცოცხლის ფასად უჯდებოდა და ოდნავადაც არ უნანია ეს.

ხელები გაეყინა,
მკლავში ძალა აღარ დაემორჩილა,
თავბრუ დაეხვა.

მასთან ლამპარი მივიდა და თვალის ჩინი ხელებში დააკავებინა. ვაჟი ადგილზე ცურავდა, მისი თვალსაწიერი მხოლოდ თვალის საჩინარით შემოიფარგლა. მას სიცივისაგან მოძრაობა გაუჭირდა, ტალღებმა გაიტაცეს მოუსავლეთისკენ, სადაც ხელის ერთ გადაწვდენაზე იყო სანატრიონი. ზღვა დაწყნარდა, მიხვდა რომ, საქმე გაკეთდა.

მთელი სხეულით თრთოდა მოცურავე, ხელში მნათობი ეჭირა. ამ მნათობმა დაანახა, რომ სატრფოს მისთვის არ უღალატნია. დღის ნათებამ ნელ-ნელა გააფართოვა სამზერალი და შეხედა ყმაწვილმა, რომ ნაპირი არსად ჩანდა, ან როგორ გაეცურა უკან? მაგრამ იცოდა, რომ ის სანეტარო ლამპარი ხელში ეკავა და ამით ბედნიერი იყო. მისი გული იდეას ხედავდა და ხვდებოდა, რომ იდეაც უყურებდა მას. შორს იყო, მაგრამ მან საკუთარ თავზე გაიმარჯვა. აღარც ფიქრობდა განაპირებას, ამის ძალა მას აღარ ეყოფოდა და ესეც კარგად იცოდა. საკუთარი ძალების ამოცნობაც ერთგვარი გამარჯვება იყო საკუთარ თავზე. ისევ შეხედა ლამპარს, ისევ იგრძნო თვალის ჩინის ნათება და გაიხარა, იმიტომაც, რომ თავგანწირვა ღირსეული იყო. ვერც ერთი იდეის ხელის მთხოვნელი ასე ლამაზად ვერ გაიმარჯვებდა შეჯიბრებებში.

- იდეასათვის სიკვდილი ღირდაო! უკანასკნელი მოკრებილი ძალით იყვირა და ისე იყვირა, რომ მთელი მამული ფეხზე დადგა.

ეს განწირული ხმა იდეამაც გაიგონა და ყველაფერს მიხვდა. ცრემლიანი თვალებით იყურებოდა ცისა და დედამიწის გასაყარს მიღმა, იქ, სადაც უძლური თვალთახედვა, მაგრამ სიყვარულმა სიცოცხლის მიღმა ყურებაც იცის...

და უყურებდა თავის გულის მურაზს,

როგორ ებრძოდა საკუთარ თავს ბედნიერებისათვის,

როგორ დამორჩილდა ბედს გამარჯვებული და ზღვის ფსკერზე დაეშვა,

ხოლო თავისი თვალის ჩინი ლამპარ-მნათობს მისცა იდეასთან დასაბრუნებლად.

უყურებდა ასული სატრფოს და მთელი სახე ერთობ შეეცვალა. ერთგული დარჩა ბოლომდის სწორფრობის.

უყურებდა როგორ წამოიღო ტალღებმა ლამპარი უკან. დუმილი არ იყო, იყო მხოლოდ შემზარავი სიჩუმე, რომელიც არაფერს ამბობდა ისე, როგორც ეს შეეფერება ჭირისუფალთან მიმავალ თანამოზიარეს მწუხარებაში, არაფერი რომ არა აქვს სათქმელი. ლამპარმა გადმოლახა ცის დასალიერის სამზღვარი. ნიავი და ტალღები მოაჩქარებდნენ მას იდეასთან, ამბავი რომ ეუწყებინა მისთვის შესაფერისი. არ ჩამქრალიყო თვალის ჩინი მნათობიდან, ისე მიიწევდა ტალღებში სამზერალის სულდგმულება.

მიცურავდა,
მიცურავდა და სულ ახლოს მიცურდა ნათი იდეასთან,
ხელის ერთ გაწვდენაზე.

აცრემლებული ასული თავისკენ უხმობდა ლამპარს, წაიწია კიდეც ზღვიდან ამოსაღებად, მაგრამ, მოულოდნელად, უცნიდან ვიღაცამ ხელი დასტაცა.

- არ გადავარდეო!- შესძახა, რომ გამოეფხიზლებინა ასული სევდიანი ძილისაგან.

იდეას უნდოდა, რომ ეს მისი სატრფო და სწორფერი ყოფილიყო, უკან მოიხედა, გაწბილდა, მდიდრულად ჩაცმულ-აღკაზმული უცნობი მამაკაცი იდგა მის წინ. თავი ისევ ზღვისკენ მოაბრუნა იდეამ და დაინახა, როგორ ჩაიძირა ზღვაში მისი და მისი სწორფერის თვალის ჩინი.

ცეცხლმოკიდებული იდეა

დაუბნელდა თვალთ იდეას, წამიერად ვერაფერს შეხედა. სინათლე რომ დაუბრუნდა თვალებს, ისევ ის უცხო მამაკაცი დაინახა. მას ცხენი გვერდზე მიეგდო და გაოგნებული სახით შესცქეროდა ასულს. მეფური აღნაგობა ჰქონდა, მეფურადაც იდგა მყარად. ყველაფერი მეტყველებდა იმაზე, რომ იდეას წინაშე მეფე იყო.

მიეფერა და მიუალერსა მიუსაფარს, ამბავი გამოჰკითხა, იდეამაც ყველაფერი უამბო, მიენდო რა მის კეთილშობილებას. არც შემცდარა, რადგან იგი, პირველყოვლისა, კაცი იყო და მერე მეფე. შეებრალა იდეა, ისე შეებრალა, რომ შეუყვარდა კიდეც და არათუ ბრძანებით, მოწიწებით სთხოვა ცოლობა.

- ჩემი სიცოცხლე დაგიცავსო, დაპირდა, თუკი ინებებ და ცოლად გამომყვებიო. მამულმა შენ ვერ დაგიცვა სათანადოდო, სწორფერი კი შენი საფერი იყო და არა სწორიო. შევცდები, შენში გავამთლიანო ძალაც და გონებაც მამაკაცურიო. თუკი არ ინებებ, ძალას არ დაგატან, მხოლოდ დაგიცავ, რათა ღირსეული და რჩეული გახდეს შენი ქმარიო, თუ ესეც შენი ნება იქნებაო. თუ არადა, შენ შენ გზას ნახავ, მე - ჩემსაო, ოღონდ ერთი პირობა მომეცი არა როგორც კაცს, არამედ როგორც მეფეს, წყალში არ გადავარდე და თავი აღარ დაიხრჩო, თორემ ბედად ვეღარავინ მოგისწრებს და დაიღუპებიო.

გაგრძელება, დასაწყისი იხ. „მამული" №48-67

დასაწყისი მე-9 გვერდიდან >>

არავისთვის ფუფუნება არ შემიქმნია. თვითეულ მცხოვრებს (ჩემი სოფელი და საჩხერის რაიონიც რომ აიღო) მიეცა მკურნალობის საშუალება, 7-8 ათას ოჯახს სახურავი გამოვუცვალე.

სახურავის გამოცვლა თუ კაცს გააფუჭებს, ეს უფრო მისი მენტალობის პრობლემაა და არა თავად დახმარების იდეის. არც ის მგონია, რომ თუ კაცს სახურავიდან წყალი ჩასდის, მას დიდი აღმშენებლობის უნარი ჰქონდეს. ამდენად, არ ვთვლი, რომ ვინმე გავაზარმაცე, თუ სახლი გადავუხურე ან 200-ლარიანი დახმარება მიიღო - ამით კაცს პერსპექტივას ვერ მოუკლავ.

- ეს მიდგომა მარტო სოფელს ან რაიონს არ ეხება. ბევრი ქვეყნის შეგნებული არჩევანია, რომ სხვისი დახმარების ხარჯზე იცხოვროს. შეუძლია ასეთ ქვეყანას რაიმე ღირებულის შექმნა?

- დახმარებას გააჩნია. დღევანდელ ისტორიაში, როცა დედამიწა დაპატარავდა, კატასტროფული სხვაობებია განვითარების და ცხოვრების დონეებს შორის. აფრიკას რომ უნდა დაეხმარო სწორი ტექნოლოგიებით, ასწავლო მოსავლის მოყვანა და სწორი წარმოება, რომ ადამიანები შიმშილით არ დაიხოცონ, ამაში ცუდს ვერაფერს ვხედავ.

მაგრამ ის, რომ დახმარების ფორმები ძალიან ხშირად მახინჯია და მთელი სახელმწიფოები, უფრო სწორად კი ამ სახელმწიფოთა მეთაურები ახერხებენ ამ დახმარებების მითვისებას და ვალები მოსახლეობის გასასტუმრებელი რჩება, ეს, რა თქმა უნდა, ძალიან სერიოზული პრობლემაა.

ხშირად არ ხდება შესატყვისი კონტროლი მათი მხრიდან, ვინც არიგებს ამ დახმარებას. ის ფორმალიზმი, რაც ამ კონტროლშია, არის აბსოლუტურად დამღუპველი და ასეთი დახმარებები არც არის სასურველი. დახმარებას თან თუ არ სდევს შესატყვისი კონტროლი, ჯობია საერთოდ არ იყოს.

- რომელი კაპიტალიზმის მოდელი უფრო მისაღებია თქვენთვის - ამერიკული თუ, მაგალითად, სკანდინავიური?

- ალბათ, რაღაც შუალედური მათ შორის. სკანდინავიური ზედმეტად სოციალურია, რაც მოსახლეობისთვის შეიძლება კარგია, მაგრამ ისიც ყველას გვახსოვს, მაგალითად, შვედეთიდან როგორ გარბოდა ბიზნესი მაღალი გადასახადების გამო. ასე რომ, ამ ყველაფერს კარგი ანალიზი სჭირდება. დღეს იმავე სკანდინავიაში სოციალური დაცვის სტანდარტი მაღალია, მაგრამ არც ეკონომიკის ზრდა ფერხდება. ლიბერალური ეკონომიკის და სოციალური სოლიდარობის თავსებადი მოდელის მოძებნა დღეს ბევრი ქვეყნის ყველაზე მთავარი გამოწვევაა.

- კაპიტალიზმის კრიზისზე საუბარი უკვე ჩვეულებრივი ამბავია. უფრო რადიკალურ მსჯელობებში მისი შესაძლებლობების ამოწურვაზეც მიანიშნებენ. თქვენ რას ფიქრობთ?

- დღეს რომ იყოს ცნობილი (თეორეტიკოსების დონეზე მაინც), რა უნდა იყოს შემდეგი ფორმაცია, ამაზე მსჯელობა უფრო საგნობრივი იქნებოდა, მაგრამ ასეთს ვერ ვხედავ. ვფიქრობ, დროთა განმავლობაში პიროვნულ დონეზე ადამიანის პასუხისმგებლობის საკითხი მოიმატებს. თავისუფლების ხარისხიც გაიზრდება და მოსამებნი იქნება ფორმა, რომ ეს ქაოსში არ გადაიზარდოს. მეტი ლიბერალიზმი და სოციალური სოლიდარობა მაინც დღის წესრიგის მთავარ საკითხებად დარჩება. სოციალურ ქსელებსაც რომ შეხედოთ, მიხვდებით, რომ ეს უპირატესი მნიშვნელობის საკითხებია.

- კრიზისები გახშირდა, მათი სიმძიმეც იმატებს. რა არის ასეთ დროს საქართველოსნაირი ქვეყნის საშველი - როგორ უნდა გაუმკლავდეს ის კრიზისებს, რომლებზე რეაგირებაც ერთი ქვეყნის ძალებს აღემატება?

- დამიჯერეთ, ყველა გლობალურ კრიზისშიც ძალიან ბევრია პიროვნული. ყველაფრის სათავე კი ადამიანის სიხარბეა. რა არის ბოლო კრიზისების საერთო ნიშანი? ის ეკონომიკური პოლიტიკა, როდესაც სახელმწიფოები ხარჯავენ იმას, რაც არ შეუქმნიათ. თავი და თავი ეს არის. იგივე ბერძნებს რა პრობლემა აქვთ? დახარჯეს ის, რაც არ ჰქონდათ (მხედველობაში მაქვს აურაცხელი სახელმწიფო კრედიტები). დღეს კი გამოდიან კრიზისში ჩავარდნილი ადამიანები, ითხოვენ ძველებურად ცხოვრებას და ძნელია აუხსნა, რატომ აღარ გამოვა ძველებურად.

და როცა მსგავსი პრობლემა ბევრ ლოკალურ წერტილში შექმნა, ეს უკვე გლობალური თავის ტკივილია. და ჩვენი ერთ-ერთი პრობლემაც ის არის, რომ არანაირად არ გვაქვს მზაობა გლობალიზაციისთვის. რომ მას ანგარიში გავუწიოთ, მივიღოთ კარგი, განვვითარდეთ და არა პირიქით, დაგვასუსტოს მისმა გარემოებებმა.

ეს ძალიან რთული პროცესია. მით უფრო მაშინ, როცა ეკონომიკური სივრცე არ ყალიბდება კლასიკური ღია ბაზრის პრინციპებით და მონოპოლიებისა და კარტელების გზით ვითარდება. როცა ერთნი მაქსიმალურად ღარიბდებიან და სხვანი შემოსავალს იღებენ. და როცა საპროცესო შეთანხმებებით იკრიბება ფული და ისე ფინანსდება პენსიები.

- როგორ ფიქრობთ, რა დრო სჭირდება რეფორმის განხორციელებას? სახელმწიფო მასშტაბის რეფორმას ვგულისხმობ.

- პოლიტიკური რეფორმები ძალიან სწრაფად შეიძლება განხორციელდეს. დემოკრატიული ინსტიტუტების განვითარებისთვის 1-2 წელიც კი საკმარისია. რაც შეეხება ეკონომიკურ რეფორმას, ეს იქნება გაცილებით ხანგრძლივი და უფრო რთული. სწორ კანონებზე დაფუძნებული საინვესტიციო გარემოს შექმნა არ არის ხანგრძლივი პროცესი. მაგრამ ეს პროცესი რომ თვითეულმა მოსახლემ შეიგრძნოს (დაიწყოს სამუშაო ადგილების შექმნა, გამოჩნდეს გრძელვადიანი ეფექტი), ამას დასჭირდებოა უფრო მეტი დრო.

- დამისახელეთ სამი დარგი, სადაც ინვესტიციებს დააბანდებდით.

- პირველ რიგში, სოფლის მეურნეობა, რადგან ზედაპირზევე დევს. თუმცა, დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერებას არანაკლებ ინვესტიციად მივიჩნევ, რაც ბიზნესს მისცემს საშუალებას, ააღორძინოს ეკონომიკა. სახელმწიფო ამას ვერც გააკეთებს და არც აქვს ამის ვალდებულება. მისი საქმეა კანონების ჩამოყალიბება და სწორი კლიმატის შექმნა. ეს დააბრუნებს ქვეყნიდან გასულ ხალხს. მარტო რუსეთში ათასამდე ქართველი მოვთვალე, ვისაც 1 მილიონ დოლარზე მეტი აქვს. მცირე პოზიტიური საინვესტიციო სიგნალებიც საკმარისია, რომ ეს ხალხი და მათი ფული ამოძრავდეს ქართულ ბიზნესში.

რაც შეხება კიდევ ორ სფეროს, სადაც ინვესტირებას გადაუდებელ აუცილებლობად მივიჩნევ, ეს მედიცინა და განათლებაა.

- ცოტა ხნის წინ ამბობდით, რომ წიგნის დაწერას აპირებდით. თქვენი ცხოვრებისეული გეგმების შეცვლის გამო ეს იდეა ხომ არ დაივიწყეთ?

- არა, ეს იდეა დავიწყებას არ მისცემია, მხოლოდ გადავადდა. ვფიქრობ, რომ ძალიან მარტივად და გასაგებად მაქვს დანახული, რა არის ყოფა და როგორია ადამიანი. რატომ არის ასეთი, რა ამოქმედებს, რა ამოძრავებს. ვფიქრობ, რომ მარტივად, მაგრამ რეალისტურად მაქვს ეს დანახული. კარგად მაქვს დასისტემებული და ნაჩვენები, ადამიანის მოქმედების სხვა და სხვა ასპექტები. ამ წიგნს მოგვიანებით აუცილებლად დავუბრუნდები.

- ბედნიერი თუ ხართ?

- ამაზე ბევრი მიფიქრია (სეირნობა და ფიქრი ჩემი ჰობია, თუმცა სულ უფრო ნაკლები დრო მრჩება ბოლო დროს საამისოდ) და ისევ იმ აზრზე ვარ, რომ ცალკე აღებული ერთი ადამიანი ვერ იქნება ბედნიერი და წარმატებული, თუ წარმატებული არ არის მისი მეზობელი, ერი, ქვეყანა. სწორედ ამ საზოგადო ბედნიერების დეფიციტმა გადამადგმევინა ის ნაბიჯი, როცა 56 წლის კაცი წარმატებული ბიზნესიდან პოლიტიკაში წავედი.

რევაზ საყევარიშვილი
„ფორბის“ ქართული გამოცემისათვის

მსხვილი ვარიკოზული ვენების მკურნალობის
უახლოესი და ყველაზე უმტკივნეულო მეთოდი
ტკივილის გარეშე!
ნაწიბურების გარეშე!
ნარკოზის გარეშე!
2177 65th st. Brooklyn, NY 11204
(კონსულტაცია, გამოკვლევა და მკურნალობა)
1-718-238-1555
VEIN & LASER CENTER

1 ივნისს, პარასკევს,
საღამოს 7 საათზე
Millennium Theatre
10-29 Brighton Beach avenue,
Brooklyn, NY 11235
საქველმოქმედო კონცერტი
თქვენს მიერ შემოწირული თანხა გადაეცემა საქართველოს საპატრიარქოს ბათუმისა და ლაზეთის ეპარქიის სათნოების სავანეს (მოხუცებულთა, ინვალიდთა, გონებადაქვეითებულთა და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა სახლი)
კონცერტის მსვლელობის დროს, ონლაინ-რეჟიმში დავუკავშირდებით სახლს „სავანეს“ დირექტორს მამა შიო პაიჭაძეს და საშუალება გვექნება პირადად გავესაუბროთ ამ სახლის ბინადართ.
ბილეთის ფასი 25, 30, 35 დოლარი
დაგვიკავშირდით: 347-737-5403; 347-656-1946; 347-476-8551
საინფორმაციო მხარდაჭერა: მამული

2012 წლის 2 მაისს, რესტორან „ნაციონალში“
გ ი წ ვ ე ვ თ
თანამედროვე ქართული პოეზიის საღამოზე
აქ გელით გლამორული გარემო, გაჯერებული კლასიკური მუსიკით და პოეზიით. ნიჭიერი პოეტების უმრავლესობა პირველად წარსდგება ჩვენი დიასპორის წინაშე.

სამძიმარი

მარინა გიორგაძე ოჯახით თანაუგრძნობს ნანა ქათამაძეს უდიდეს მწუხარებაში შვილის, თომას გარდაცვალების გამო.

ნათელა მოსიაშვილი ოჯახით თანაუგრძნობს ნანა ქათამაძეს შვილის და ნათელა მღებრიშვილს სიძის, თომას გარდაცვალების გამო.

მეგობრების სახელით მანუჩარ კაჭახიძე თანაუგრძნობს ლილი ცქიფურიშვილს მწუხარებაში დედის გარდაცვალების გამო.

ნარგიზა ბიბიჩაძე ოჯახით თანაუგრძნობს ნანა ქათამაძეს უდიდესს მწუხარებაში შვილის თომა გოგნაძის ტრაგიკულად დაღუპვის გამო

საბავშვო ფილმების ფესტივალი
ოქროს პეპელა

ფესტივალში მონაწილეობა შეუძლიათ ბავშვებს 18 წლამდე.

ფესტივალი გაიმართება საქართველოს ეროვნული კინოცენტრისა და თბილისის მერიის მხარდაჭერითა და ხელშეწყობით. ფესტივალს აქვს საკონკურსო და არასაკონკურსო პროგრამა. საკონკურსო პროგრამაში მონაწილეობისთვის აუცილებელია დაკმაყოფილდეს შემდეგი პირობები:

1. ფილმის ქრონომეტრაჟი არ უნდა აღემატებოდეს 7 წუთს;
2. ფილმის სცენარის ავტორი, რეჟისორი, ოპერატორი, მემონტაჟე (სხვა დამატებითი ტექნიკური საშუალებების გამოყენების გარდა) უნდა იყოს ბავშვი;
3. ფილმის თემატიკა და ჟანრი არ არის შეზღუდული;
4. ფილმში მონაწილე მსახიობი უნდა იყოს არაპროფესიონალი;
5. ფილმის ვიდეო და აუდიო ფორმატი (ხარისხი) არ არის შეზღუდული;
6. ფილმის წარდგენის ბოლო ვადაა 2012 წლის 1 მაისი.

არასაკონკურსო პროგრამაში მონაწილე ფილმები შეიძლება არ აკმაყოფილებდნენ ზემოთ აღნიშნულ პირობებს.

წარმოდგენილ ფილმებს აფასებს კომპეტენტური ჟიური, რომელიც გამოავლენს 10 ნომინაციაში გამარჯვებულს. ფილმები შერჩევით წარდგენილნი იქნებიან ნომინაციებში:

1. სცენარი
2. რეჟისორი
3. ოპერატორი
4. მონტაჟი
5. მსახიობი გოგონა
6. მსახიობი ვაჟი
7. ეპიზოდური როლი
8. მუსიკა
9. გრაფიკა
10. ანიმაცია

გამარჯვებულ ფილმს გადაეცემა დიპლომი და გრან-პრი „ოქროს პეპელა“. დიპლომებით და ფასიანი საჩუქრებით ჯილდოვდებიან ნომინაციებში გამარჯვებული ფილმებიც.

ფესტივალი გაიხსნება 2012 წლის 30 მაისს „ევროპული სკოლის“ სააქტო დარბაზში საკონკურსო ფილმების, 31 მაისს არასაკონკურსო ფილმების ჩვენებით და მასტერკლასით, დაიხურება 2012 წლის 1 ივნისს, 17 საათზე საზეიმო დაჯილდოების ცერემონიალით.

ფესტივალის დირექტორი
ირაკლი ჯაოშვილი

ასავალ დასავალის პარტნიორობით
მამული
რედაქტორ-გამომცემელი
მანუჩარ კაჭახიძე
EDITOR & PUBLISHER
MANUCHAR KATCHAKHIDZE
MAMULI
P.O. Box 13121,
Jersey City, NJ 07303
WWW.MAMULI.COM
mamuliusa@gmail.com
347-724-0770
საქართველოში „მამულს“ წარმოადგენს საგამომცემლო სახლი „ასავალ-დასავალი“ ლაშა ნადარეიშვილის პატრონაჟით
გაზეთი ხელმოწერილია დასაბეჭდად 2012 წლის 4 აპრილს,
აღმოსავლეთ ამერიკის დროით დილის 8 საათზე.